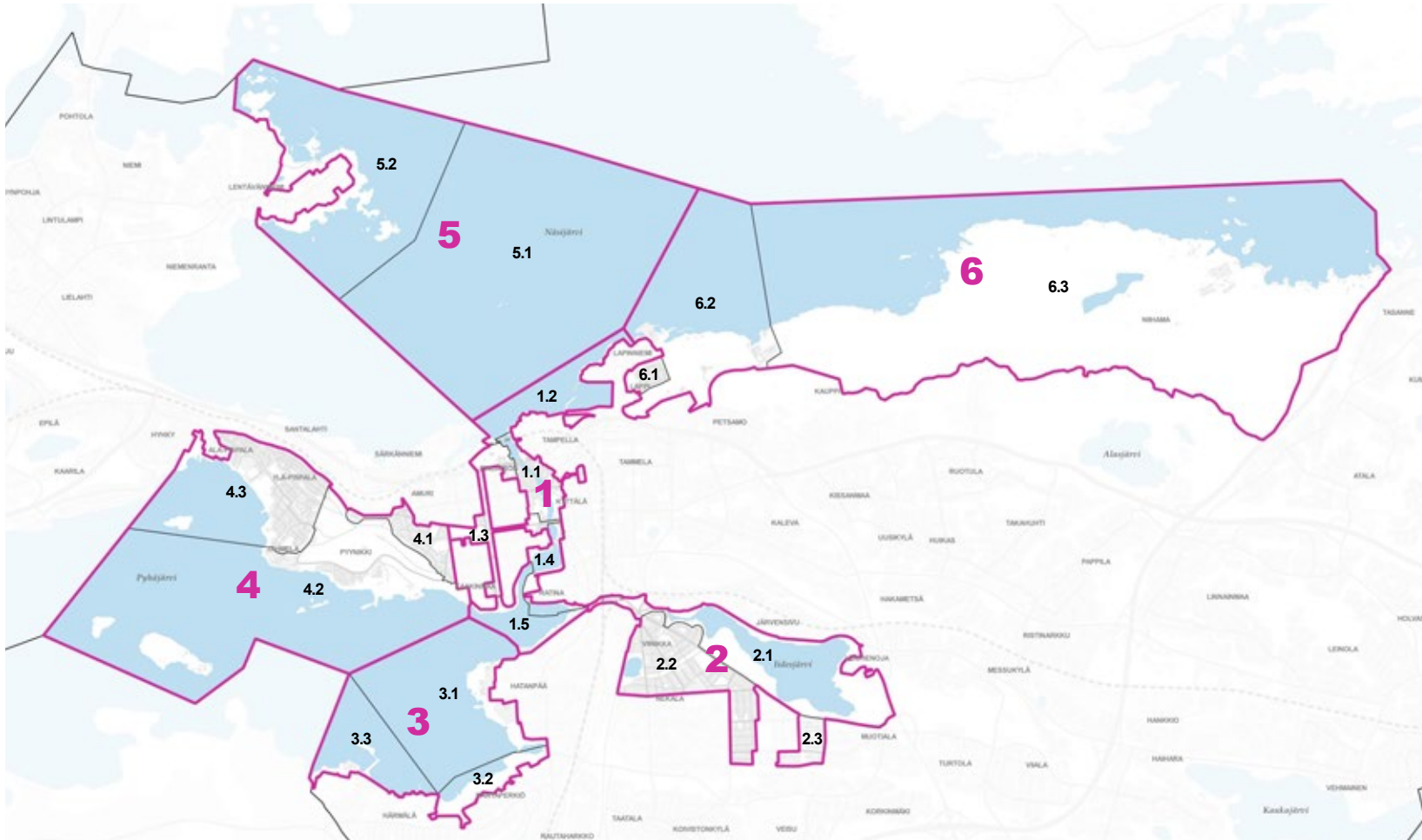

Tampereen kansallinen kaupunkipuisto, hakemus 13.11.2020

Liite 11 / Hoito- ja käyttösuunnitelman osa-aluekortit, luonnos

1 Keskusta

- 1.1 Koskimaisema
- 1.2 Rantareitti
- 1.3 Keskusta-akselit
- 1.4 Ratina
- 1.5 Muutosalue Eteläpuisto-Viinikanlahti

2 Viinikka-lidesjärvi

- 2.1 lidesjärvi-Viinikanoja
- 2.2 Viinikka-Nekala
- 2.3 Nekalan siirtolapuutarha

3 Hatanpää-Härmälä

- 3.1 Hatanpää
- 3.2 Huvilaranta
- 3.3 Härmälänranta

4 Pyynikki-Pispala

- 4.1 Pyynikinrinne
- 4.2 Pyynikki-Viikinsaari
- 4.3 Pispala

5 Näsijärvi-Lentävänniemi

- 5.1 Siilinkari ja Näsijärven selkä
- 5.2 Reuharinsaaret ja Lentävänniemenranta

6 Lappi-Kauppi-Niihama

- 6.1 Lappi-Käpylä
- 6.2 Rauhaniemi-Kaupin kansanpuisto
- 6.3 Kauppi-Niihama

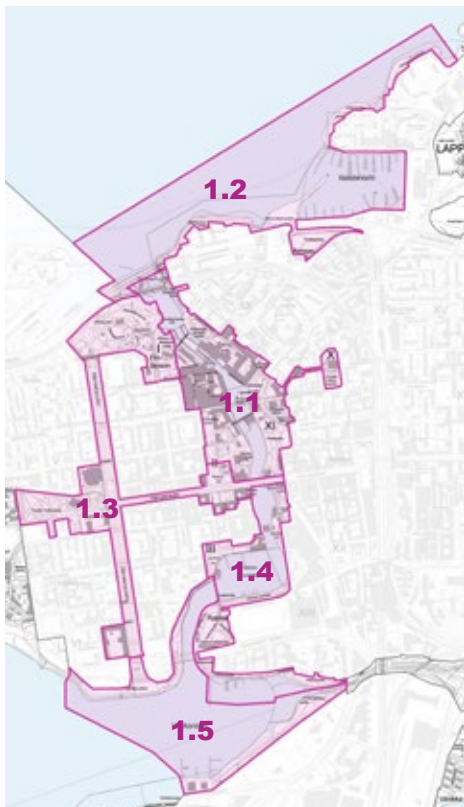
Luonnos päivittyy hoito- ja käyttösuunnitelman kokoamisen yhteydessä 2021

Liite 11 / Hoito- ja käyttösuunnitelman osa-aluekortit, luonnos

Luonnos päivittyy hoito- ja käyttösuunnitelman kokoamisen yhteydessä 2021

1 Keskusta.....	4
1.1 Koskimaisema.....	6
1.2 Rantareitti.....	11
1.3 Keskusta-akselit.....	14
1.4. Ratina	21
1.5. Muutosalue: Eteläpuisto-Viinikanlahti.....	26
2 Viinikka-lidesjärvi	30
2.1 lidesjärvi-Viinikanoja	32
2.2 Viinikka-Nekala	37
2.3 Nekalan siirtolapuutarha	42
3 Hatanpää-Härmälä	45
3.1. Hatanpää.....	47
3.2 Huvilaranta.....	52
3.3. Härmälänranta	56
4 Pyynikki-Pispala.....	61
4.1. Pyynikinrinne	65
4.2 Pyynikki-Viikinsaari.....	69
4.3. Pispala	77
5 Näsijärvi-Lentävänniemi	82
5.1. Siilinkari ja Näsijärven selkä.....	84
5.2. Reuharinsaaret ja Lentävänniemen ranta	87
6 Lappi-Kauppi-Niihama	92
6.1 Lappi-Käpylä	94
6.2 Rauhaniemi-Kaupin kansanpuisto	96
6.3 Kauppi-Niihama.....	101
Hakemusvaiheessa tunnistettuja kehittämistarpeita	109

1 Keskusta

Keskustan osa-alue koostuu viidestä kohdealueesta: 1.1 Koskimaisema, 1.2 Rantareitti, 1.3 Keskusta-akselit, 1.4 Ratina, 1.5 Eteläpuiston ja Viinikanlahden muutosalue

Keskusta on keskeinen teollisuushistorian ja kaupunkihistorian alue sekä kansallisen kaupunkipuiston ydin, josta se laajentuu kansallisen kaupunkipuiston muihin osiin.

Keskustan osa-alueen erityisiä arvoja ovat mm:

- Tammerkosken alueen ja sen teollisen

kulttuuriympäristö siltoineen ja puistoinneen maiseman solmukohtaan muodostunut Tampereen tarinan ydin

- Tampereen arkkitehtoninen identiteetti; teollisen ympäristön säilyneet arkkitehtoniset ja teolliseen historiaan liittyvät piirteet kuten Tammerkoski teollisine ympäristöineen ja Hämeenkatu
- asemakaavoituksen historia, keskeiset julkiset kaupunkitilat kuten Hämeenkatu ja Keskustori
- Tammerkosken ja Hämeenkadun leikkauskohdan tietämällä oleva suomalaisen kaupunkiarkkitehtuurin eri aikakaudet ovat kerrostuneet monimuotoiseksi ja moniarvoiseksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi mm. Kaupunkielämän keskeiset tilat, kuten Keskustorin ja Vanhankirkon ympäristö
- Hämeenkadun merkittävä historiallinen itä-länsisuuntaisen maaliikenneyhteys ja sen muodostama urbaani kaupunkitila
- Kaupunkisuunnittelun historia, historiallisesti kerroksellisen, mittakaavaltaan yhtenäisen kaupunkitila
- Historiallisten puistot
- Rantojen julkisuus ja läpikuljettavuus
- Viher- ja sinirakenne
- Kaupunkiluontoarvot
- Virkistyskäyttö
- Kävelyn- ja pyöräilyn reitit

Kaavallinen tilanne

Osa-alueen erityiset arvot on turvattu kaavoituksella sekä rakennussuojelu- ja kirkkolailla. Suurin osa keskustan osa-alueen teollisesta ja keskustan muusta rakennetusta kulttuuriperinnöstä on suojeltu asemakaavalla. Näitä ovat mm. Frenckellin, Finlaysonin ja Tampellan tehdaskiinteistöt. Suojelutavoitteet sisältäviä asemakaavamutoksia on lisäksi vireillä.

Keskustan osa-alueella sijaitsee neljä kirkkolailla suojeltua kirkkoa: Tampereen vanha kirkko, Finlaysonin kirkko, Aleksanterin kirkko ja Tuomiokirkko. Rakennussuojelulla suojeltuja kohteita ovat Finlaysonin tehdas ja Grand Hotel Tammer. Osa Kirjastopuistoa ja Pyynikin kirkkopuisto on rauhoitettu kiinteän muinaisjäännöksen alueiksi. Lisäksi Aleksandra Siltasen puistossa sijaitsee kiinteä muinaisjäännös. Keskustorilta on myös löydetty tarkemmin tutkimaton laaja arkeologinen kohde.

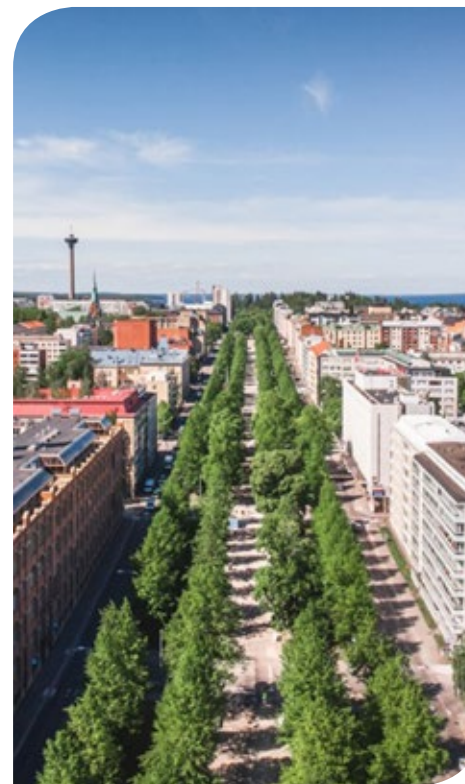
Alueella on tapahtumassa maankäytön muutoksia. Eteläpuisto ja Viinikanlahti on osoitettu kansallisen kaupunkipuiston muutosalueena. Eteläpuisto on osoitettu keskustan strategisessa osayleiskaavassa keskustatoimintojen ja virkistykseen sekoittuneeksi alueeksi. Eteläpuiston asemakaava ei ole aktiivisessa vaiheessa. Kaupunginhallitus on 25.11.2019 (§ 499) päättäessään asemakaavoitusohjelmasta vuosille 2020-2024 linjannut Eteläpuiston osalta, että alueen asemakaavoitusta ei edistetä ohjelman vuosina 2020-2024.

Viinikanlahden asemakaavoitus on meillä ja etenee kansainvälisen ideakilpailun pohjalta. Katso kappale: Kaupunginhallituksen antamat määräykset.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Tampereen keskusta-alue on maakuntakaavassa keskustatoimintojen aluetta, jossa on kehittämisperiaatemerkinä kaupunkiseudun keskusakselin ja Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhykkeet.

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

Kuvassa näkyvä yli kilometrin pituinen Hämeenpuisto johtaa Tampereen kaupungin kannaksen halki Näsijärveltä Pyhäjärvelle.

Maakuntakaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen lisäksi maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ovat Tammerkosken teollisuusmaisema, Hämeenkatu, Hämeensilta ja Keskustori, Hämeenpuisto, Ratinan stadion sekä Tampereen tuomiokirkko. Maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä edustaa Juhannuskylä, josta osa kuuluu kansallisen kaupunkipuiston rajaukseen (Juhannuskylänkadun, Erkkilänaukeen ja Puuvillatehtaankadun muodostama katutila, Tuomikirkko ja Tuomiokirkonpuisto). Näsijärven rantaan on osoitettu ulkoilureitti, joka jatkuu Naisentalahden voimalaitoksen kohdalta viheryhteytenä Kauppiin. Pyhäjärven rantaan on osoitettu ulkoilureitti (Ratinan ranta) sekä viheryhteys (Eteläpuiston ja Viinikan puhdistamon alue).

Keskustan strateginen osayleiskaava

Keskustan strategisessa yleiskaavassa on annettu yleismääräys kulttuuriympäristöjä koskien. Määräyksen mukaisesti valtakunnallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja muinaisjäännostien lisäksi tarkemmassa suunnittelussa on otettava huomioon maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt ja arkeologiset kulttuuriperintökohteet. Erityistä huomiota on kiinnitettävä teollisen Tampereen kulttuuriympäristön säilymiseen ja Tampe-

reen maisemallisiin erityispiirteisiin. Vesialueiden muuttuvan käytön yhteydessä on arvioitava vedenalaiseen kulttuuriperintöön liittyvien selvitysten tarpeellisuus yhteistyössä museoviranomaisen kanssa. Osayleiskaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja määräys edellyttää alueella tapahtuvan kehittämisen sovittamista arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimuksiin. Lisäksi kaavassa on osoitettu muinaismuistolailta rauhoitetut kiinteät muinaisjäännökset.

Hämeenpuisto ja Tammerkoski on esitetty keskustan strategisessa osayleiskaavassa kehitettäväksi viher- ja virkistysvyöhykkeeksi. Merkintä edellyttää viher- ja virkistyspalveluiden laadun ja jatkuvuuden kehittämistä kaupungin viihtyisyys- ja vetovoimatekijänä. Tavoitteena on lisäksi hyvät järvien rannoilla kulkevat yhteydet sekä Pyynikin, Kaupin ja lidesjärven saavutettavuuden kehittäminen. Näsijärven ja Pyhäjärven rantojen kehittämisvyöhyke-merkintä ohjaa rantojen virkistyspalveluiden ja -toimintojen kehittämiseen sekä erityisesti rannan suuntaisten reitien kehittämiseen.

Hämeenpuisto, Näsipuisto ja Tuomiokirkkopuisto sekä Tammerkosken rannan keskeiset puistoalueet, Ratinan ranta, Eteläpuiston ranta ja Näsijärven ranta on pääosin osoitettu osayleiskaavassa viher- tai virkistysalueina. Ratinan stadionin ympäristö on osoitettu keskustatoimintojen

ja virkistykseen sekoittuneeksi alueeksi. Ratinan suvanto on kaupunkiympäristön kehittämisvyöhykettä, kaavamääräyksen mukaan aluetta tulee kehittää viihtyisänä ja laadukkaana julkisena ulkotilana. Kansallisen kaupunkipuiston muutosalue on Eteläpuiston alueella osoitettu keskustatoimintojen ja virkistykseen sekoittuneena alueena ja Viinikanlahden puhdistamon alue selvitysalueena. Eteläpuistoon on lisäksi osoitettu viher- ja virkistysverkoston tai liikunta-alueen kehittämisen kohde tai tarve-merkintä.

Tammerkoski on osoitettu osayleiskaavassa omalla merkinnällään, kaavamääräyksen mukaan koski ja sen ympäristössä oleva rakentaminen ja maisema sekä arkeologiset kohteet muodostavat kansallisesti merkittävän kulttuuriympäristökokonaisuuden ja ovat kaupungin keskeinen identiteettitekijä. Rakentamisen ja muiden toimenpiteiden on tuettava arvokkaan kulttuuriympäristön säilymistä ja kehittämistä.

Asemakaavoitus

Osa-alueen keskeiset kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaat rakennukset tai alueet on suojeltu asemakaavamerkinnoin. Keskeisiä asemakaavalla suojeltuja rakennuksia ovat mm. Frenckell, Finlayson, Tampellan tehdaskiinteistöt, Finlaysonin palatsi, Klingendahl. Keskeiset historiallisesti, puutarhataiteellisesti ja virkistysellisesti merkittävät puisto-

alueet kuten Koskipuisto, Näsipuisto, Pyynikinkirkkopuisto, Vanhan kirjaston puisto, on asemakaavassa osoitettu puistoalueina. Kansallisen kaupunkipuiston rajauksessa muutosalueena osoitetuilla Eteläpuiston ja Viinikanlahden alueilla on vireillä asemakaavat ks. Keskeiset vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella. Eteläpuiston asemakaavoitus ei ole aktiivisessa vaiheessa vaan asemakaavan laatiminen ajoittuu Viinikanlahden asemakaavasunnittelun jälkeen.

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

Kesäinen kuva Hämeensillalta kohti Ratinaa. Edustalla Verkatehtaanpuistoa, taustallaan vanha värjäämö eli Verkaranta sekä oikealla Tammerkosken alavoimala.

1.1 Koskimaisema

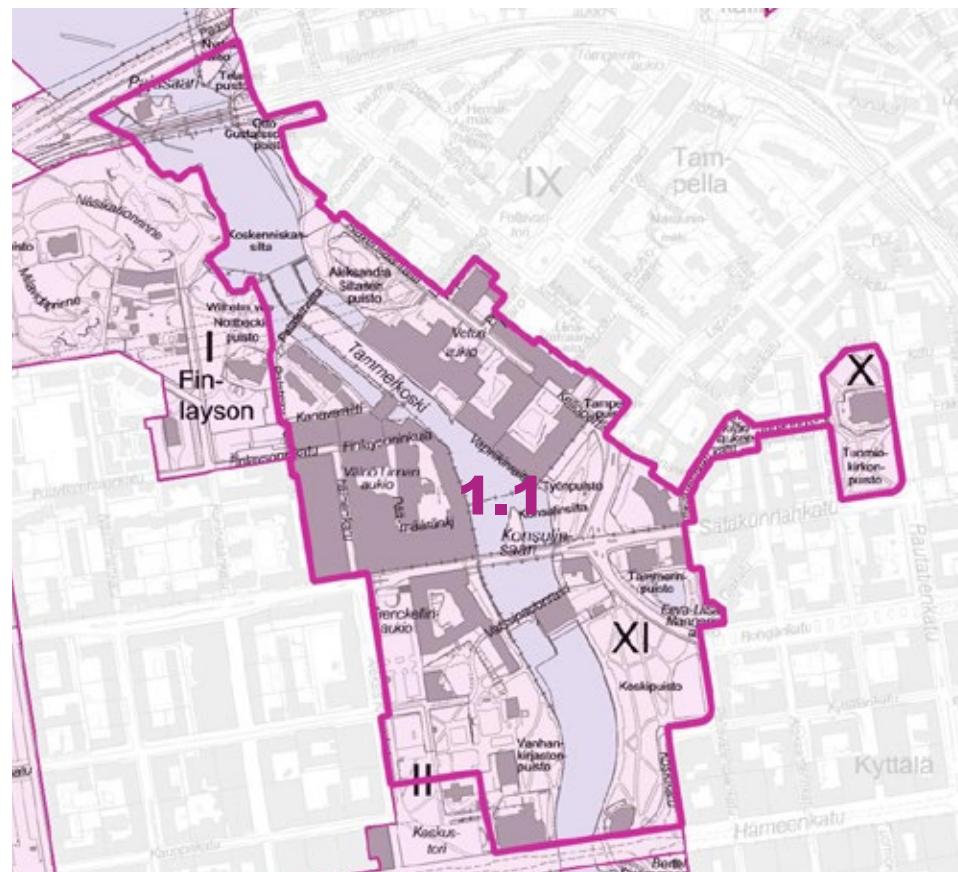
Koskimaiseman kohdealue on Tammerkosken alueen ja sen teollisen kulttuuriympäristön siltoineen ja puistoineen muodostaman kaupunkimaiseman kohde. Alue sijaitsee ympäristöministeriön vuonna 1995 nimeämän kansallismaiseman alueella. Tammerkosken kansallismaisemaa ei ole virallisesti rajattu, mutta sen ydinaluetta voidaan katsoa olevan Tammerkosken teollinen ympäristö, joka on myös Museoviraston määrittelemä valtakunnallisesti arvokas rakennettu ympäristö. Koskimaiseman teollisen ympäristön lisäksi alueeseen kuuluu rannan puistonauha historiallisine puistoineen.

Näsijärvi laski aiemmin pohjoiseen, mutta muutti kulkunsa maankohoamisen seurauksena kohti Pyhäjärveä noin 7500 vuotta sitten. Veden alainen kalliokynnys vakiinnutti Tammerkosken. 1800-luvulla kosken rannalle perustettiin paperi-, tekstiili- ja konepajateollisuutta, josta on jäljellä lukuisia punatiilisiä tehdasrakennuksia ja vesivoimalaitoksia. Tammerkoski 1800-luvun teollisuusrakennuksineen, siltoineen ja puistoineen on kasallismaisemaksi arvoitettuja suomalaisen kaupunkimaiseman helmiä. Kohdealueen teollisuusrakennukset, sillat ja historialliset puistot muodostavat osan Tammerkosken kansallismaisemasta. Teollisen kulttuuriympäristön rakennuksia kohteessa ovat mm. Tampellan teollisuusrakennukset, Finlaysonin tehdasalue ja Frenckellin tehdasrakennukset. Historial-

lisia puistoja ovat mm. Vanhankirjastonpuisto, Työpuisto ja Koskipuisto. Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita siltoja, kuten Satakunnansilta. Koskimaisema puistonauhoineen on osa avoimen maiseman tilasarjaa, joka kulkee järveltä järvelle koskenrantoja myötäillen ja maisematilallisesti laajuudeltaan kiinnostavasti vaihdellen.

Puistonauha sekä jalankulun ja pyöräilyn reitit mahdollistavat kulkemisen järveltä järvelle. Alueen muita keskeisiä arvokohteita vanhojen teollisuusrakennusten ja voimalaitosten lisäksi ovat mm. Keskuspaloasema, vanha kauppaoppilaitos ja Tampereen tuomiokirkko, joka on 1900-luvun alun kansallisromantiikan arkkitehtuurin ja maalaustaiteen päämuumentteja Suomessa. Tuomiokirkolta avautuu näkymä Tammerkosken kansallismaisemaan. Tampereen tuomiokirkko on valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö.

Tammerkosken koskimaisemat kaikille avaavia uusia reittejä, raitteja, siltoja ja silta-aukkoja on rakennettu viime vuosikymmeninä runsaasti. Alueen käyttötarkoituksen muutoksissa on varmistettu koskimiljöön ja rakennusten ulkoasun säilyminen. Tammerkosken uoman lohkoilla kivillä muotoilluissa ja reunustetuissa muureissa ja rakennusten julkisivuissa on nykyisin niiden kulttuurihistoriallista arvoa korostava valaistus. Keskustan

kulttuuriympäristön ja Tammerkosken kansallismaiseman arvokkaita piirteitä korostetaan osana kaupunkikehittämistä esimerkiksi julkisia kaupunkitiloja, opastusta, reittejä ja kaupunkivalaistusta sekä tapahtumia kehittämällä. Tampereen keskustassa kaupunkiympäristön vanhat ja historialliset osat ja niiden kulttuurihis-

toriallisesti arvokkaat piirteet korostuvat kontrastina uudis- ja täydennysrakentamiselle. Aluetta rantoineen kehitetään edelleen entistäkin elävämmäksi kulttuuriympäristöksi.

Kohdealueen perustiedot

27,8 hehtaaria / 6,9 hehtaaria

kaupunki, muu julkishallinto, uskonnollinen yhteisö/
säätiö/puolue/yhdistys, yksityinen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Laki rakennusperinnön suojelemisesta 498/2010, Kirkkolaki 1054/1993, Muinaismuistolaki 295/1963, Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Keskustan strateginen osayleiskaava.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

- Tammerkoski
- Teollisuus
- Järvet, rannat
- Puistot, viheralueet

- Kansallismaiseman osa
- Historiallisesti monikerroksinen kaupunkirakenne
- Teollisuusrakennukset
- Rakennustaide
- Asemaakaavoituksen historia
- Torit ja aukiot
- Arkeologiset kohteet

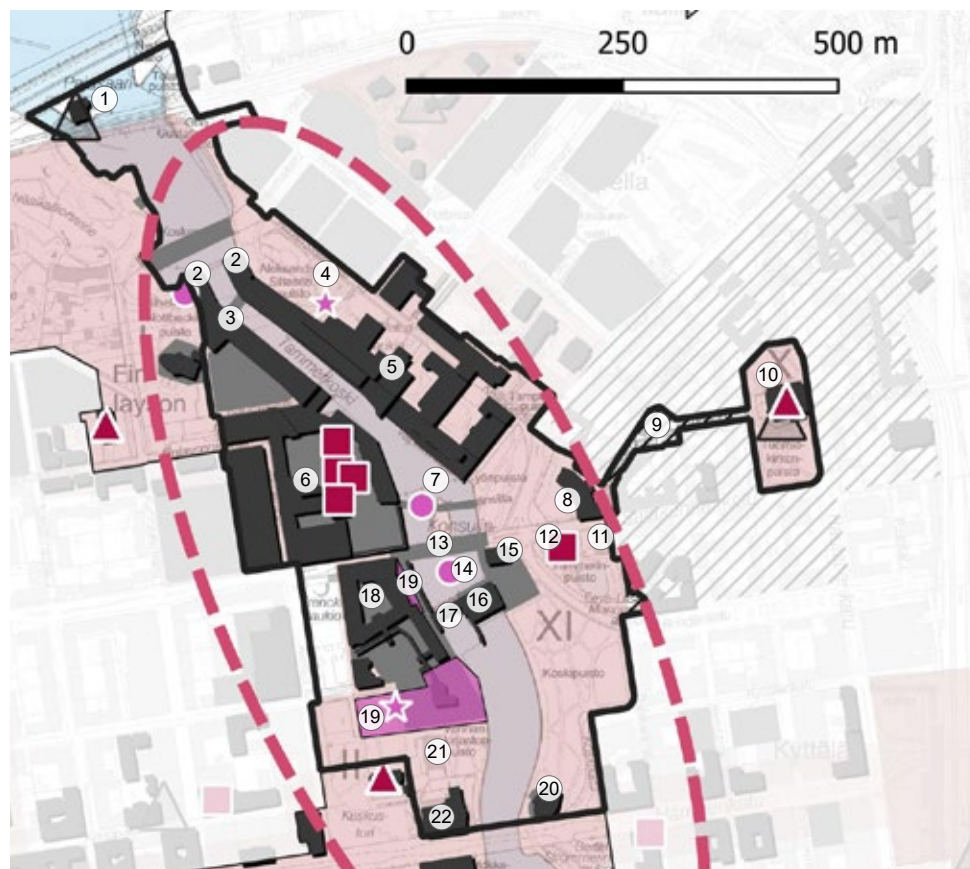
- Arvokas kasvialue
- Kaupunkiluontopolku
- Lepakkoalue
- Maisemarakenne
- Kulttuurihistoria
- Merkittävä aukio
- Merkittävä puistokatu
- Puistonauha
- Virkistyskäyttö
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

Tammerkosken teollisuusmaisema on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä ja Tammerkosken kansallismaisemaa. Viistokuvassa edustalla keskikosken voimalaitos ja taustalla Finlaysonin ja Tampellan tehdasalueet.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Tammerkosken kansallismaisema (Ympäristöministeriön kansallismaisematyöryhmä 1992)
- Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)
- Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (Pirkanmaan maakuntakaava 2040)
- Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, kohde (Pirkanmaan maakuntakaava 2040)
- Suojeltu rakennus *Laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010)*
- ▲ Suojeltu rakennus *Kirkkolaki (1054/1993)*
- Kiinteä muinaisjäänös, alue (Museovirasto)
- ★ Kiinteä muinaisjäänös, kohde (Museovirasto)
- Muu kulttuuriperintökohde, kohde (Museovirasto)
- Rakennus- ja rakennekohtainen suojeleminen (Tampereen kaupungin asemakaavat)
- Kaupunkikuvallinen/alueellinen suojeleminen (Tampereen kaupungin asemakaavat)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

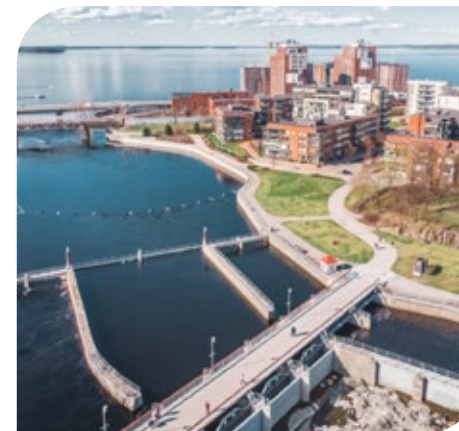
1. Purjehdusseuran paviljonki
2. Vanhat vesikanavat
3. Palatsinsilta
4. Tampellan masuuni (mj-tunnus 1000002011)
5. Tampellan teollisuusrakennukset
6. Finlaysonin tehdasalue
7. Tammerkoski 3 (mj-tunnus 1000023778)
8. Keskuspaloasema
9. Juhannuskylänkatu, Erkkilänaukee, Pellavatehtaankatu yhteytenä kohdealueen sisällä
10. Tuomiokirkko/Johanneksen kirkko
11. Vanha kauppaoppilaitos/Steiner koulu
12. Grand Hotel Tammer
13. Satakunnansilta
14. Tammerkoski 1 (mj-tunnus 1000023785)
15. Koskitalo / Sähkölaitos
16. Keskiputouksen voimalaitos / Valssipadonraitti 1 / Valssipadonraitti 3
17. Patosilta/Valssipadonraitti
18. Frenckellin tehdasrakennukset
19. Frenckellin paperitehdas (kolme rajausta), Mj-tunnus 1000018817
20. Ravintola Koskipuisto
21. Vanha kirjastotalo
22. Tampereen teatteri

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

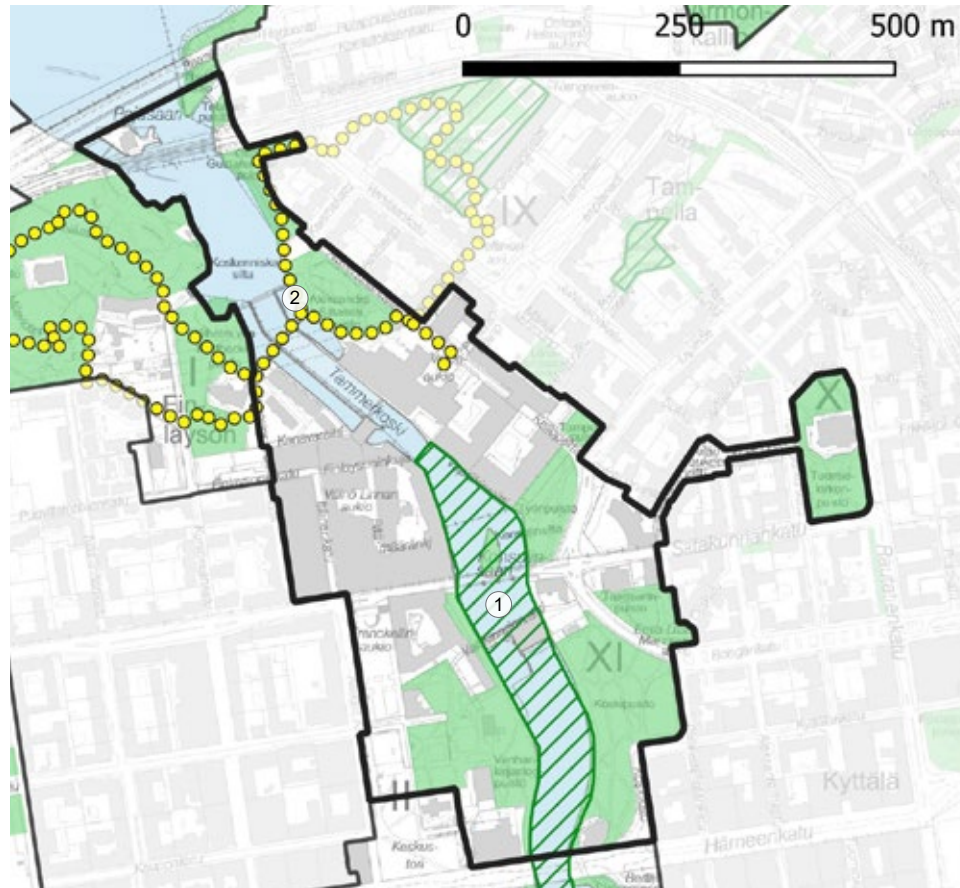
Kuvassa näkyvä Juhannuskylässä sijaitseva Tuomiokirkko valmistui vuonna 1907. Lauri Sonckin suunnittelemaa jugend-tyylistä kirkkoa ympäröi Tuomiokirkonpuisto.

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

Kuvassa Tammerkosken pohjoispään ylittävä Palatsinsilta Aleksandra Siltasien puiston ja Wilhelm von Nottbeckin puiston välillä. Kulkuyhteys jatkuu Näsijärven rannan myötäisesti kohti Naistenlahden satamaa.

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

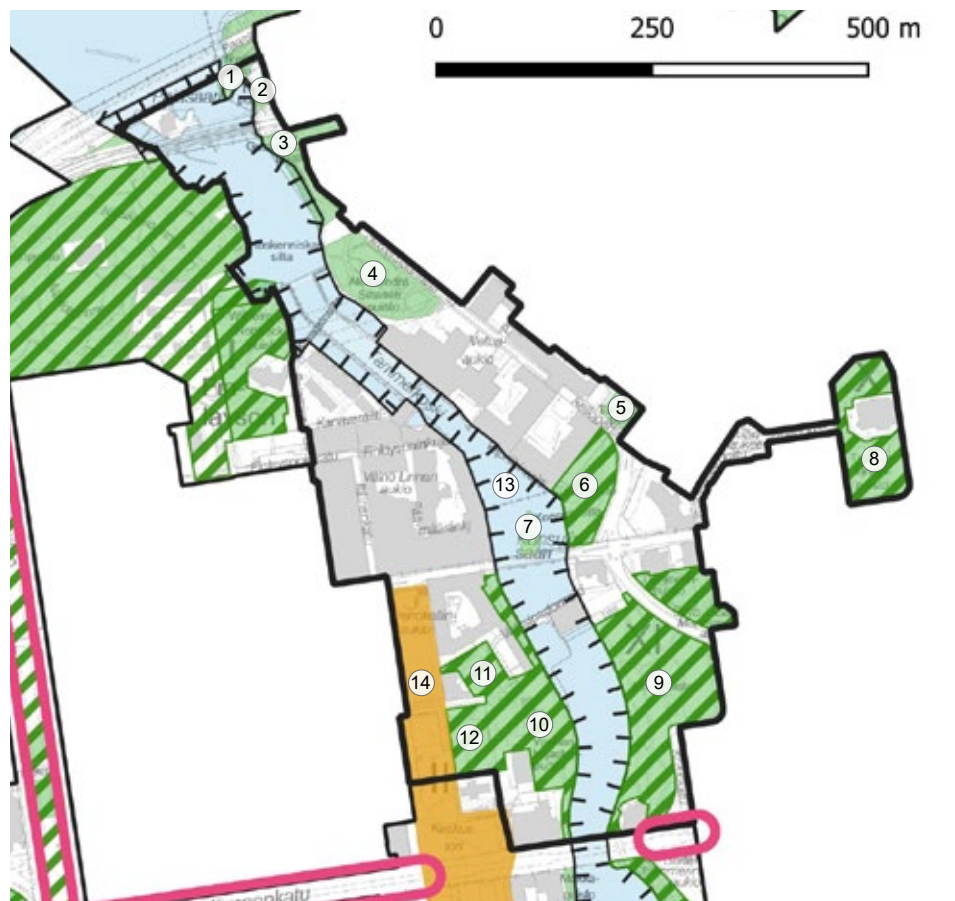

- Asema- tai yleiskaavoitettu vihralue/suojelualue
- Arvokas kasvialue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Luontopolku
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Tammerkoski (arvokas kasvialue)
2. Keskustan luontopolku

Viher- ja siniverkosto

Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/
suojelualue	Merkittävä tori tai aukio
(Tampereen vihreä keskusta 2014)
Kulttuurihistoriallisesti merkittävä viher-/
suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys,
Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-
verkostoseelvitys 2014)	Merkittävä puistokatu (Tampereen vihreä
keskusta 2014)
Maisemarakenteellisesti merkittävä
viher-/suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys,
Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-
verkostoseelvitys 2014)	Vesialue

Keskeisiä kohteita

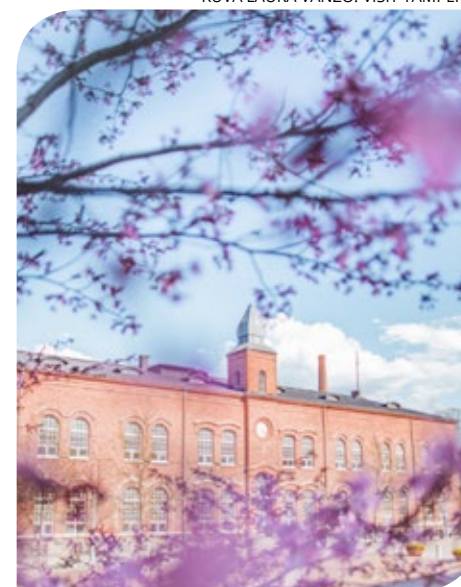
1. Nyrkkäkallionpuisto
2. Telakanpuisto
3. Otto Gustafssonin puisto
4. Aleksandra Siltasen puisto
5. Tampellanpuisto
6. Työpuisto
7. Konsulinsaari
8. Tuomiokirkonpuisto
9. Koskipuisto
10. Vanhankirjastonpuisto
11. Kirjastonpuisto
12. Vanhankirkonpuisto
13. Tammerkoski
14. Frenckellin aukio

KUVA LAURA VANZO, VISIT TAMPERE.

Työpuisto. Taustalla Grand Hotel Tammer.

KUVA LAURA VANZO, VISIT TAMPERE.

Frenckellinaukion upeasti kukkivat kirsikkapuut ovat keväisin suosittu kuvauskohde.

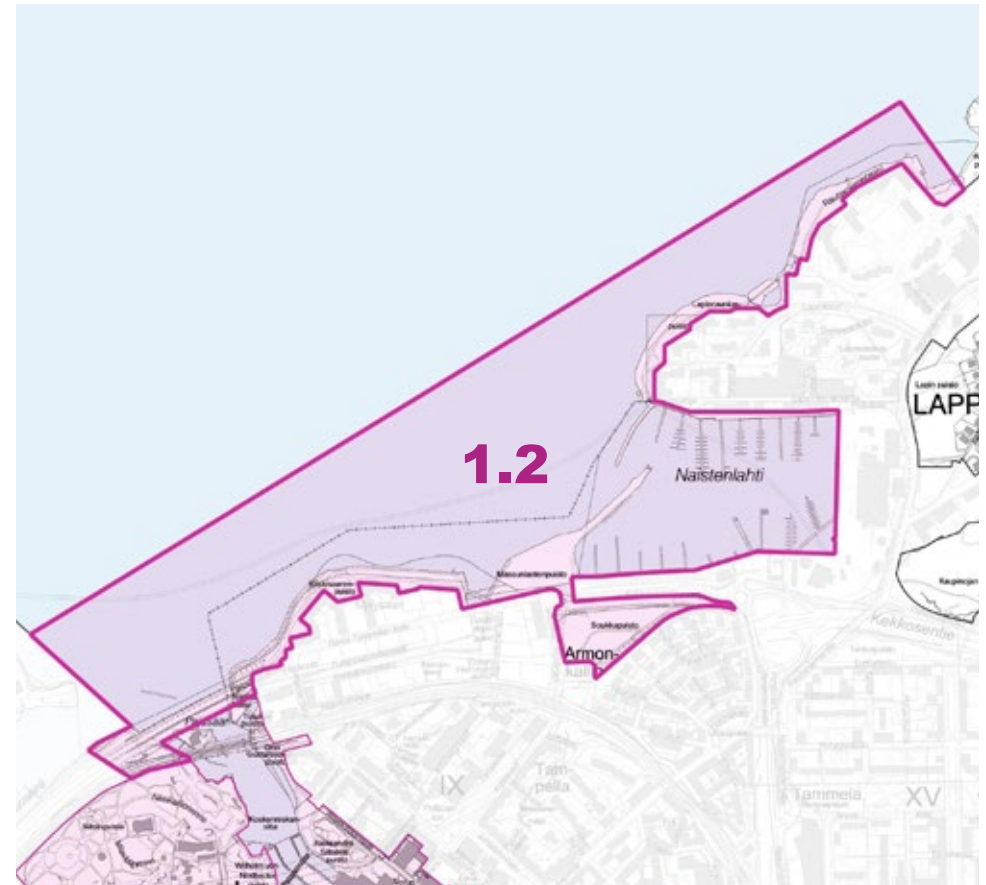
1.2 Rantareitti

Rantareitin kohdealue muodostuu keskustasta itään kulkevasta Näsijärven rantareitistä, Naistenlahden sataman ja Näsijärven kuuluvista vesialueista ja puistoalueista sekä kävelyn ja pyöräilyn reiteistä. Näsijärven rantareitti keskustasta itään, muodostaa avoimen maiseman tilasarjan, joka saa alkunsa Tammerkoskelta ja jatkuu Ranta-Tampellan asuinalueen rantoja myötäillen Naistenlahden satama-altaalle ja edelleen Lapinniemen kylpylärakennusten ja Koukkuniemen/Rauhaniemen vanhainkoti- ja sairaala-alueen editse Rauhaniemen kansankylpylälle ja aina Kaupin urheilupuistolle asti. Rantareitin jatkuvuus ja edelleen kehittäminen on otettu huomioon alueen uusimmissa asemakaavamuutoksissa ja kehittämissuunnitelmissa.

Naistenlahti on toiminut satama-alueena 1800-luvulta lähtien, ja lahti on edelleen vilkas veneilysatama. Osa-alueeseen kuuluu sataman vesialue. Satama-alue nivoutuu osaksi Tampereen teollisuushistoriaa. Lahden etelärannalla on ollut saha- ja telakkatoimintaa. Pohjoisrannalle perustet-

tiin 1897 Lapinniemen puuvillatehdas ja etelärannan satama-alueelle rakennettiin pistoraide jo vuonna 1876 ja itäranta on saanut rakennetun muotonsa 1930-luvulla puuvillatehtaalle rakennetun pistoraitteen edellyttämien täyttöjen myötä.

Tammerkosken ja Näsijärven rantareitien määrätietoisella kehittämisellä avautuu ennen pitkää Näsijärven rantaviivaa pitkin kulkeva virkistysyhteys keskustasta ja kansallisen kaupunkipuiston ytimestä aina Kauppi-Niihaman luonnontilaisille ja metsäisille rannoille. Siltojen ali on avattu kokonaan uusi reitti järven rannoilla kulkeville reiteille. Toiminnallinen viheryhteystarve yli Tammerkosken suun Särkänniemen puolelle on otettu huomioon siltojen alueen suunnittelussa. Valtatien liikenteeltä vapautuneista silloista ulompaa kehitetään parhaillaan purkamisen sijaan uuteen käyttöön, puisto- ja maisemasillaksi virkistyskäyttöön. Myös muita rantareitin yhteyksiin ja toiminnallisuuteen liittyviä parannuksia on jo suunnitella.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

56,5 hehtaaria / 48,0 hehtaaria

Maanomistus

kaupunki

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Vesilaki 587/2011, Muinaismuistolaki 295/1963

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Keskustan strateginen osayleiskaava.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

Naistenlahden satama nivoutuu osaksi Tampereen teollisuushistoriaa. Lahden etelärannalla on ollut saha- ja telakkatoimintaa ja pohjoisrannalle perustettiin 1897 Lapinniemen puuvillatehdas. Nykyisin satama on vilkas pienvenesatama.

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Järvet, rannat
- Rantapuistot

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Vesiliikenteen historia

Luonnon monimuotoisuus

-

Sini- ja viherverkosto

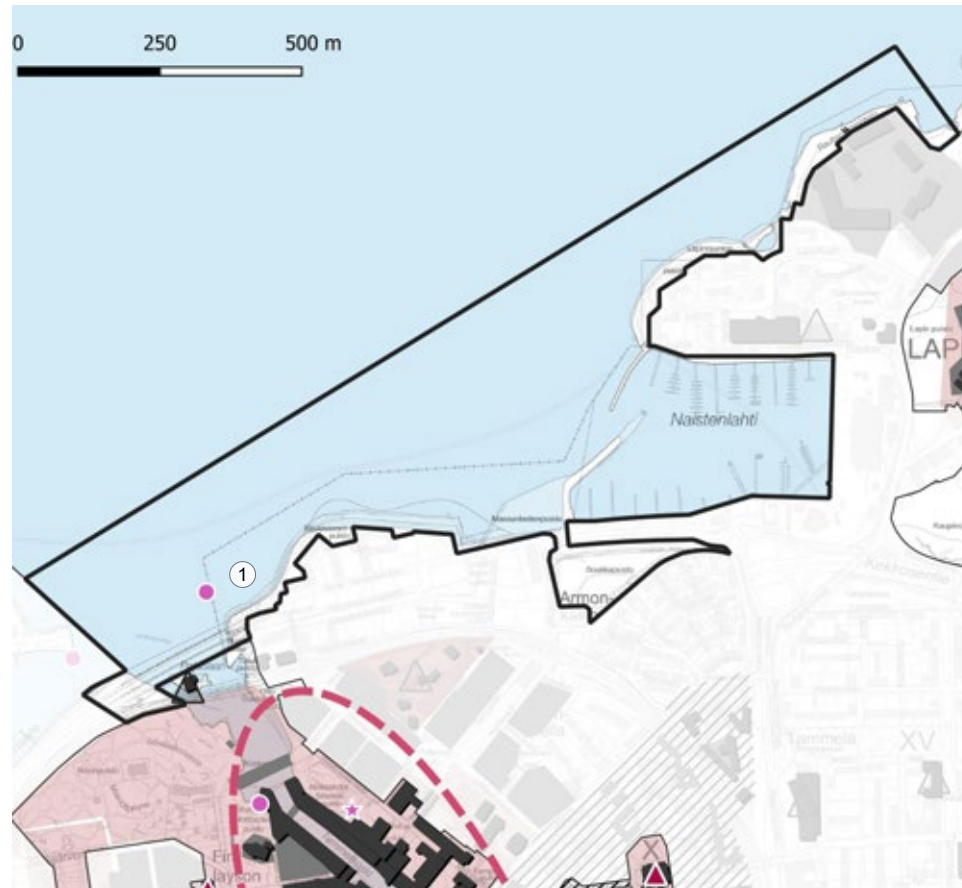
- Avoin maisematila
- Ulappamaisemat
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit
- Virkistyskäyttö
- Vapaa-ajan veneily
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

Rantareitin kohdealueeseen kuuluvat Lapinraunionpuisto ja Koukkuniemenpuisto sijoittuvat rantavyöhykkeelle. Oikealla Naistenlahden satama.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

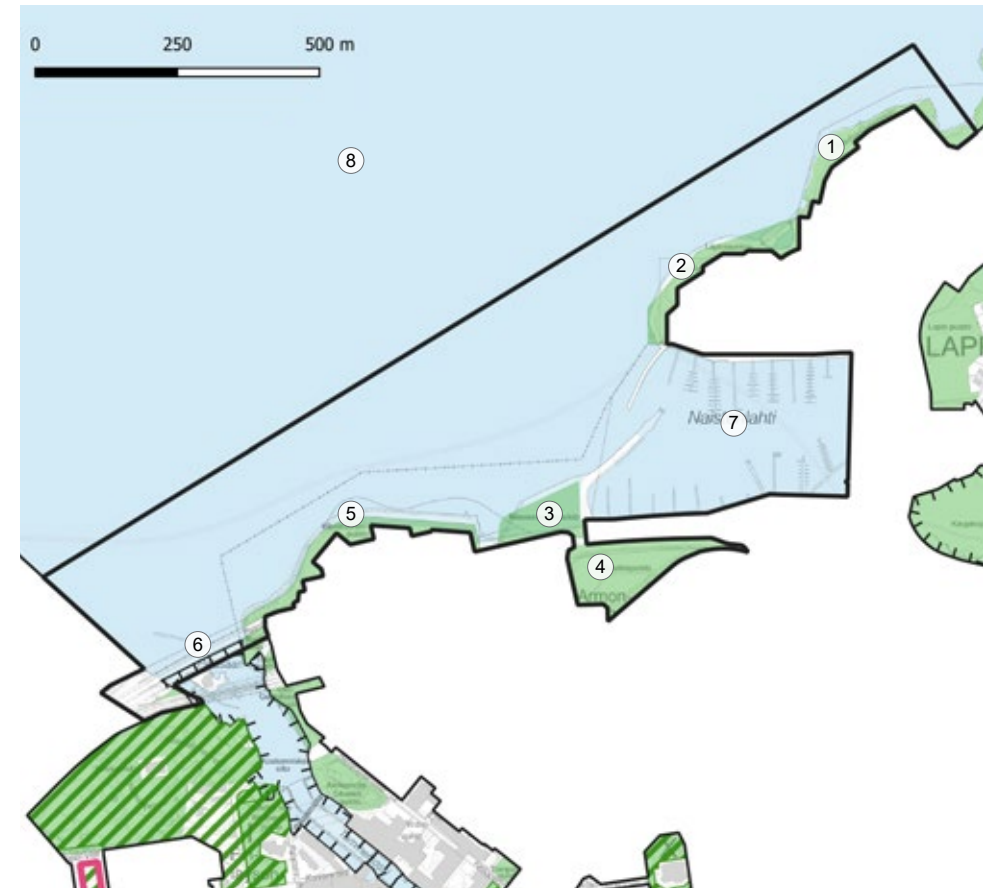

- Muu kulttuuriperintökohde, kohde (Museovirasto)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Mustalahti 4 (mj-tunnus 1000022137)

Viher- ja siniverkosto

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue
- Maisemarakenteellisesti merkittävä viheralue (Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkostaselvitys 2014)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Koukkuniemenpuisto
2. Lapinraunionpuisto
3. Massunlastenpuisto
4. Soukka puisto
5. Kiiskisaarenpuisto
6. Puistosilta
7. Naistenlahden satama
8. Näsijärvi

1.3 Keskusta-akselit

Hämeenkatu, Hämeenpuisto ja Keskustori ovat kaupungin keskeisimpiä julkisia tiloja, jotka perustuvat varhaiseen, 1700-luvulla laadittuun asemakaavaan ja ovat säilyttäneet asemansa kaupungin elämän ja toimintojen päänyttämönä. Hämeenkatu kuuluu kohdealueeseen Hämeensillan läntisen puoleiselta osuudeltaan. Keskustorin Vanhakirkko on maamme varhaisia uusklassillisia ristikirkkoja ja keskustan vanhin julkinen rakennus. Keskustorin eteläosa on maamme merkittävimpiä jugend-arkkitehtuurin kehystämiä kaupunkiaukioita. Torin varrella sijaitsevista rakennuksista uusrenessanssityylinen raatihuone kuuluu kohdealueeseen. Hämeenkadun, leveän bulevardityyppisen puistokadun läntisenä päätteenä on Aleksanterin kirkko 1880-luvulta. Hämeenkatuun kiteytyy Tampereen kaupunkikulttuurin kannalta merkittävä valoviikkojen perinne. Hämeenkatu on vuonna 2021 saamassa uuden merkityksen raitiotiekatuna, joka palauttaa sen kulttuurihistoriallista arvoa kaupungin pääkatuna ja merkittävimpana ostoskatuna.

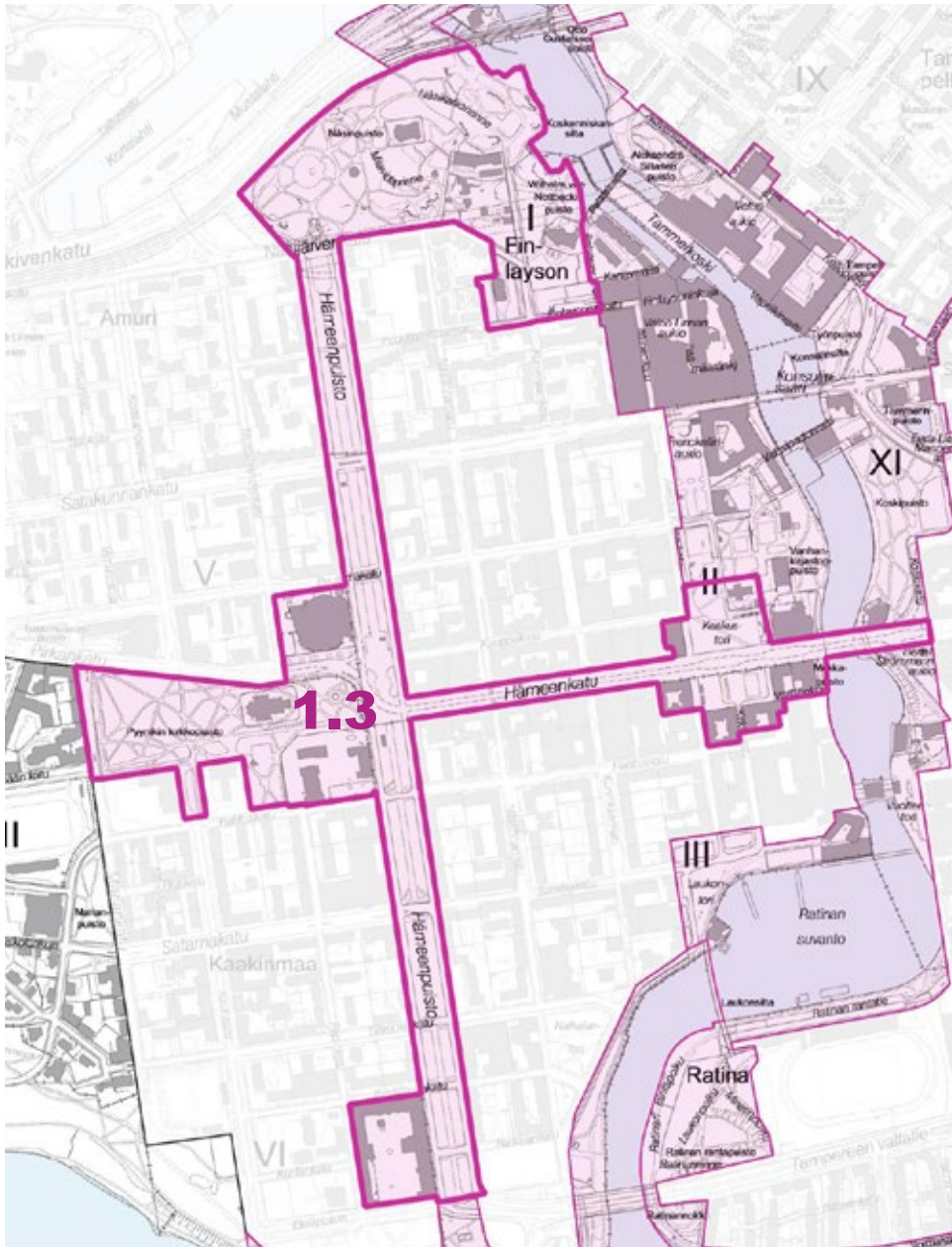
Tampereen Hämeenpuisto on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen esplanadityyppinen puistokäytävä Pohjoismaissa. Hämeenpuiston akseli päätteineen ja Pyynikin kirkkopuisto muodostavat tärkeän osan keskustan viherverkon runkoa. Pyynikin kirkkopuisto koostuu vanhasta muinaismuistolainojalla suojellusta hautausmaa-alueesta ja Aleksanterin kirkon edustan suihkulähdettä ympäröivästä muotopuutarhasta sekä puiston eteläpuolen kahdesta puistotaskusta. Kohdealueella sijaitsevat myös Klingendahlin tehdasrakennus, pääkirjasto Metso sekä Aleksanterin koulu.

Alueen pohjoisessa osassa historiallisia puistoja edustavat Näsinpuisto ja Wilhelm von Nottbeckin puisto. Näsinpuisto varttuneine puineen ja pensaineen on myös erityisen hyvä luontokohde ja lepakkoalue. Osa keskustan luontopuistosta sijoittuu puiston alueelle. Puistossa sijaitsee muun muassa myös Tiitiäisen teemaleikkipuisto ja lähinnä uusbarokkia edustava Näsilinna.

Puiston viereinen Tallipihan alue liittyy Finlaysonin tehtaiden historiaan. Piha oli osa tehtaanpatruuna Wilhelm von Nottbeckin taloutta 1800-luvulla. Osa rakennuksista on patruuna Nottbeckin ajalta, osa vuosisadan vaihteesta. Rakennukset ja pihapiiri peruskorjattiin 1990-luvulla matkailukäyttöön. Wilhelm von Nottbeckin maisematyyllisen puisto on perustettu entisestä polttimorakennuksesta kunnostetun asuinrakennuksen ympärille. Puisto kunnostettiin 1990-luvun lopussa 1930-luvun asuunsa ja se toimii edustavana esimerkkinä hyvin säilyneestä tehtaanjohtajan yksityispuutarhasta. Puiston läheisyydessä sijaitseva Kotkankallion kiinteä muinaisjäännös, Kotkankallion muistomerkki pystytettiin Venäjän keisari Aleksanteri I:n käynnin kunniaksi. Keisari hyväksyi Finlaysonin tehtaan rakentamisen.

Finlaysonin tekstiilitehtaan 1830-luvulla rakennettu Kuusivooninkinen (1838) on ensimmäinen nykyaikainen tehdasrakennus Suomessa. Muita tehdasrakennuksia ovat mm. 1870-luvulla rakennettu

kutomo Plevna sekä 1899 Satakunnankadun varrelle rakennettu nelikerroksinen karstaamo- ja kehräämörakennus Siperia. Alueen rakennuskantaan kuuluu myös 1860-luvulla rakennettu kelloporttirakennus, punatiilinen, uusgoottilaiseen henkeen rakennettu konttorirakennus ja laajan englantilaistyyllisen puiston ympäröimä uusrenessanssityylinen isännöitsijän rapattu asuinpalatsi 1890-luvulta, tehtaan kirkko 1870-luvulta, työväen asuinrakennuksia sekä ajurien asunto- ja tallialue 1800-luvun loppupuolelta, eli Tallipiha. Finlaysonin alue toimii nykyään monipuolisia palveluja tarjoavana alueena sisältäen mm. Viihde-, kaupan sekä ravintolapalveluja sekä toimistotiloja.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

30,3 hehtaaria / 0,1 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki, uskonnollinen yhteisö/säätiö/puolue, yksityinen

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Laki rakennusperinnön suojelemisesta 498/2010, Kirkkolaki 1054/1993, Muinaismuistolaki 295/1963, valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Keskustan strateginen osayleiskaava.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Finlaysonin tehtaanpatruuna rakennutti 1800-luvulla hevosilleen tallipihan. Tänä päivänä Tallipiha on suosittu matkailukohde, jossa voi edelleen nähdä hevosia.

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Tammerkoski
- Teollisuus
- Puistot, viheralueet
- Rakennuskulttuuri

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Historiallisesti monikerroksinen kaupunkirakenne
- Asemakaavoituksen historia
- Rakennuskulttuuri
- Arkeologiset kohteet
- Teollisuusrakennukset
- Rakennustaide
- Arkeologiset kohteet

Luonnon monimuotoisuus

- Arvokas lepakkoalue

Sini- ja viherverkosto

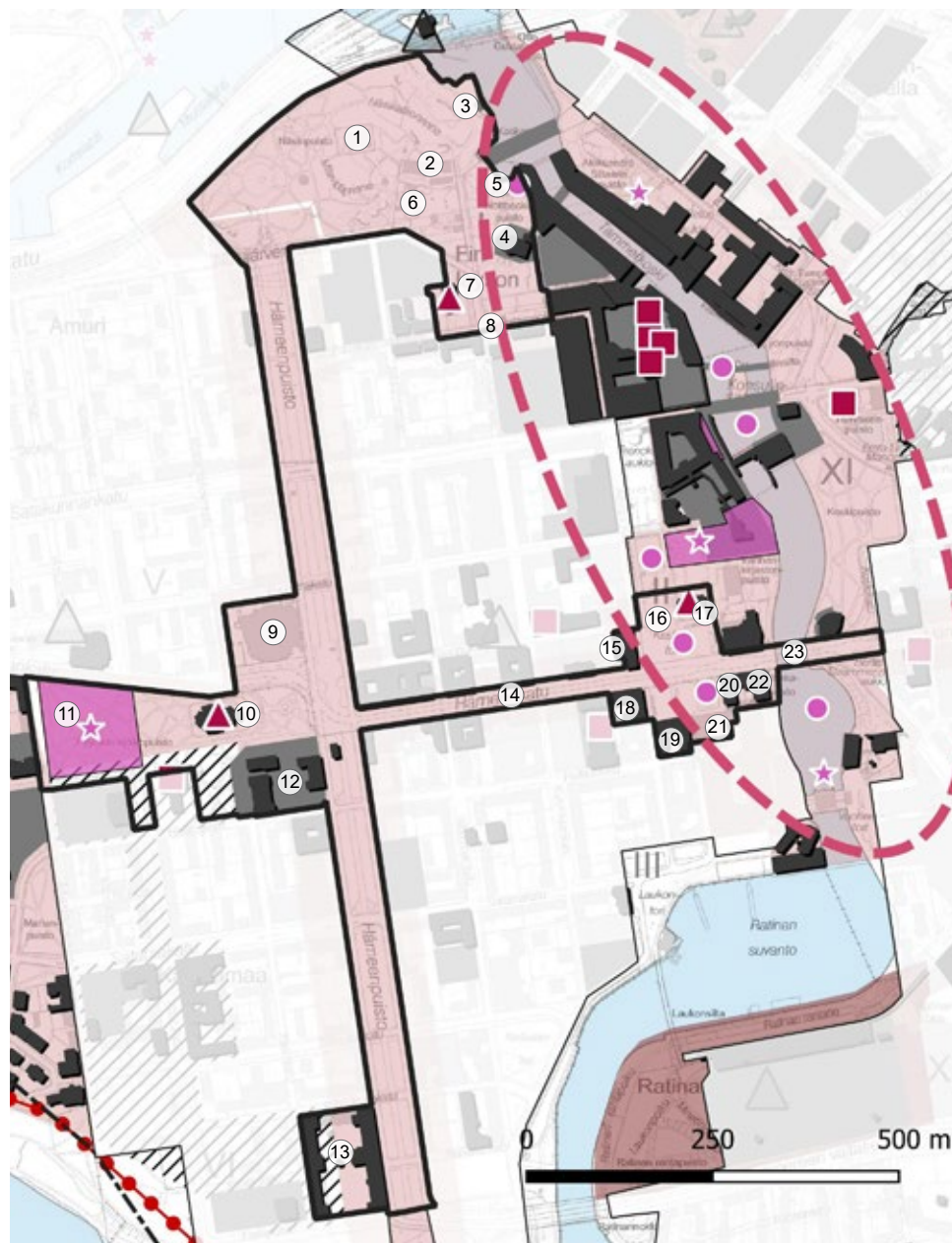
- Merkittävä puukujanne/puistokatu
- Kulttuurihistoria
- Maisemarakenne
- Viherverkosto
- Virkistyskäyttö
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit
- Merkittävä tori

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

Vanhakirkko (kuvassa vasemmalla) on maamme varhaisia uusklassillisia ristikirkkoja ja keskustan vanhin julkinen rakennus. Torin reunalla sijaitsee uusrenessanssityylinen raatihuone ja kaupungin voimakkaasta kehittämisestä 1800-luvun lopulla kertovia liikerakennuksia.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Tammerkosken kansallismaisema
(Ympäristöministeriön kansallismaisematyöryhmä 1992)
- Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
(RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)
- Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
(Pirkanmaan maakuntakaava 2040)
- Suojeltu rakennus Laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010)
- ▲ Suojeltu rakennus Kirkkolaki (1054/1993)

- Kiinteä muinaisjäännös, alue (Museovirasto)
- ★ Kiinteä muinaisjäännös, kohde (Museovirasto)
- Muu kulttuuriperintökohde, kohde (Museovirasto)
- Rakennus- ja rakennekohtainen suojelu (Tampereen kaupungin asemakaavat)
- Kaupunkikuvallinen/alueellinen suojelu (Tampereen kaupungin asemakaavat)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Näsilinna/Hämeen museo/Milavida 2. Taidekeskus Mältinranta ja Alamuseo 3. Mältinrannan sauna 4. Finlaysonin palatsi 5. Kotkankallio 6. Tallipiha 7. Finlaysonin kirkko 8. Puuvillatehtaankatu (osittain, lisäksi kadun nimi vaihtuu- länsiosa edelleen Puuvillatehtaankatu ja Kuninkaankadun kohdalta itään Finlaysoninkatu) 9. Metso- Tampereen kaupungin pääkirjasto 10. Aleksanterin kirkko	11. Kirkkopuisto (mj-tunnus 1000024613) 12. Aleksanterin koulu 13. Klingendahl 14. Hämeenkatu 15. Raatihuone 16. Keskustori ja Keskustorin mahdollinen kiinteä muinaisjäännös 17. Vanha kirkko ja kellotapuli 18. Commerce 19. Palanderintalo 20. Sumeliuksentalo 21. Selinin talo 22. Tempon talo 23. Hämeensilta

Finlayson Tehdasalueeseen kuuluva Kehräämö Siperia Frencellin aukiolta. Keskustan arvokkaita rakennuksia korostetaan valaistuksella.

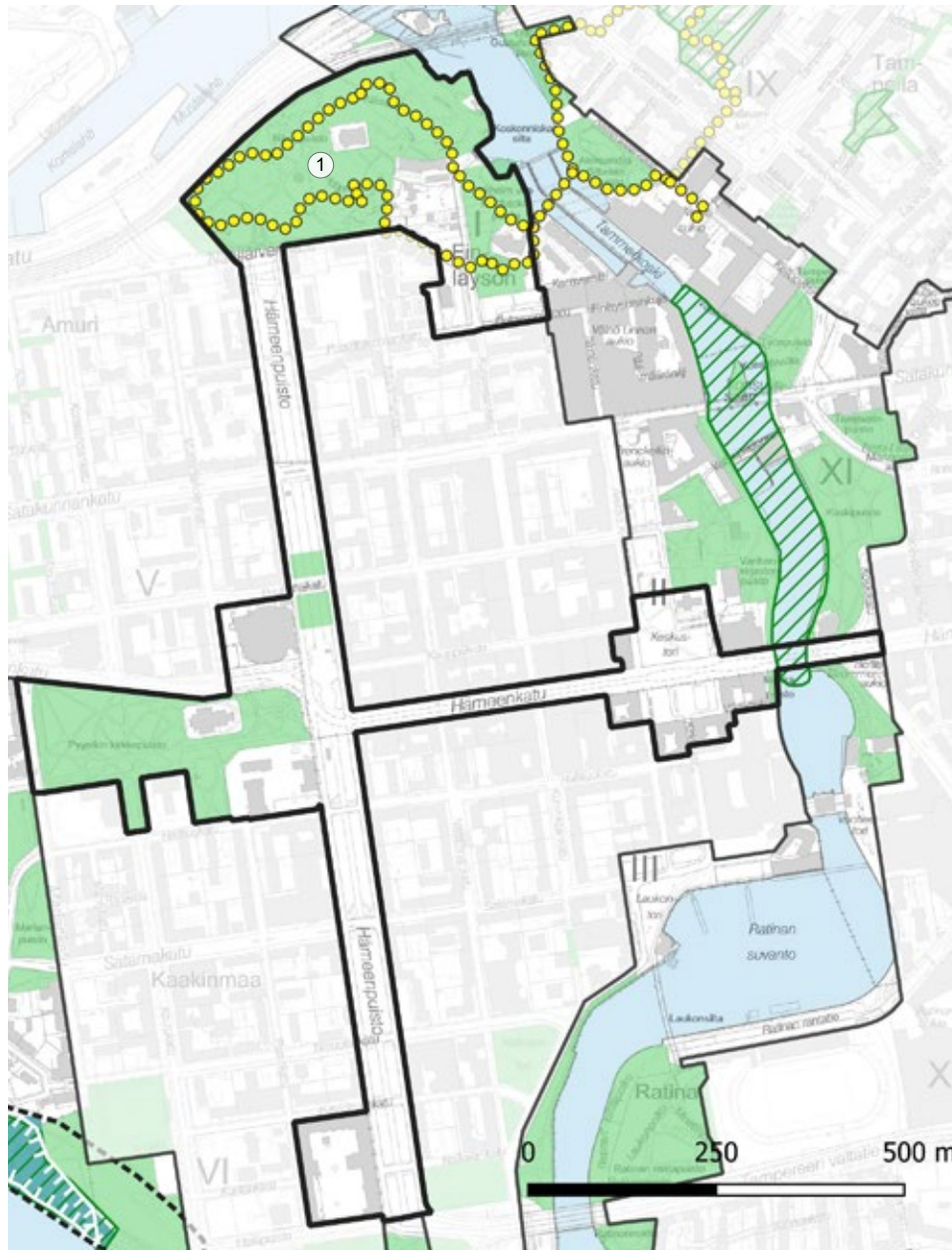

Hämeenkadun länsipäässä sijaitseva uusgoottilainen Aleksanterin kirkko (Decker 1881) ja sitä ympäröivä Pynnikin kirkkokuisto. Oikealla valmistuvaa raitiotyömaata.

Hämeenkatu on uudistunut raitiotietömaan aikana. Leveän boulevardityyppisen puistokadun varteen istutettiin uudet puuntaimet poistettujen puiden korvaamiseksi.

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

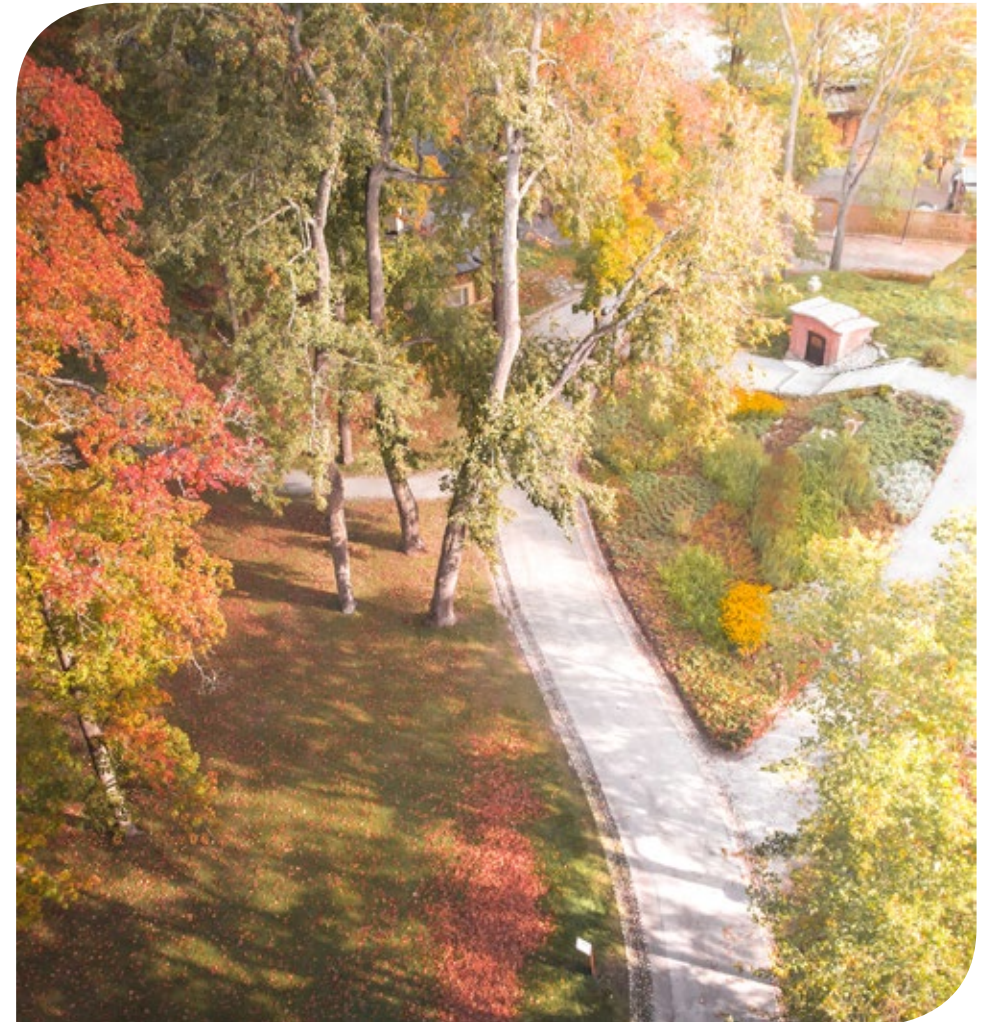

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelualue
- Luontopolku

Keskeisiä kohteita

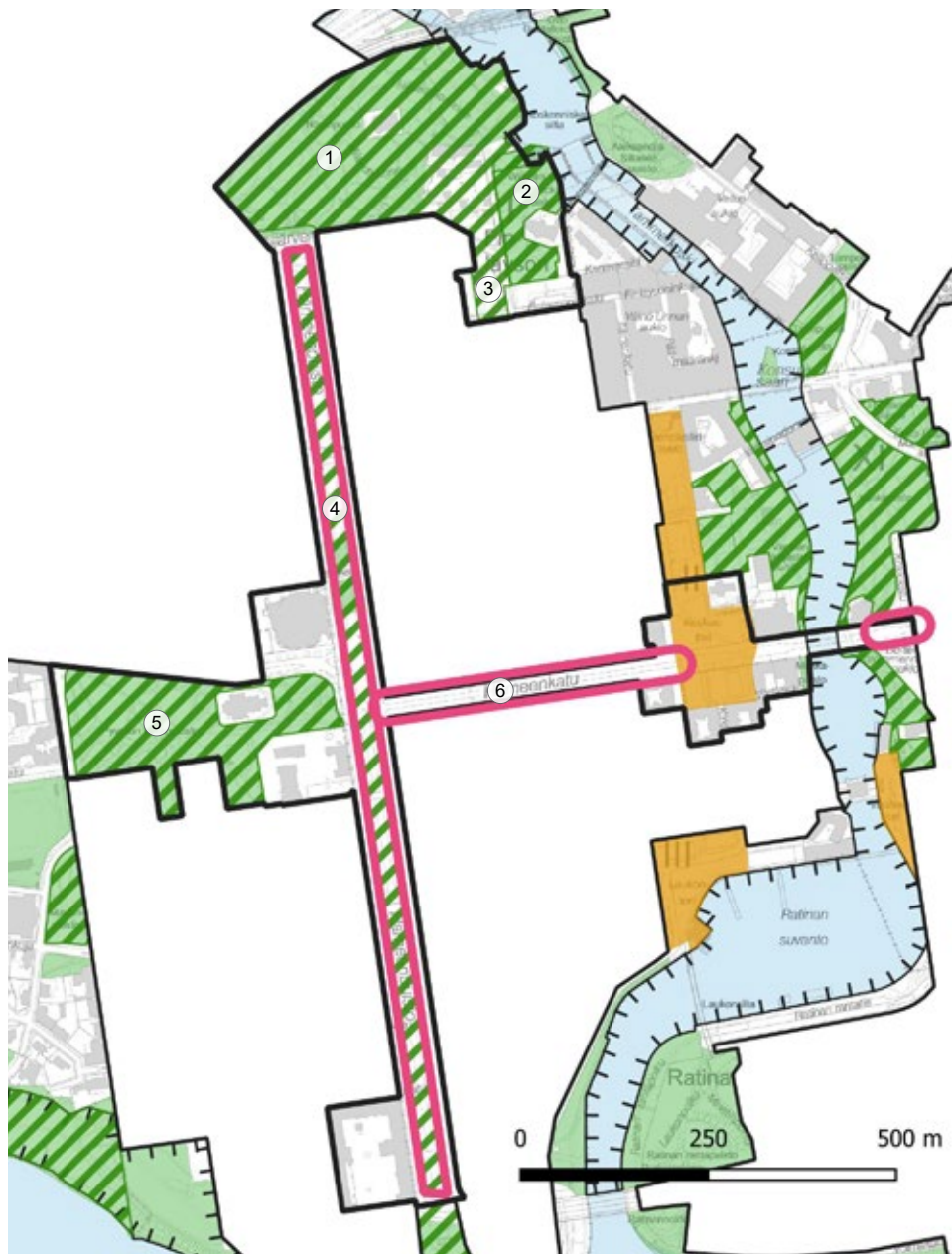
1. Näsinpuisto
 - Lepakko- ja liito-orava-alue
 - Keskustan luontopolku

KUVA LAURA VANZO 2018. VISIT TAMPERE.

Kulttuurihistoriallisesti arvokas Näsinpuisto on kasvilajistoltaan kaupungin monipuolisimpia puistoja.

Viher- ja siniverkosto

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/
suojelualue
- Kulttuurihistoriallisesti merkittävä viher-/
suojelualue
*(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys,
Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-
verkostaselvitys 2014)*
- Maisemarakenteellisesti merkittävä
viher-/suojelualue
*(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys,
Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-
verkostaselvitys 2014)*
- Merkittävä tori tai aukio
(Tampereen vihreä keskusta 2014)
- Merkittävä puistokatu *(Tampereen vihreä
keskusta 2014)*
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Näsinpuisto
2. Wilhelm von Nottbeckin puisto
3. Finlaysonin kirkon piha-alue
4. Hämeenpuisto
5. Pyynikin kirkkopuisto
6. Hämeenkatu

1.4. Ratina

Ratinan alue kuuluu osaksi Tammerkosken teollisuusmaisemaa ja sisältää arvoja eri aikakerrostumilta. Ratinan suvannolla ja Ratinanniemen alueella on yhteys alueen teollisuushistoriaan. Koko Ratinan alueella on keskeinen merkitys kaupungin tapahtuma- ja virkistysalueena.

Kehräsaari/Liljeroosin tehdasalue alkoi muotoutua 1850-luvulla Tammerkosken alaputoukselle tuodulle täyttömaalle. Arkkitehtuuri oli tuotantotilojen vaatimusten sanelemaa. Rakennuksen ulkoseinät olivat rappaamatonta, paikalla murattua punatiiltä, jota käytettiin tyyppillisesti tehdasrakennusten julkisivumateriaalina 1800-luvunlopulta lähtien. Ajalliset kerrostumat näkyvät rakennusten puhtaaksi muuratuissa tiilijulkisivuissa. Kehräsaaren rakennukset muodostavat olennaisen osan Tampereen punatiilisestä teollisuusympäristöstä.

Rakennuksissa oli tehdastoimintaa 1980-luvun puoliväliin asti, jonka jälkeen tilat saneerattiin toimisto- ja liiketiloiksi. Kehräsaari on osa kulttuurihistoriallisesti arvokasta Tammerkosken teollisuusmaisemaa, ja korttelin rakennuskanta ja piippu on suojeltu voimassa olevalla asemakaavalla. Nykyisellään Kehräsaaren rakennukset ovat liike-elämän käytössä ja niissä toimii muun muassa käsityöläisiä, ravintoloita sekä toimistoja.

Kehräsaaren ja Verkarannan välinen jalankulkusilta sekä Vuolteensilta yhdistä-

vät alueen kosken itäpuolella. Itäpuolella sijaitseva Vuolteentori on kaupunkikuvallisesti keskeisellä paikalla ja vilkkaiden kävelyreittien solmukohta. Verkatehtaanpuisto on kulttuurihistoriallinen puisto ja osa kosken itäisen rannan puistonauhaa. Puisto on rakennettu 1800-luvun lopulla. Verkatehtaanpuiston nimi viittaa nykyisen Koskikeskuksen alueella toimineeseen Verkatehtaaseen. Kahdesta jäljellä olevasta rakennuksesta kosken partaalla sijaitseva värjäämö kuuluu alueen alkuperäiseen rakennuskantaan, toinen jäljellä oleva rakennus on 1890-luvun loppupuolella valmistunut konttorirakennus.

Tammerkosken rantojen puistoihin kuuluva Mokka- ja Kuppipuisto sijaitsee Tammerkosken länsirannalla aivan Hämeensillan kupeessa. Hämeensillan uudistustyössä länsipuoleiseen muuriin rakennettiin vuonna 2020 uusi alikulku, joka mahdollistaa kulun Värjärinkujalta Mokka- ja Kuppipuiston kautta Kirjastonpuistoon ja sieltä Satakunnankadun sillalle saakka.

Laukontorin satamalla oli ja on edelleen keskeinen asema koko Pyhäjärven laivaliikenteessä. Alueen laivaliikenne on alkanut 1800-luvun alussa. Vesiliikenne toi Laukontorille sekä asiakkaita että myytävää. Nykyisin satama on yksi Suomen sisävesien vilkkaimmista satamista ja sisävesien laivareittien päätesatama. Satamassa on vierasvenepaikkoja sekä veneilijän tarvitsemat peruspalvelut.

Ratinnan suovannon kainalossa sijaitseva Laukontori rakennettiin 1860-luvulla palvelemaan vilkasta satamaliikennettä ja -kauppaa. Nimensä tori on saanut siipirataslaiva Laukon mukaan, joka liikennöi Pyhäjärvellä 1850-luvun lopusta lähtien.

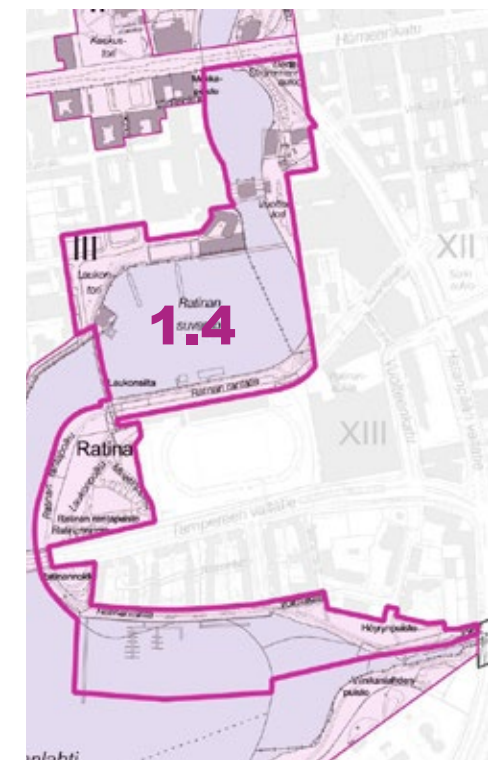
Vuosien 1898 ja 1899 tulvat johtivat Ratinanniemen suuritoisen rantamuurin rakentamisen. Vuonna 1900 rantaan rakennettiin 160 metrin pituinen kivinen laiturimuuri. Torikaupan loputtua Keskustorilta vuonna 1930 elämä Laukontorilla vilkastui. Laukontori on tunnettu syksyisin ja keväisin järjestettävistä kalamarkkinoistaan.

Ratinnanalueelle on rakennettu Laukonsilta ja paviljonkirakennus Laukonsillan kupeeseen. Ratinnanrantapuisto, Ratinanokka ja Ratinanranta muodostavat kulttuuriperintönä Viinikanlahden, Hatanpään ja lidesjärven suuntaan. Puistoissa ja viheralueilla on muun muassa kalastuspaikkoja, koirapuisto ja ne toimivat tapahtumapaikkoja. Ratinanrantapuisto kuuluu Ratinnan stadionin RKY-alueeseen ja on kaupunkikuvallisesti merkittävä alue.

Ratinnan alueen vedenalaiset rakenteet kertovat Tampereen teollisuushistorian varhaisista vaiheista. Kosken pohjassa sijaitsevat arkeologiset kohteet kohteita on arvioitu johdinpadon ja neulapadon jäänteiksi. Neulapadolla oli myös tärkeä rooli vuoden 1918 Tampereen taistelun tapahtumissa. Johdinpadon jäänteet on

luokiteltu muu kulttuuriperintökohteeksi ja neulapadon jäänteet ovat kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Kaupunkiluontoon liittyviä arvoja edustaa koskesta aiemmin havaittu uhanalaisiin eliölajeihin kuuluva koskihiipisammal, jonka esiintymistä koskessa ei kuitenkaan ole saatavilla viimeaikaisia selvityksiä. Ratinnan kohdealueen eteläisessä osassa Viinikanojan alueella on maailman pohjoisimpia kalmojuuren kasvupaikkoja ja Ratinnan sillan alusta on lepakoiden tärkeä saalistusalue.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

20,5 hehtaaria / 11,6 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki, yksityinen

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Muinaismuistolaki 295/1963, Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Keskustan strateginen osayleiskaava.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Tammerkoski
- Teollisuus
- Järvet, rannat
- Puistot, viheralueet

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Teollisuushistoria
- Rakennuskulttuuri
- Kansallismaiseman osa
- Vesiliikenteen historia

Luonnon monimuotoisuus

- Arvokas kasvialue
- Arvokas hyönteisalue
- Arvokas lepakkoalue
- MAALI-alue

Sini- ja viherverkosto

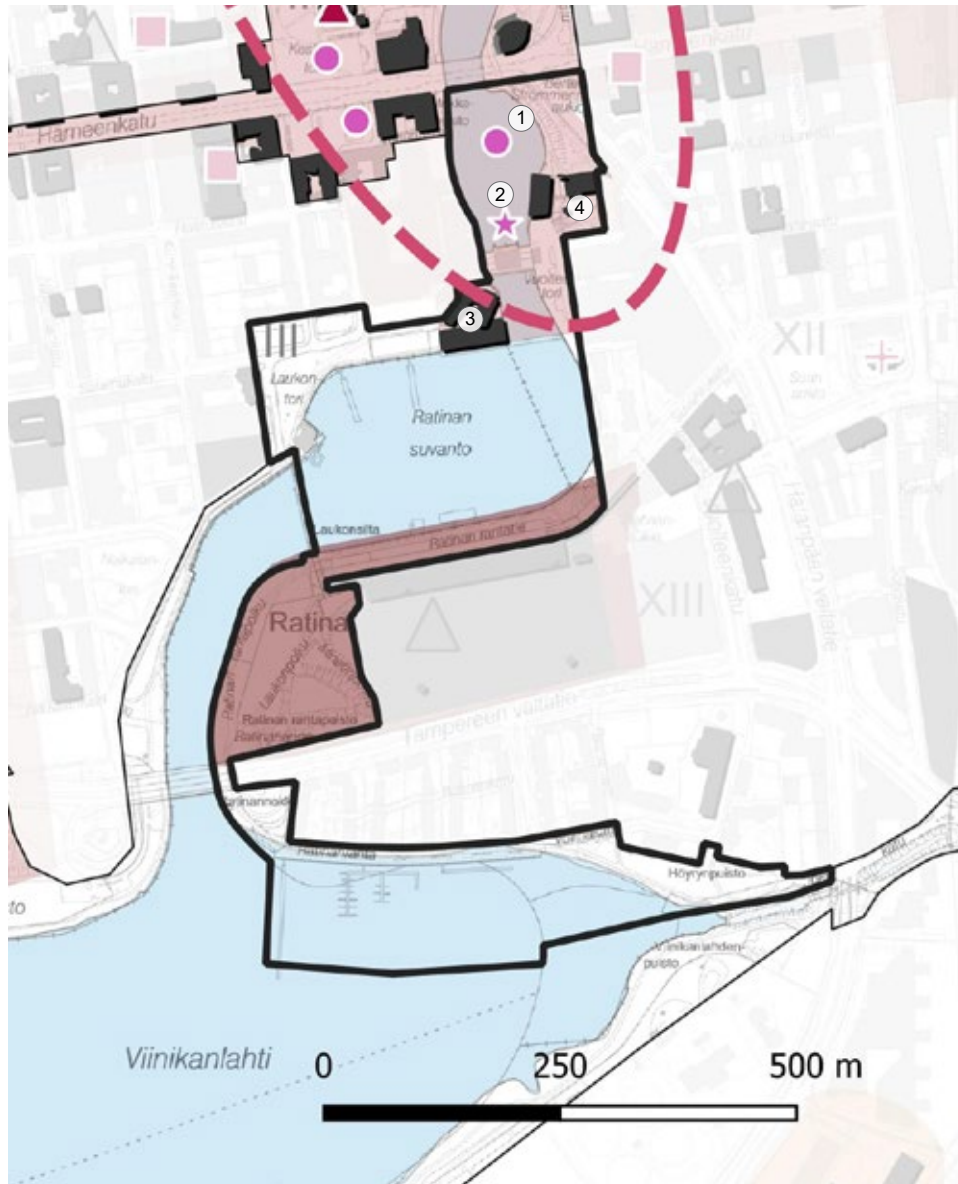
- Maisemarakenne
- Vesiliikenne
- Torit
- Historiallinen puisto
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit
- Virkistyskäyttö mm. kalastus

KUVA LAURA VANZO 2018. VISIT TAMPERE.

Viistokuvanäkymä Ratinasta kohti Laukontoria ja satamaa. Laukontorin satamaliikenne on alkanut jo 1800-luvun alussa ja satama on tänä päivänä Suomen vilkkain sisävesisatama.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

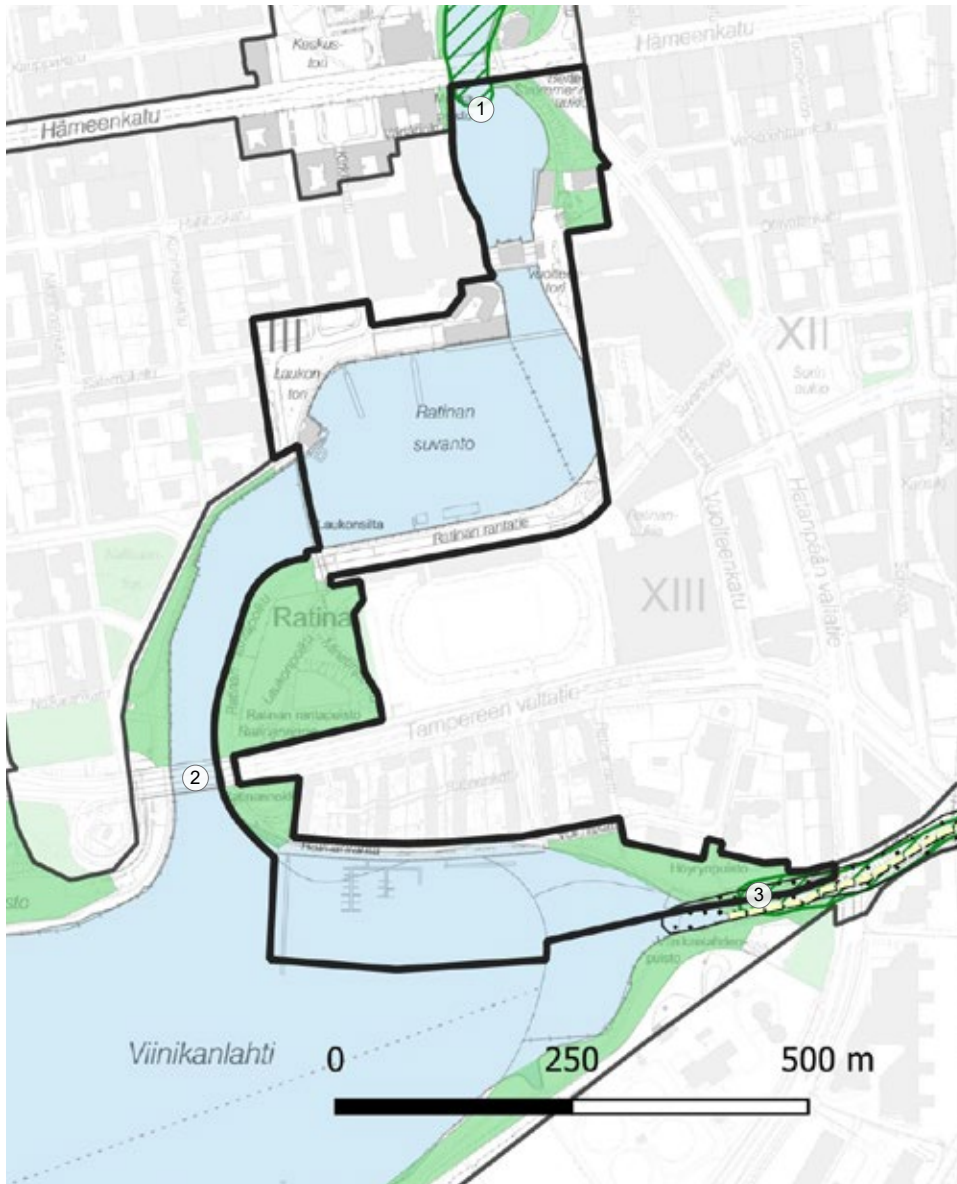

- Tammerkosken kansallismaisema**
(Ympäristöministeriön kansallismaisematyöryhmä 1992)
- Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö**
(RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)
- Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö**
(RKY 2009, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)
- ★ **Kiinteä muinaisjäännös, kohde**
(Museovirasto)
- **Muu kulttuuriperintökohde, kohde**
(Museovirasto)
- Rakennus- ja rakennekohtainen suojelu**
(Tampereen kaupungin asemakaavat)
- Vesialue**

Keskeisiä kohteita

1. Tammerkoski 8 (mj- tunnus 1000023801)
2. Tammerkoski 9 (mj- tunnus 1000023810)
3. Kehräsaari - Liljeroosin tehdasalue
4. Verkatehtaan pääkonttori, värjäämö ja piipun jalka

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

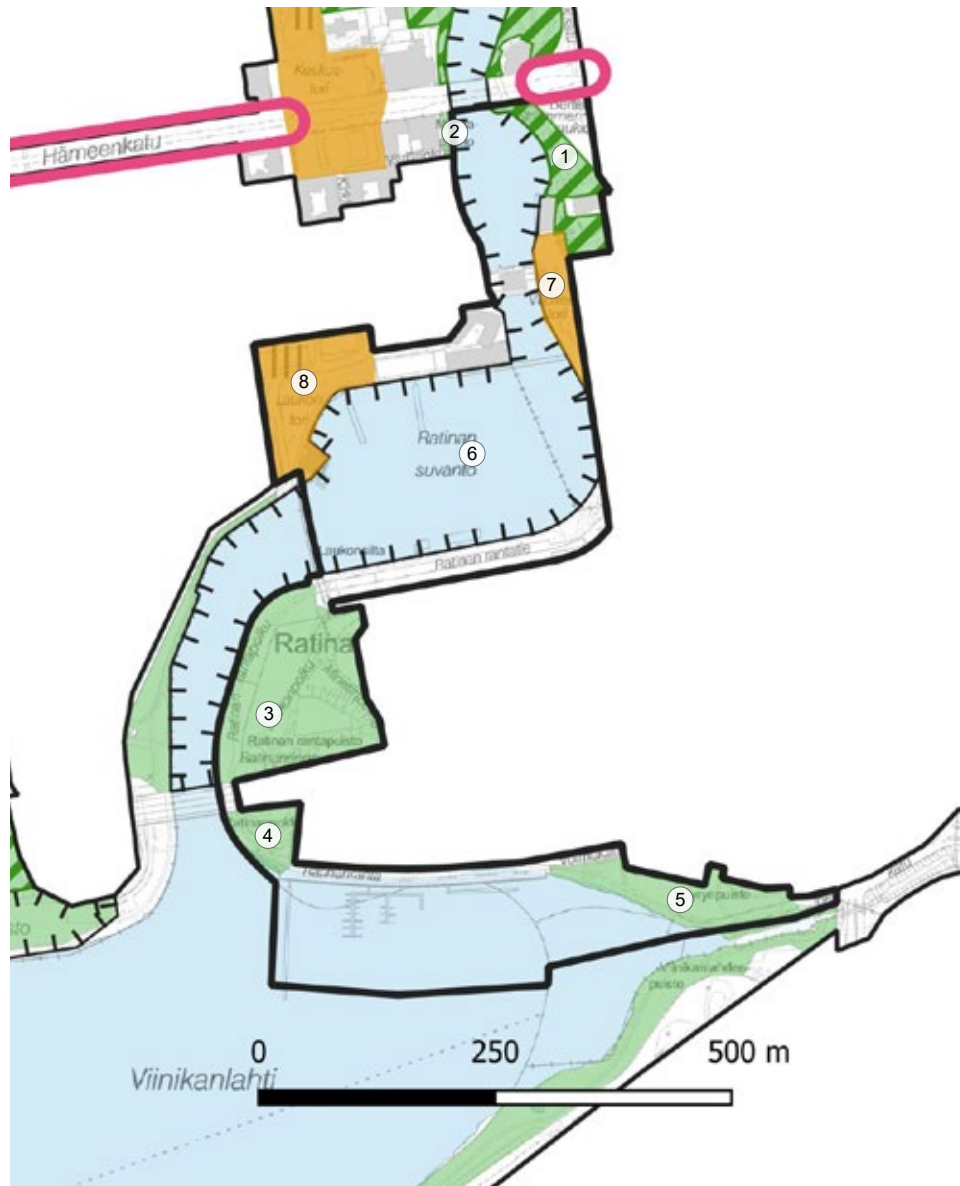

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/
suojelualue
- Arvokas hyönteisalue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Arvokas kasvialue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Tammerkoski
-Arvokas kasvialue
2. Ratinan sillan alusta:
-Lepakoiden tärkeä saalistusalue
3. Viinikanoja:
-Arvokas kasvialue
-Arvokas hyönteisalue

Viher- ja siniverkosto

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelualue
- Kulttuurihistoriallisesti merkittävä viher-/ suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkoston selvitys 2014)
- Maisemarakenteellisesti merkittävä viher-/suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkoston selvitys 2014)
- Merkittävä tori tai aukio
(Tampereen vihreä keskusta 2014)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Verkatehtaanpuisto
2. Mokkaapuisto
3. Ratinan rantapuisto (asemakaava)
4. Ratinan nokka
5. Höyrynpuisto
6. Ratinan suvanto
7. Vuolteentori
8. Laukontori

1.5. Muutosalue: Eteläpuisto-Viinikanlahti

Eteläpuiston ja Viinikanlahden muutosalue toimii solmukohtana, joka yhdistää Keskusta, Pyynikki-Pispalan, Hatanpää-Härmälän ja Iidesjärvi-Viinikan osa-alueet toisiinsa. Muutosaluetta halkoo Viinikanlahden vesialue, joka on Pyhäjärveen kuuluva lahti ja osa ekologisia yhteyksiä sini- ja viherrakenteessa. Maisemarakenteessa vesialue liittyy itä-länsisuuntaiseen pitkään murroslaaksoon, jonka pohjoisreunalla on harjuvyöhyke, jonka pohjoisreunalla on harjuvyöhyke. Kallioperän ruhjeesta johtuen vesialueen keskellä on jyrkkäreunainen syväne. Vesialueeseen laskee pohjoisesta Näsijärvestä voimakkaana virtana tuleva Tammerkoski ja idästä Iidesjärven lasku-uoma Viinikanoja. Tammerkosken alajuoksulle, Pyhäjärven Viinikanlahden sula-alueelle kerääntyä alkukeväästä vesi ja lokkilintuja. Sula-alueella on alkukevään tärkeä merkitys, sillä sulia paikkoja on tuolloin vähäisesti tarjolla. Sulien ja vesillä liikkumisen aiheuttaman häiriön lisääntyessä alueen merkitys vesi- ja lokkilinnuille pienenee.

Eteläpuisto on keskustan viherverkon keskeinen osa, Hämeenpuiston eteläinen pääte ja itäinen osa Pyynikin aluetta. Eteläpuisto toimii tärkeänä rantayhteytenä Pyhäjärven itäosista Pyynikille ja Pispalaan. Eteläpuiston viheralueet puustoitteineen toimivat tällä hetkellä Pyynikin luonnonsuojelualueen suojavyöhykkeenä ja ekologisenä käytävänä. Eteläpuistosta avautuvat näkymät Pyhäjärvelle sekä vas-

tapää sijaitsevalle Hatanpään niemelle. Pyhäjärveltä katsottuna Eteläpuisto on osa kaupungin vihreää ja puustoista siluetta. Puisto jakaantuu kahteen eri luonteeseen osaan. Pyhäjärven rannassa on toiminnallinen eteläosa, jossa kulkee rannan itä-länsi-suuntainen kevyenliikenteenreitti, ja jossa on laaja nurmikkoalue sekä hiekkakenttä liikuntaan. Pohjoisella edustuspuistolla on sekä kaupunkikuvalista että historiallista merkitystä. Puiston pohjoinen osa kuuluu Hämeenpuiston valtakunnallisesti merkittävään rakennetun kulttuuriympäristön alueeseen.

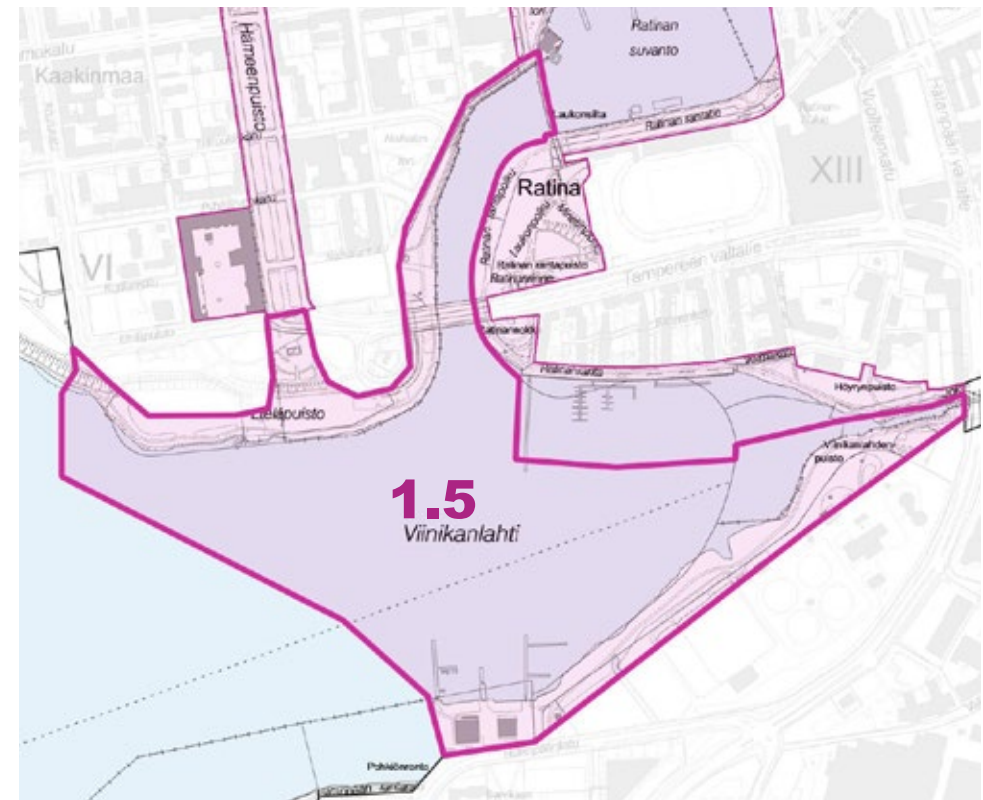
Eteläpuiston kasvillisuus on sekoitus istutettua kulttuuri-, puolikulttuuri- ja luontaista lajistoa. Kasvillisuutta leimaa ylätasanteen hoidetun puiston yli 80 vuotta vanha kulttuurikasvillisuus. Rannassa osa puista on istutettuja, osa etenkin rantaosuudella on luonnostaan kasvaneita. Puusto koostuu mm. sembramännystä, tuijista, vaahteroista, koivuista ja hopeapajuista. Myös jyrkän rinneosuuden rehevästä kasvillisuudesta valtaosa lienee itsestään kylväytyntä. Vanhat mänty-yksilöt länsiosassa rinnettä ovat osoitus jyrkänneen kuulumisesta Pyynikinharjun maisemakokonaisuuteen. Puiston kasvillisuus on monipuolista ja erityisen arvokasta on alueen alkuperäinen kasvillisuus esimerkiksi Suomen mittavin mongolianvaahtera, sokerikoivu sekä rinteen reunanyhtenäisen koivurivi, joka on puiston vahvimpiä tunnusmerkkejä. Alueella

esiintyy mm. kyläkellukkaa, joka kuuluu Lounais-Suomen alkuperäiseen lajistoon, mutta on jo Tampereella kohtalaisen harvinainen. Alue on arvokas lepakkoalue.

Viinikanlahden alue kuuluu Pyhäjärven rantavyöhykkeeseen välittömästi keskustan eteläpuolella. Alueelta avautuu maisemallisesti vaikuttavat näkymät Pyhäjärven ulapalle, Pyynikin harjulle, Eteläpuistoon, Ratinan sillalle, Ratinanrannan

alueelle taustanaan keskustan muu arkkitehtuuri sekä kannen ja areenan alueen työmaavaiheessa oleva korkea rakentaminen.

Viinikanlahden rannat ovat rakennettuja kaupunkirantoja tai täyttöalueita. Vesialueella on laiva- ja vesiliikennettä ja rannoilla satamatoimintoja, pysäköintialueita sekä rantapuistoja reitteineen. Hatanpään niemessä rantaviiva muuttuu

osaksi Hatanpäänpuisto-Kartanon historiallisia rakenteita. Alue on enimmäkseen eri vaiheissa teollisuuden, varastoinnin ja yhdyskuntateknisen huollon tarpeisiin rakennettua täyttömaata. Alueen ja lähiympäristön maankäyttöhistorian vesialue, rannat ja pohjasedimentit ovat osittain ja alueen eri osissa eri tavoin pilaantuneita. Kaikkein pilaantuneimmat osat eivät selaisenaan sovi virkistyskäyttöön. Alueen itäosassa lahdenpohjukkaan laskee lidesjärvestä tuleva Viinikanoja, jonka uomaa on maankäytön muutosten seurauksena muutettu useaan otteeseen.

Jätevedenpuhdistamo on muuttamassa toisaalle ja alue muutetaan keskustaa laajentavaksi uudeksi asuntovaltaiseksi kaupunginosaksi julkisine palveluineen ja rantavyöhykkeineen. Alueen rantavyöhyke on tulevaisuudessa maisemallisesti ja ekologisesti tärkeä viher- ja virkistysyhteys. Tämä on otettu huomioon alueen suunnitteluun liittyvissä tavoitteissa ja suunnittelun ohjauksessa keskeisenä periaatteena. Alueen suunnittelu on käynnistynyt vuonna 2019 kaksivaiheisella kansainvälisellä ideakilpailulla. Kilpailussa yhdistettiin kaupunki- ja maisema-arkki-

tehtuurin tavoitteet ja otettiin huomioon kansallisen kaupunkipuiston näkökulmat. Kilpailun jälkeinen jatkosuunnittelu ja asemakaavoitus tehdään kilpailun voittaneen kilpailuehdotuksen pohjalta. Asemakaavoituksen on tarkoitus valmistua vuonna 2023. Tämän jälkeen puretaan jätevedenpuhdistamon rakenteet, tehdään ympäristön puhdistus- ja kunnostustyöt ja aloitetaan rakentaminen mukaan lukien uusi rantavyöhyke ja viheralueet. Alueen arvellaan olevan valmiiksi rakennettu noin vuonna 2035. Asemakaavoituksen yhteydessä tehdään lisäksi

tarvittavat luontoon ja kulttuuriperintöön liittyvät selvitykset muun muassa ekologisista yhteyksistä.

Viistokuvan edustalla Eteläpuisto.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

33,5 hehtaaria / 24,9 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Laki rakennusperinnön suojelemisesta 498/2010, Kirkkolaki 1054/1993, Muinaismuistolaki 295/1963, valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Keskustan strateginen osayleiskaava.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Määräys kansallisen kaupunkipuiston perustamis päätöksen yhteydessä.

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Järvet, rannat
- Puistot, viheralueet

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Asemakaavoituksen historia

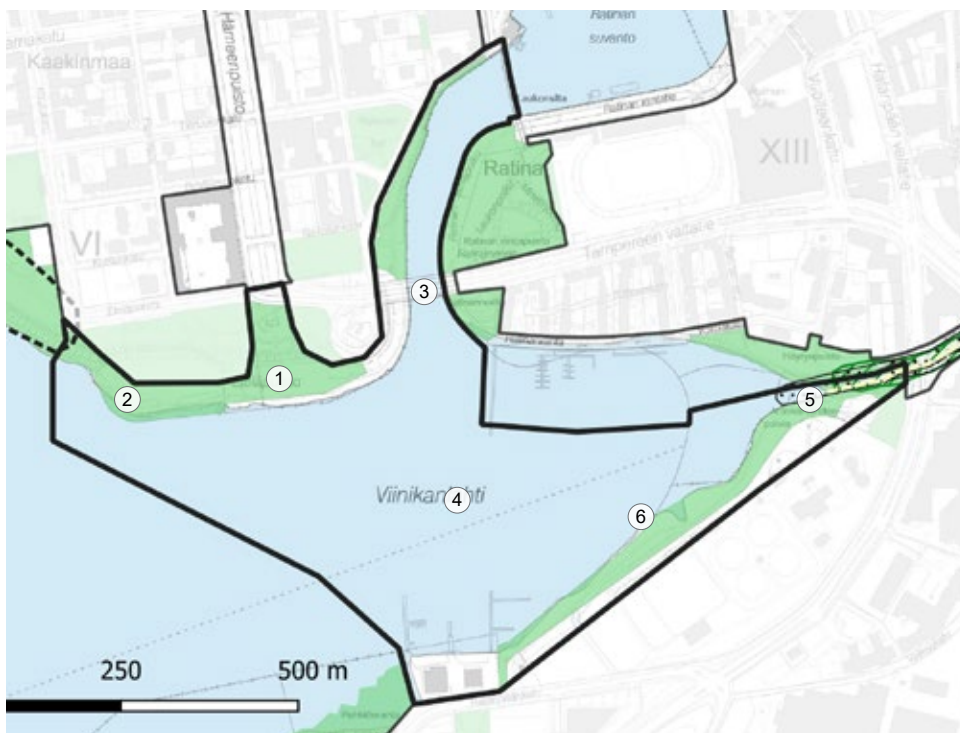
Luonnon monimuotoisuus

- Arvokas lepakoalue

Sini- ja viherverkosto

- Ekologinen yhdyskäytävä ja suojavyöhyke
- Järvimaisema ja järveltä näkymä kaupunkisiluettiin
- Kulttuurihistoria
- Maisemarakenne
- Virkistyskäyttö
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

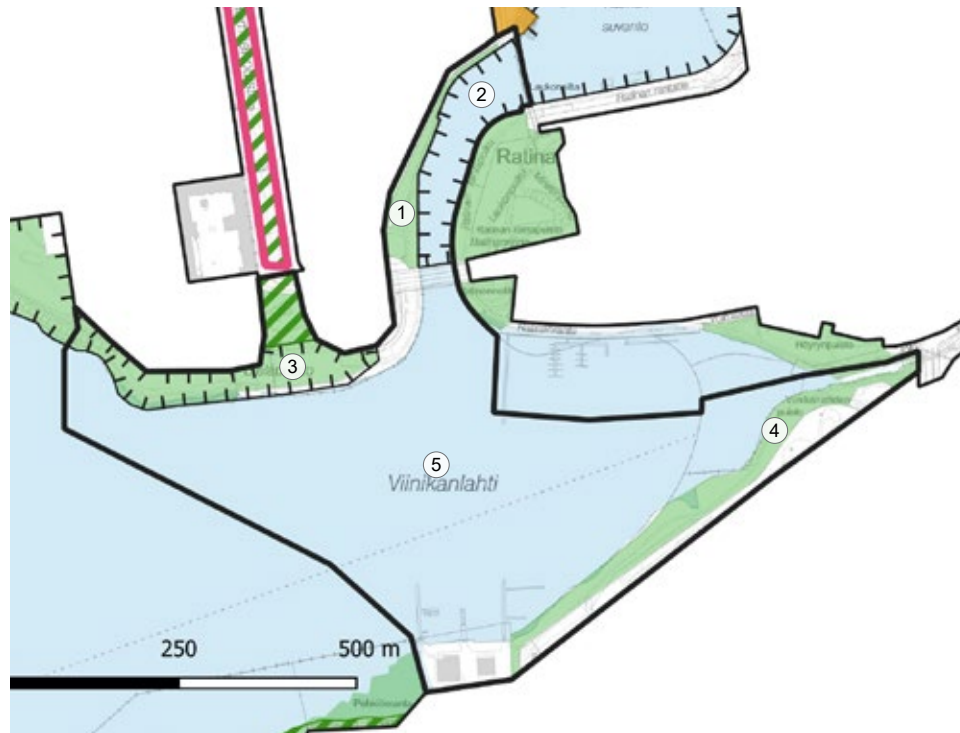

- Arvokas hyönteisalue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Arvokas kasvialue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Pienvedet: Oja
(Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys 2011)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Eteläpuisto
 - Lepakkoalue
 - Ekologinen yhteys, joka yhdistää Tammerkosken ja Pyynikin alueet
 - Vanha puusto
2. Eteläpuiston länsiosaa
 - Luonnonsuojelun suojavyöhyke
3. Ratinan sillan alusta
 - Lepakkoalue
4. Viinikanlahti
 - Pirkanmaan tärkeä lintualue (MAALI-alue), merkittävä keväinen vesi- ja lokkilintujen kerääntymäalue
5. Viinikanoja
 - Arvokas pienvesi
 - Arvokas kasvialue
 - Arvokas hyönteisalue
6. Viinikanlahden ranta
 - Ekologinen yhteys, joka yhdistää lidesjärven ja Hatanpäänpuiston alueet

Viher- ja siniverkosto

 Asema- tai yleiskaavoitettu vihralue/
suojelualue

 Kulttuurihistoriallisesti merkittävä viher-/
suojelualue

(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys,
Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-
verkostaselvitys 2014)

 Maisemarakenteellisesti merkittävä
viher-/suojelualue

(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys,
Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-
verkostaselvitys 2014)

 Vesialue

Keskeisiä kohteita

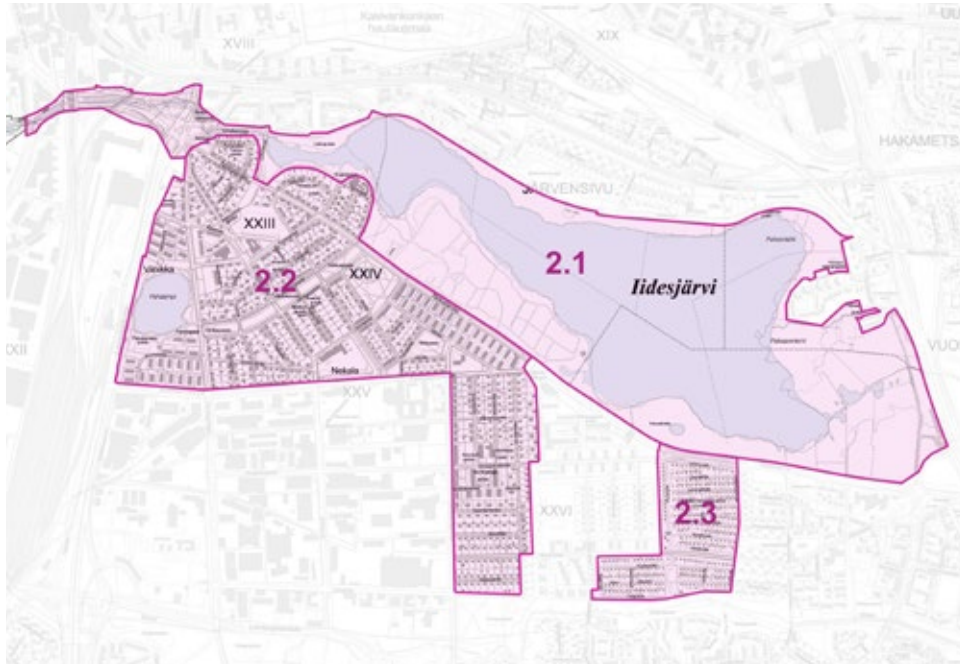
1. Nalkalantori
2. Ratinan suvanto
3. Eteläpuisto
4. Viinikanlahdenpuisto
5. Viinikanlahti

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Viistokuvanäkymä Eteläpuiston suunnalta Pyhäjärven yli kohti Hatanpäättä. Rantareitti jatkuu katkeamattomana Ratinasta Viinikanlahden rantoja myötäillen Hatanpäänpuistoon ja siitä aina Pirkkalaan asti.

2 Viinikka-lidesjärvi

Viinikka-lidesjärven osa-alue muodostuu kolmesta kohdealueesta: 2.1 lidesjärvi-Viinikanoja, 2.2 Viinikka-Nekala ja 2.3 Nekalan siirtolapuutarha.

Viinikka-lidesjärven osa-alue on merkittävä työväen asuttamisen historiaan ja puutarhakaupungin ihanteeseen liittyvä kulttuurihistorian ja rakennetun kulttuuriympäristön kohde. Sen lisäksi osa-alue on tärkeä luonto- ja virkistyskohde lähellä keskustaa. Osa-alue sijoittuu maisemarakennetta ilmentävään geologiseen ruhjelaaksoon, mikä on vaikuttanut alueen kehittymiseen ekologisesti ja kulttuurihistoriallisesti.

Viinikka-lidesjärven osa-alueen erityisiä arvoja ovat mm:

- luontoarvot, kuten monimuotoinen kaupunkiluonto, vesiluonto, lintuvesistö, sini-viherrakenteen muodostama ekologinen käytävä
- maisema-arvot, kuten pitkä näkymäakseli lidesjärven yli keskustaa kohti
- kulttuuriarvot, kuten työväen asutushistoria, puutarhakaupunki-ihanne, yhtenäinen kaupunkikuva, rakennushistoria, viljelyhistoria

- historialliset arvot, kuten varhainen asutushistoria
- virkistysarvot, kuten luontovirkistys, siirtolapuutarha, kävelyn ja pyöräilyn reitit
- puutarhakulttuuriarvot, kuten puukujanteet ja puistokadut, vanhojen puistojen vyöhyke

Kaavallinen tilanne

Kaavoituksessa on huomioitu alueen keskeiset luonto- virkistys-, maisema ja kulttuurihistorialliset arvot. Viinikan kirk-

ko on suojeltu kirkkolailla. Lisäksi lidesjärven alueelle valmistellaan luonnonsuojelulain mukaista rauhoitusta.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Aluetta koskee maakuntakaavan kehittämissperiaatemerkinnoista kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke. Viinikka-Nekalan pientaloalue on osoitettu maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueena ja valtakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä. lidesjärvi ja sen rannat on osoitettu suoje-

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Viinikanpuisto on 1940-luvun lopun ja 1950-luvun alun välisenä aikana rakennettu esplanadimainen puisto. Kuvassa vasemmalla on Kaakonpuistoa. Puistot ovat puistohistoriallisesti ja maisemallisesti merkittäviä.

lualueeksi tai virkistysalueeksi. Nekalan siirtolapuutarhan alue on osoitettu taa-jamatoimintojen alueena. Viinikanojal-la on viheryhteys-merkintä.

Keskustan strateginen osayleiskaava

Viinikanojan alue on osoitettu kehittämis-periaatemerkinällä - Kehitettävä viher- ja virkistysvyöhyke. Merkintä edellyttää viher- ja virkistyspalveluiden laadun ja jatkuvuuden kehittämistä kaupungin viihtyisyys- ja vetovoimatekijänä.

Kantakaupungin yleiskaava 2040

lidesjärven alue on osoitettu suojelu- tai keskuspuistoverkoston alueeksi. Viinikanojan alue on osoitettu kehittämis-periaatemerkinällä - Ohjeellinen viherverkoston yhteystarvealue. Aluetta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon viihtyisien ja turvallisten virkistysyhteyksien sekä toimivien ekologisten yhteyksien kytkeytyminen keskuspuistoverkoston. Viinikka-lidesjärven osakokonaisuus sisältyy myös ohjeelliselle keskuspuistoverkoston kehittämistarvealueelle, kaavamääräyksen mukaan alueelle tulee laatia kokonaissuunnitelma, jonka tavoitteena on vahvistaa alueen tunnettavuutta ja saavutettavuutta koko kaupunkiseutua palvelevana monipuolisena keskuspuistona. Viinikka-Nekalan pientaloalue on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaan rakennettuna kulttuuriympäristönä ja alueella tapahtuva kehittäminen on so-

vitettava arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimuksiin. Nekalan siirtolapuutarha on osoitettu siirtolapuutarhan kohde-merkinnällä.

Asemakaavoitus

lidesjärvi-Viinikanojan alue on asemakaavoitettu lukuun ottamatta suurehkoa maa- ja vesialuetta lidesjärven lounaisosassa, joka sisältää muun muassa entisen kaatopaikka-alueen sekä ryhmäpuutarha-alueen. Alueen asemakaavat tukevat Viinikan ja Nekalan asuntoalueiden keskeisten alueellisten ominaispiirteiden säilyttämistä.

Viinikanoja on asemakaavassa katualuetta, mikä ei anna riittävää lähtökoh- taa Pyhäjärven ja lidesjärven välisen viheryhteyden kehittämiselle. Keskustan strateginen osayleiskaava sekä kantakaupungin yleiskaava kuitenkin edellyttävät viheryhteyden kehittämistä. Nekalan siirtolapuutarhan alue on asemakaavas- sa osoitettu siirtolapuutarha-alueeksi.

lidesjärven lounaisosan asemakaavoitta- maton alue sisältyy kaavoitusohjelmaan vuodelle 2022. Tavoitteena on suunnitella lidesjärven rantaan kaikenikäisille tarkoitettu monipuolinen puistoalue sekä vanhan kaatopaikka-alueen kunnostami- nen. Kaavan viitesuunnittelu on alkamas- sa vuoden 2021 alussa.

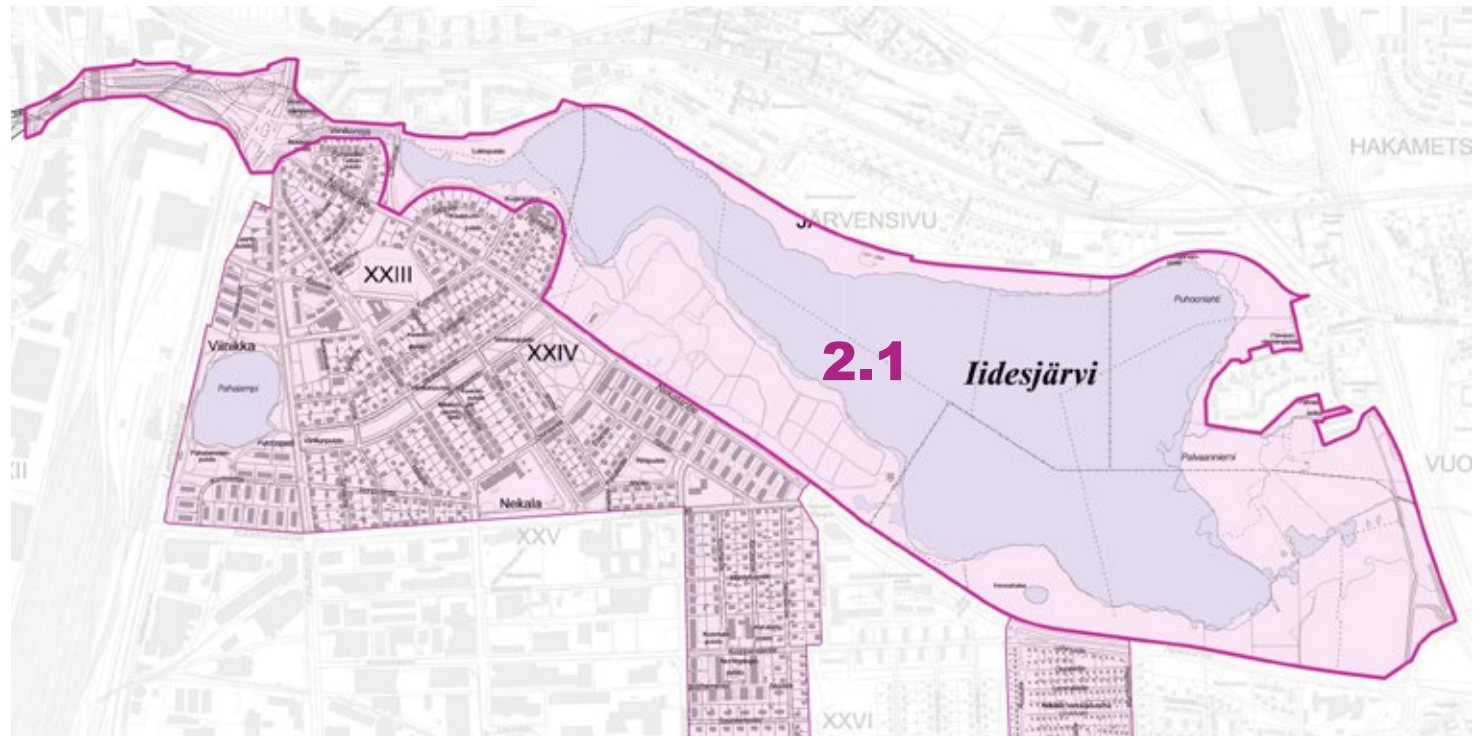
Dekoratiivista klassismia edustava Viinikan kirkko, työkeskus ja pappila valmistuivat vuonna 1932. Kohteesta järjestettiin yleinen arkkitehtikilpailu 1927, jonka voitti arkkitehti Yrjö Vaskinen ja rakennukset rakennettiin hänen ehdotuksensa mukaan.

2.1 Iidesjärvi-Viinikanoja

Iidesjärvi on merkittävä luonto- ja virkistyskohde luontopolkuineen lähellä keskustaa. Iidesjärvi ranta-alueineen on arvokas biologinen kokonaisuus, jolla on myös merkittävä luonnonsuojelullinen arvo. Iidesjärvi on erittäin rehevä ja matala järvi, joka kuuluu järviyypiltään runsasravinteisiin järviin. Koko järven pinta-ala on noin 64 hehtaaria ja sen keskisyvyys on 1,2 metriä ja suurinkin syvyys on vain 2,6 metriä. Iidesjärven ekologinen tila on määritelty heikoksi. Ekologista tilaa heikentävät erityisesti korkeat fosfori- ja klorofyllipitoisuudet.

Linturikas Iidesjärvi on suosittu lintuharastajien keskuudessa. Muun muassa järven itäpään lintutornilla on vankka kävijäkuntansa ja tornia onkin laajennettu hiljattain. Kohteessa on toteutettu vesilintulaskentaa vuosittain vuodesta 2014 alkaen. Selvityksissä ja havainnoissa käy ilmi naurulokkien heikko pesintämenestys sekä vesilintujen, varsinkin sotkien notkahdus. Myös silkkiuikun ja nokikanojen parimäärät ovat vähentyneet huippuvuosista. Iidesjärven lintulajisto on monipuolinen ja se kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Lintujen lisäksi monipuoliseen lajistoon kuuluvat muun muassa EU-direktiivilajit viitasammakko ja täplälampikorento, vaarantunut liejukana sekä erittäin uhanalainen ja erityisesti suojeltu mäkihiilikoi.

Iidesjärvi on Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde ja valmisteilla luonnonsuojelulain 24 §:n mukaisesti rau-

hoitettavaksi. Järvi ja sen ympäristö on osoitettu luonnonsuojelualueeksi yleiskaavassa ja alueen perustamista luonnonsuojelualueeksi työstetään parhailaan. Järven itäpää on asemakaavoitettu ja asemakaava sisältää myös luonnonsuojelualueeksi merkittyjä alueita.

Iidesjärven lounaisrantaan suunnitella oleva, yleiskaavassa erikoisuistona merkitty, Iidesjärvenpuisto monipuolistaa kansallisen kaupunkipuiston sisältöä. Asemakaavoittamattomalla alueella on myös kaupungin taimisto ja varastointi-

aluetta. Alueen käytöstä poistettu yhdyskuntajätteen kaatopaikka on tarkoituskunnostaa samassa yhteydessä.

Varhaisen asutuksen vuoksi Iidesjärven rannat on raivattu jo varhain niityiksi ja pelloiksi. Järven etelärannan Hevoshaassa laidunsi vielä 1960–70-luvuilla hevosia, ja alueelle rakennettiin tekolampi 1970-luvulla. Nykyisin aluetta pidetään avoimena niittämällä. Iidesjärven ja Hervannan valtaväylän välissä sijaitsevan Huringin peltoalueen yli kohti kaupungin keskustaa aukeaa yksi kantakaupungin merkittävim-

mistä laajoista näkymäakseleista. Alue on ollut viljelyskäytössä 1600-luvulta, ehkä jo aikaisemminkin. Huringin peltoalue on tärkeää hyönteisaluetta ja yksi kantakaupungin merkittävimmistä avoimista maisema-alueista. Peltoalue on kaupungin omistuksessa ja sitä viljelee Ahlmanin ammattiopisto. Pitkästä asutuksen historiasta kertoo myös Iidesjärven itäpäässä sijaitseva kiinteä muinaisjäänös Kokinpellon kivikautinen asuinpaikka.

Viinikanoja yhdistää Iidesjärven Pyhäjärveen, toimien ekologisena yhteytenä ja

paikoin myös virkistysyhteytenä. Viinikanoja on ympäristötyypiltään puro, jonka uoma alkaa lidesjärven länsipäästä virraten asuinalueiden välissä Viinikan liikenneympyrän alitse, tien viertä rautatien ja Hatanpään valtatie alin Pyhäjärveen. Viinikanoja on lähes kilometrin pituinen ja muutaman metrin levyinen ja paikoin erittäin jyrkkäreunainen. Viinikanoja on arvokasta kasvillisuus- ja hyönteisaluetta sekä tärkeä, kehitettävä, ekologinen ja virkistysellinen viheryhteys.

Tampereen kaupunki on eri suunnitelmissa tunnistanut Viinikanojan ympäristön ja yhteyden potentiaaloin ja kehittämistarpeiden. Keskustan strateginen osayleiskaava ja kantakaupungin yleiskaava tukevat tavoitetta. Alueen kehittämisen tueksi on laadittu muun muassa maisema-arkkitehtuurin diplomityö. Diplomityö tarkastelee viher- ja virkistysyhteyksien sekä vesistöjen laadun ja jatkuvuuden parantamista osana kaupungin sini- ja

viherrakennetta maisema-arkkitehtuurin keinoin. Alueesta on lisäksi järjestetty kansainvälinen nuorten maisema-arkkitehtien kilpailu. Viinikanojan ekologiset arvot huomioidaan myös muissa alueen kehittämishankkeissa. Tähän mennessä tehty kunnostus on koekalastusten perusteella tuottanut tulosta, sillä iso määrä toutaimia on päässyt nousemaan Pyhäjärvestä lidesjärveen.

lidesjärvi on lintujärvi Tampereen kaupungin sydämessä. Lintujen tarkkailuun on järven itäpäässä lintutorni. Järvellä ja sen ruovikossa pesii edelleen monipuolinen linnusto mm. naurulokkiyhdyksunta, silkkiuikku, telkkä, nokikana, liejukana, satakieli sekä ruoko- ja rytikerttunen.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

133,2 hehtaaria / 63,3 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki, muu julkishallinto, uskonnollinen yhteisö/säätiö/puolue/yhdistys, yksityinen, useita omistajalajeja

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Muinaismuistolaki 295/1963, luonnonsuojelulaki 1996/1096, vesilaki 2011/587

Yleiskaava

Alueella on voimassa olevat Kantakaupungin yleiskaava 2040 ja Keskustan strateginen osayleiskaava.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat lukuun ottamatta aluetta lidesjärven keskivaiheilla sijaitsevaa asemakaavoittamatonta aluetta, joka käsittää entisen kaatopaikan ja matonpesupaikan välisen alueen Nekalantien pohjoispuolella.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Laaksot
- Järvet, rannat
- Puistot, viheralueet

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Varhaisen asuttamisen historia
- Viljelyhistoria

Luonnon monimuotoisuus

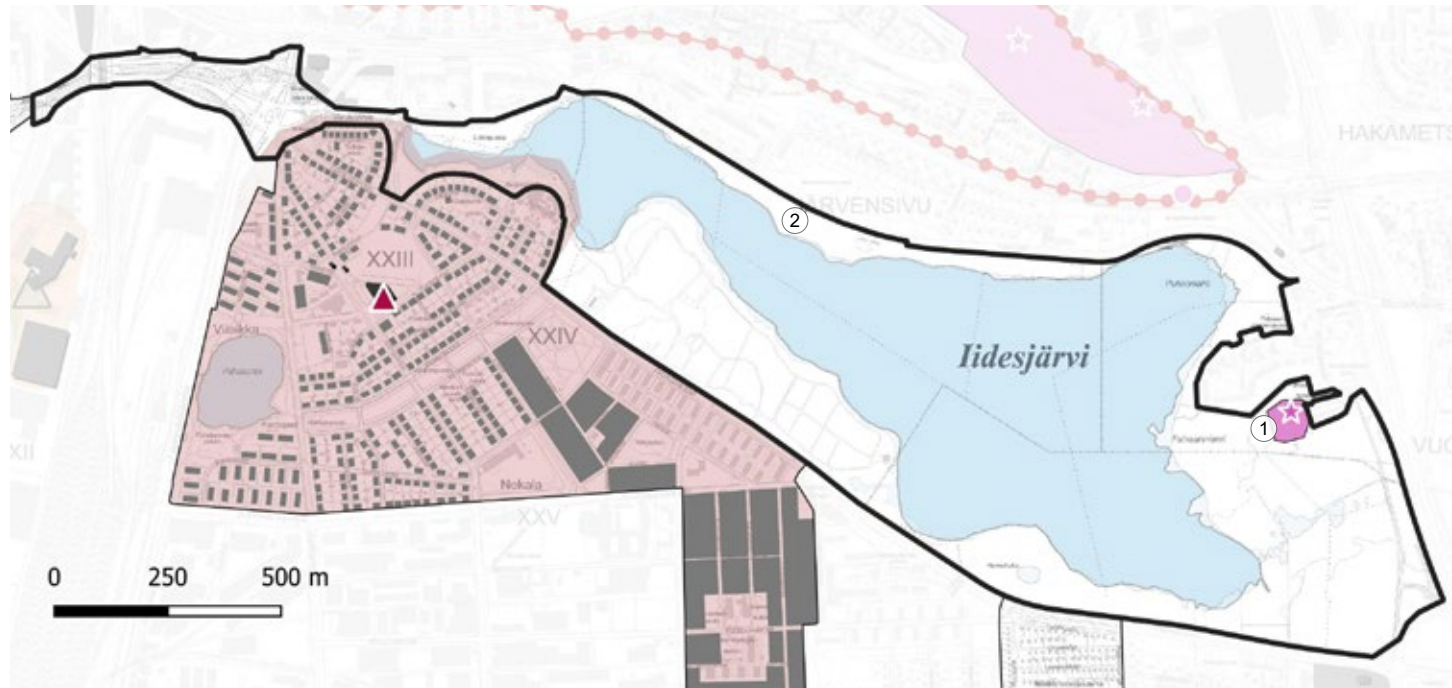
- Arvokas lintualue, maakunnallisesti arvokas lintualue (MAALI-alue)

- Arvokas kasvialue
- Arvokas hyönteisalue
- Pienvedet: Lampi
- Kaupunkiluonto
- Vesiluonto

Sini- ja viherverkosto

- Maisemarakenne
- Avoimet alueet
- Näkymäakseli
- Virkistyskäyttö, luontovirkistys, luontopolku
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit
- Ekologinen käytävä

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

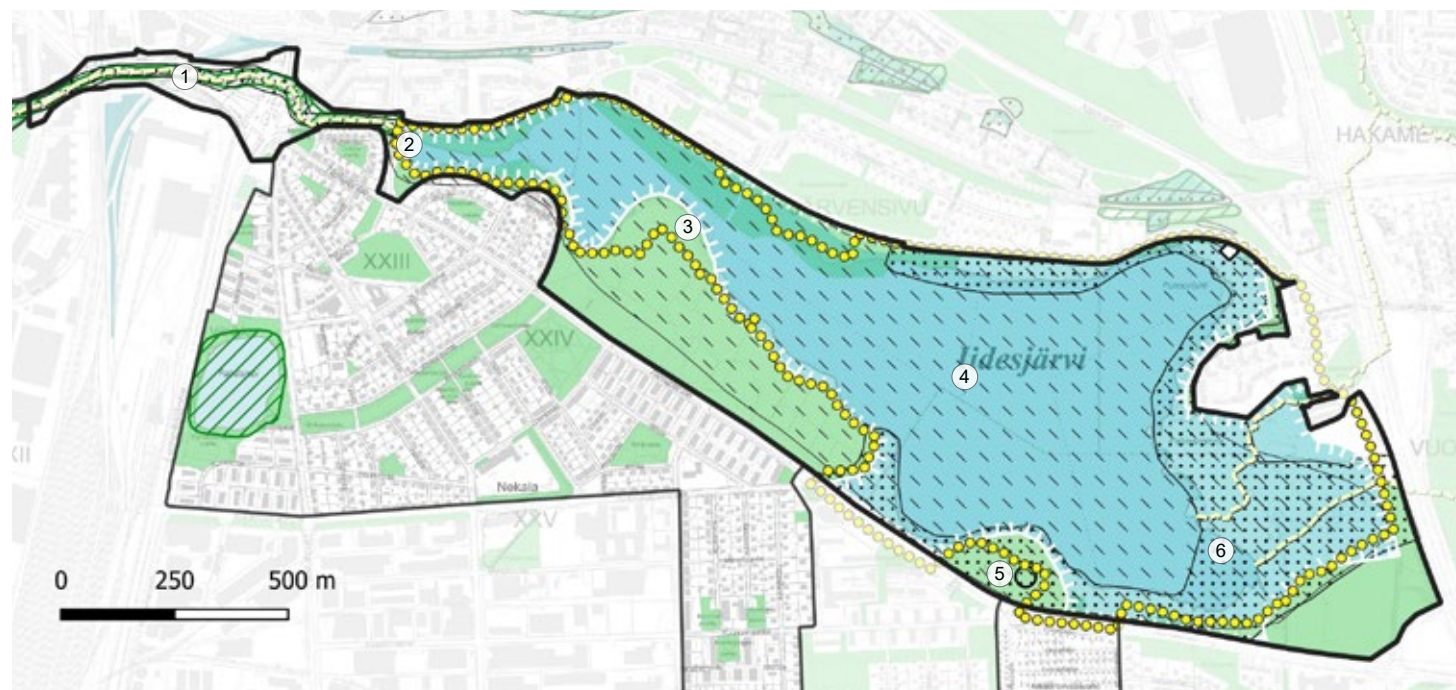

- Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)
- Kiinteä muinaisjäännös, alue (Museovirasto)
- Muu kulttuuriperintökohde, kohde (Museovirasto)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Kokinpelto (mj-tunnus 837010014)
2. Järvensivun kylän paikka

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

- Tampereen luonnonsuojeluohjelma 2012-2020, ei vielä toteutuneet kohteet
- Asema- tai yleiskaavalla suojeltu luontoalue
- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelualue
- Arvokas hyönteisalue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Arvokas lintualue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Arvokas kasvialue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Pienvedet: Oja
(Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys 2011)
- Pienvedet: Lähde
(Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys 2011)
- Pienvedet: Lampi
(Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys 2011)
- Luontopolku
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

<p>1. Viinikanoja
-Arvokas kasvialue
-Arvokas hyönteisalue
-Ekologinen yhteys (kehitettävä)</p> <p>2. Viinikanojan yläjuoksu
-Arvokas lepakkoalue</p> <p>3. Iidesjärven ranta-alueet
-Arvokas lepakkoalue
-Luontopolku
-Luonnontilainen lähde (koilliranta)</p> <p>4. Iidesjärvi
-Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde 6/ LSO2013, kantakaupungin yleiskaavassa osoitettu suojelualueeksi ja järven itäpää asemakaavassa luonnonsuojelualueeksi</p> | <p>-Tärkeä ekologinen yhteys
-Osa valtakunnallista lintuvesiensuojeluohjelmaa
-Arvokas lintualue</p> <p>5. Hevoshaan lampi
-Tärkeä pienvesi
-Arvokkaat lajihavainnot</p> <p>6. Iidesjärven itäpää
-Arvokas hyönteisalue
-Mutaoja ja Vuohenoja (osittain)</p> |
|---|--|

KUVA SALLA LEPPÄNEN 2020.

Viinikanojaa on paikoin kunnostettu siltatöiden yhteydessä. Luiskien ja pohjan verhoilussa on käytetty pyöreäsärmäistä kiveä ja uomaan on lisätty isoja kiviä. Pohjalla on myös syvempiä ja matalampia kohtia. Kunnostus on koekalastusten perusteella tuottanut tulosta, sillä iso määrä toutaimia on päässyt nousemaan Pyhäjärvestä Iidesjärveen.

Viher- ja siniverkosto

Keskeisiä kohteita

1. Viinikanojanpuisto
2. Nokikananpuisto
3. Lokinpuisto
4. Kurjenpuisto
5. Erikoispuisto (ei vielä toteutunut)
6. Hevoshaka
7. Vuohenpelto
8. Palvaannotko
9. Palvaanniemenpuisto
10. lidesjärvenranta2
11. lidesrannanpuisto
12. lidesjärvenranta1
13. lidesjärvi

- Asema- tai yleiskaavoitettu vihralue/sojelualue
- Kulttuurihistoriallisesti merkittävä vihher-/sojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkostaselvitys 2014)
- Maisemarakenteellisesti merkittävä viher-/sojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkostaselvitys 2014)

- Merkittävä puistokatu (Tampereen vihreä keskusta 2014)
- Ryhmäpuutarha-alue/palstanviljelyalue
- Erikoispuisto (Kantakaupungin yleiskaava 2040)
- Vesialue

KUVA VIHERALUEET JA HULEVEDET YKSİKÖN KUVA-ARKISTO 2015.

Viinikanpuiston itäpäässä on luonnonlammen ympärille rakennettu, kuvassa näkyvä Lampipuisto. Lampipuiston ympäristö on Nekalan ja Viinikan asukkaiden suosittu ajanviettopaikka.

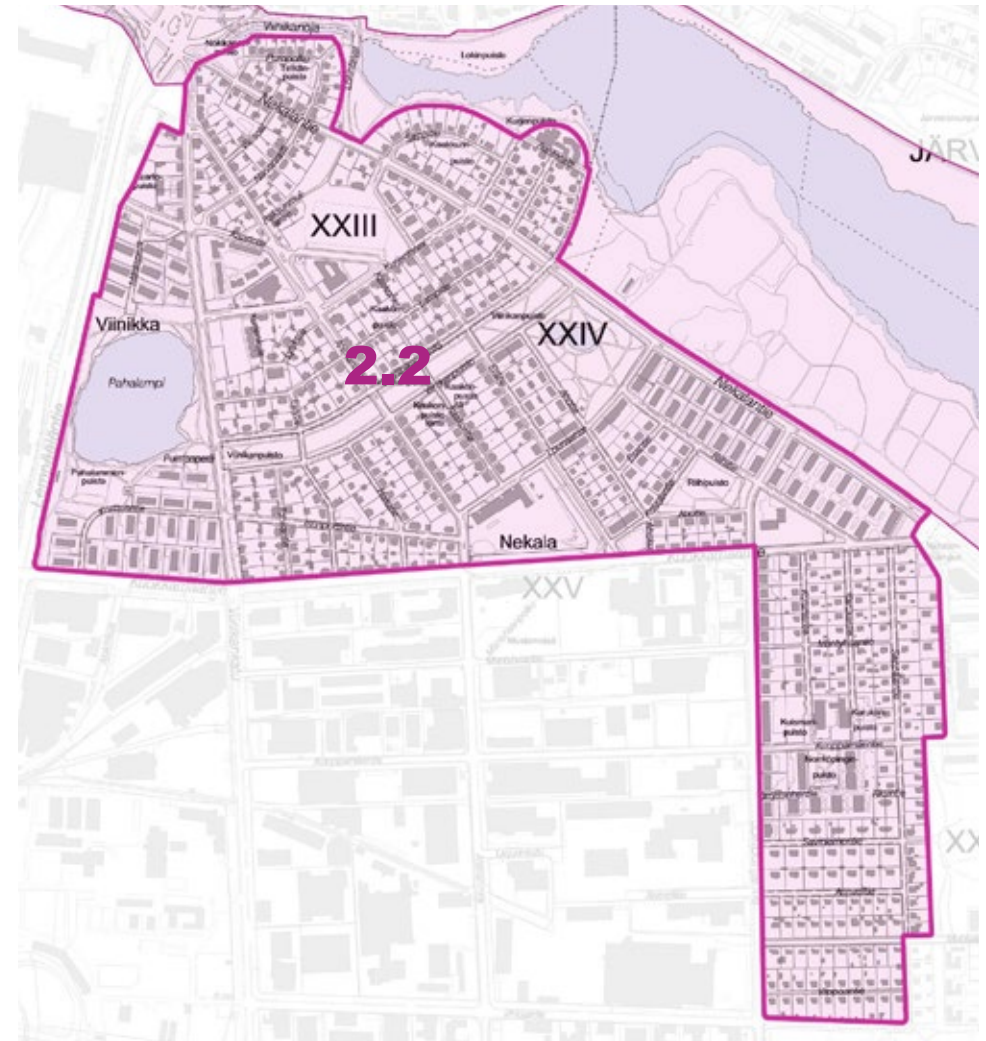
2.2 Viinikka-Nekala

Viinikka-Nekalan kohdealueeseen kuuluva Viinikka-Nekalan pientaloalue on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöaluetta. Viinikan puutarhakaupunkimainen työläiskaupunginosa kuvastaa Tampereen historiassa ja kaupunkikuvassa keskeistä työväen asumisen vaihetta 1900-luvun alkupuolella kotitarveviljelyyn soveltuvine tontteineen ja puutaloineen. Omakoti- ja pienkerrostaloalueet ovat osittain kunnallisen asuntotuotannon turvin toteutettuja asuinalueita. Viinikan pientaloalueen rakennuskanta muodostuu kadun varteen tiiviisti rakennetuista satulakattoisista yhden tai useamman perheen taloista ja kahdesta säilyneestä kunnallisesta rivitalosta. Viinikan 1930-luvun dekoratiivista klassismia edustava kirkko on ensimmäinen suomalainen kirkkorakennus, jossa saman katon alle on yhdistetty sekä kirkkosali, seurakunnallinen työkeskus että pappila.

Nekalan pientaloalue on asemakaavoitettu Viinikan omakotialueen täytyttyä. Alueelle on rakennettu talvisodan jälkeen pientaloja ns. ruotsinavun turvin sekä Nekalan asevelikylä. Tampereen vuokra-asunnot Oy:n kerrostaloalue Nekalas-

sa on rakennettu 1940-luvulla. Viinikan ja Nekalan kaupunginosat on arvioitu valtakunnallisesti merkittäviksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi.

Pahalammesta lidesjärveen ulottuva suoperäinen notkelma oli alkujaan niittyä ja peltona. Notkelmasta tehtiin myöhemmin puistovyöhyke kaupunginosien väliin. Alueen kulttuurihistoriallisesti merkittäviä puistoja ovat Pahalampi, Viinikanpuisto ja Lampipuisto sekä Kaakonpuistojen itä ja länsi puistotaskut Viinikanpuiston kupeessa. Kaakonpuistoja on kolme, joista Kaakonpuistot itä ja länsi ovat Nekalaan ensimmäisinä rakennetut puistot. Pahalammenpuisto valmistui 1970-luvulla ja on nykyisin suosittu virkistyskalastuksen paikka. Pahalammen ja lidesjärven välissä sijaitseva Viinikanpuisto rakennettiin alun perin palokujaksi. Puiston lehmukset ovat 1930-luvulta ja puisto itsessään valmistui 1940-luvulta. Nykyisin Viinikanpuisto mittavine puurivistöineen muodostaa merkittävän puistokadun. Lampipuisto valmistui 1950-luvulla ja sen rakentamisessa käytettiin runsaasti täytemaata. Alueella on myös muita virkistyskäyttöön tarkoitettuja alueita.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

90,6 hehtaaria / 3,1 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki, uskonnollinen yhteisö/säätiö/puolue/yhdistys

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Kirkkolaki 1054/1993, valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Kantakaupungin yleiskaava 2040

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Laaksot
- Viheralueet, puistomaiset asuinalueet
- Rakennuskulttuuri
- Työväen asutushistoria

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Rakennuskulttuuri
- Kaupunkitila, pientaloasutus, puutarhakaupunginosa
- Työväen asutushistoria, siirtolapuutarhat

Luonnon monimuotoisuus

- Arvokas kasvialue
- Lepakkoalue

Sini- ja viherverkosto

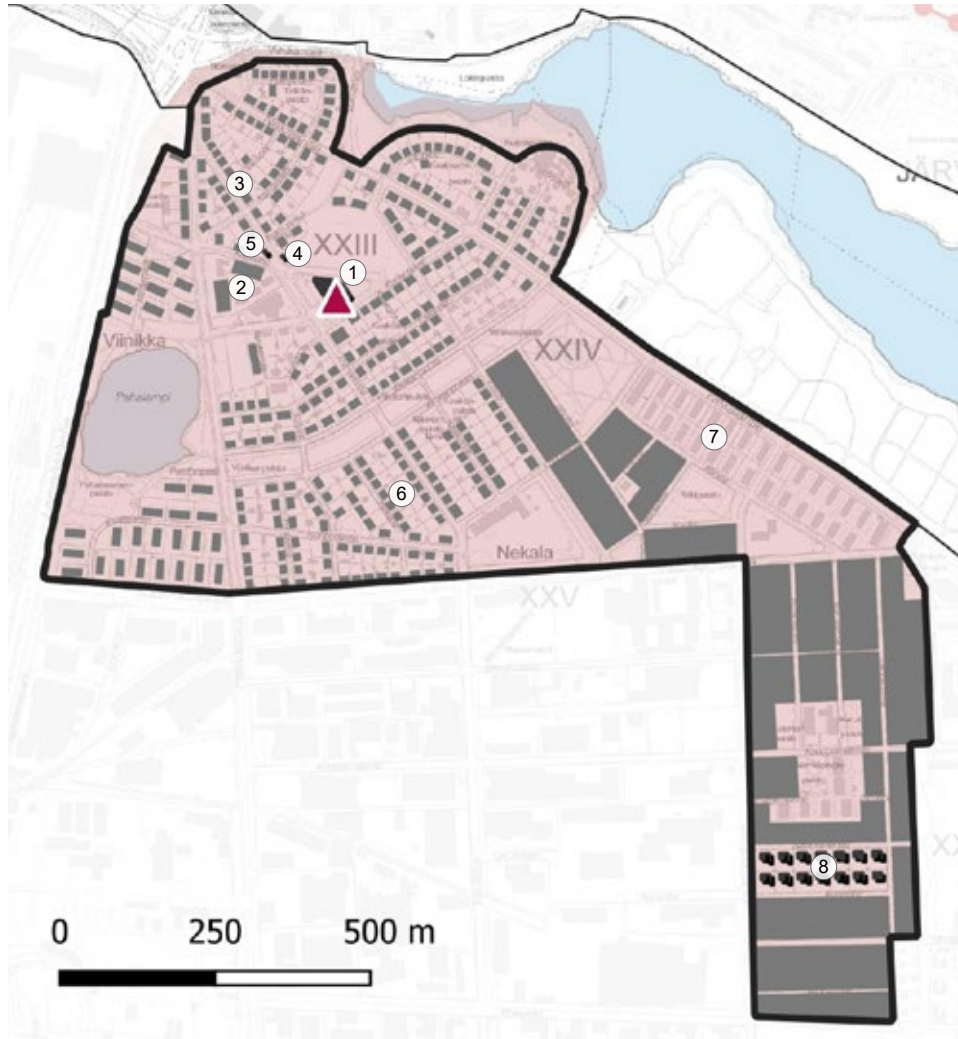
- Kulttuurihistoria, puistovyöhyke, palokujat
- Merkittävät puistokadut
- Virkistyskäyttö
- Puistolammet
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Viinikanpuisto on 1940-luvun lopun ja 1950-luvun alun välisenä aikana rakennettu esplanadimainen puisto. Kuvassa vasemmalla on Kaakonpuistoa. Puistot ovat puistohistoriallisesti ja maisemallisesti merkittäviä.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)
- Suojeltu rakennus Kirkkolaki (1054/1993)
- Rakennus- ja rakennekohtainen suojelu (Tampereen kaupungin asemakaavat)
- Kaupunkikuvallinen/alueellinen suojelu (Tampereen kaupungin asemakaavat)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

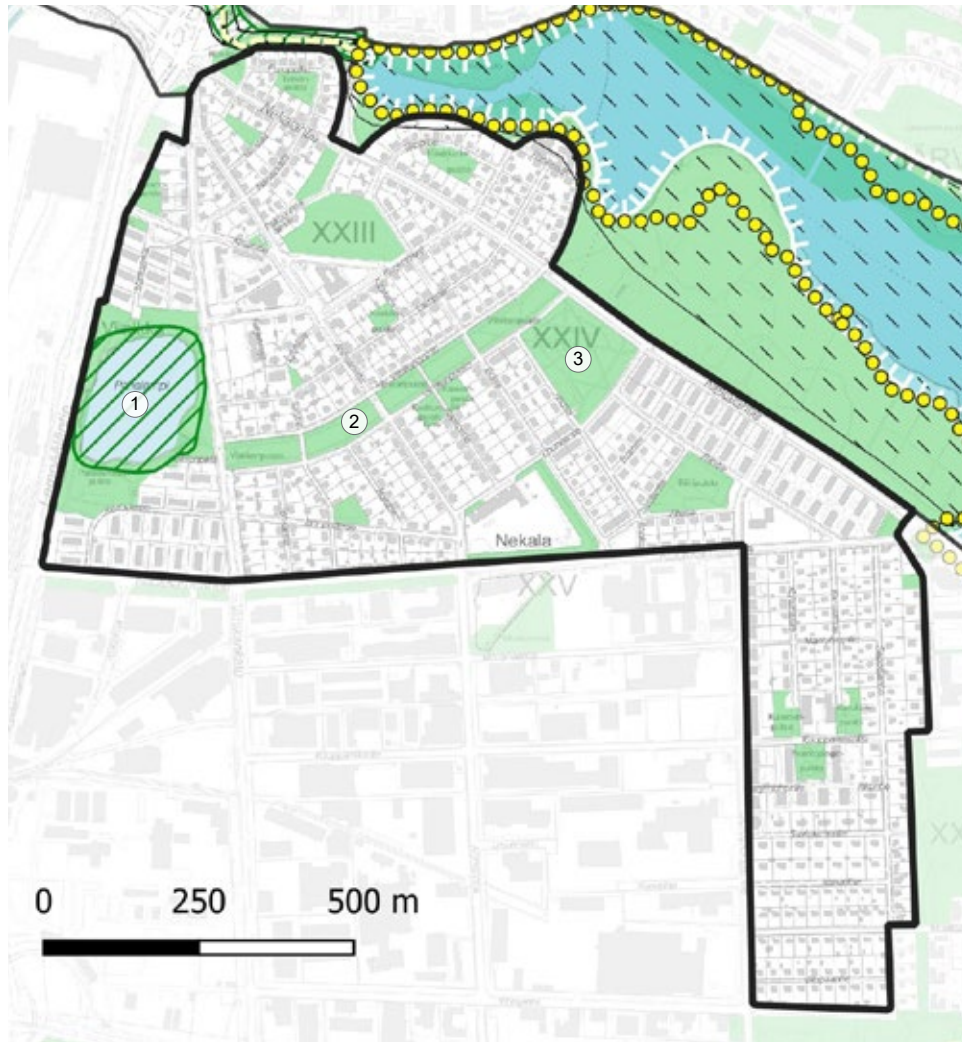
1. Viinikan kirkko
2. Viinikan kunnalliset rivitalot
3. Viinikan pientaloalue
4. Lankarullakioski
5. Muuntamo
6. Nekalan pientaloalue
7. Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n kerrostaloalue Nekalassa
8. Nekalan asevelikylä

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Dekoratiivista klassismia edustava Viinikan kirkko, työkeskus ja pappila valmistuivat vuonna 1932. Kohteesta järjestettiin yleinen arkkitehtikilpailu 1927, jonka voitti arkkitehti Yrjö Vaskinen ja rakennukset rakennettiin hänen ehdotuksensa mukaan.

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/
suojelualue
- Arvokas kasvialue
(*Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003*)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Pahalampi
-Arvokas kasvialue
2. Viinikanpuisto
-Lepakkoalue
3. Lampipuisto
-Lepakkoalue

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Viinikanpuisto on noin puolen kilometrin pituinen nelirivinen lehmusten reunustama puistokujanne.

Viher- ja siniverkosto

- Asema- tai yleiskaavoitettu vihralue/ suojelualue
- Kultuurihistoriallisesti merkittävä viher-/ suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-verkostoselvitys 2014)

- Merkittävä puistokatu (Tampereen vihreä keskusta 2014)
- Ryhmäpuutarha-alue/palstanviljelyalue
- Erikoispuisto
(Kantakaupungin yleiskaava 2040)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Liikenneympyränpuistikko	13. Kaakonpuisto länsi
2. Telkänpuisto	14. Kaakonpuisto itä
3. Väsisola	15. Lampipuisto
4. Kaartopuisto	16. Isonportinpuisto
5. Mätäsperänpuistikko	17. Poppelipuisto
6. Vaaramäenkulma	18. Riihipuisto
7. Idmanipuisto	19. Nekalantie
8. Kaakkurinpuisto	20. Kuokkamaanpuistikko
9. Pahalammenpuisto	21. Kuismanpuisto
10. Lylypuistikko	22. Karukanpuisto
11. Kaakonpuisto	23. Norrköpingipuisto
12. Viinikanpuisto	

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Viinikanpuisto rakennettiin alun perin palokujaksi ja nykyisin sillä on suuri kaupunkikuvallinen merkitys.

2.3 Nekalan siirtolapuutarha

Nekalan siirtolapuutarha-alue perustettiin 1930-luvulla korvaamaan asunto-olojen hidasta kehittymistä. Messukylän rajalla sijaitseva Nekala katsottiin sopivaksi paikaksi uudelle siirtolapuutarhalle, koska siellä palstojen ei uskottu olevan kaupungin kasvun tai teiden perustamistarpeiden tiellä. Mökeille laadittiin tarkat väritys-, rakennus- ja sijoitusohjeet. Ohjeissa painotettiin kunnollisia perustuksia ja paloturvallisuutta. Yksitoikkoisuuden välttämiseksi jokaisen viereen tuli istuttaa hedelmäpuu. Alkuun palstoja pe-

rustettiin 165, ja nykyisin alue on palstamäärältään maamme kolmanneksi suurin, yli 300 siirtolapuutarhamökkillään. Nekalan siirtolapuutarhapalstojen koko on noin 300 neliometriä.

Siirtolapuutarha-alueiden ylläpidosta ja toiminnasta vastaavat siirtolapuutarhayhdistykset. Mökit ovat yksityisessä omistuksessa ja palsta-alue vuokrataan siirtolapuutarhayhdistykseltä. Vuokralaisten hallinnassa ja vastuulla olevat mökkipalstat ovat yksityisalueita, joiden käyttöä säädellään sekä kaupungin että siirtolapuutarhayhdistyksen laatimissa säännöissä. Viime vuosina alueella on tehty restaurointi- ja kunnostustöitä sekä nykyaikaistettu jätehuoltojärjestelmiä.

Perinteikkäät siirtolapuutarha-alueet ovat tärkeä osa rakennettua kulttuuriympäristöä. Toiminta on omiaan voimistamaan yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemisen kulttuuria. Siirtolapuutarhapalstojen kysyntä vapaa-ajanviettopaikoiksi on nykyisin kasvussa. Myös viljelypalstojen kysyntä on viime vuosina lisääntynyt lähellä tuotetun ruuan suosion jatkuvas-
ti kasvaessa.

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Viistokuvanäkymä Nekalan siirtolapuutarha-alueen yli kohti Iidesjärveä. Nekalan siirtolapuutarhalueella on yli 300 mökkiä.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

15,7 hehtaaria / 0 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

-

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Kantakaupungin yleiskaava 2040.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Työväestön asumishistoria
- Puutarhakaupunki, siirtolapuutarhat
- Puistot, viheralueet

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Puutarhakaupunki-ihanne

Luonnon monimuotoisuus

-

Sini- ja viherverkosto

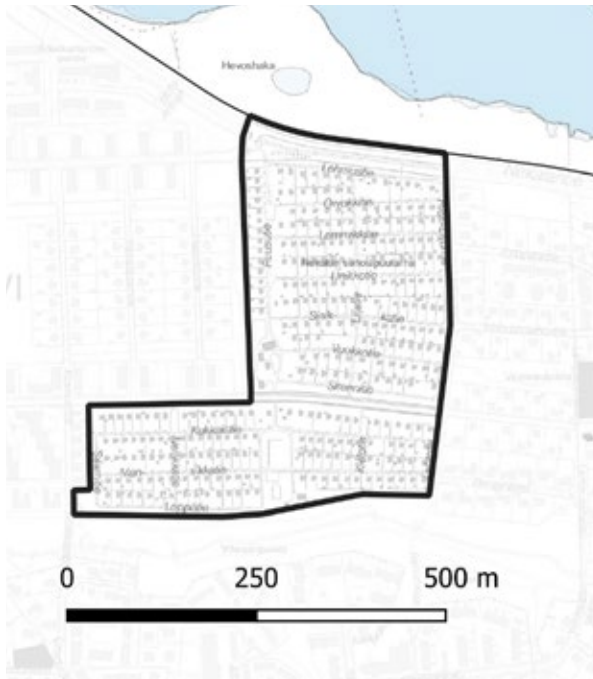
- Ryhmäpuutarha-alue, puutarhanhoito
- Virkistyskäyttö, vapaa-ajan vietto
- Merkittävä puistokatu
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Vehreä Nekalan siirtolapuutarha sijaitsee muutaman kilometrin päässä kaupungin keskustasta.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

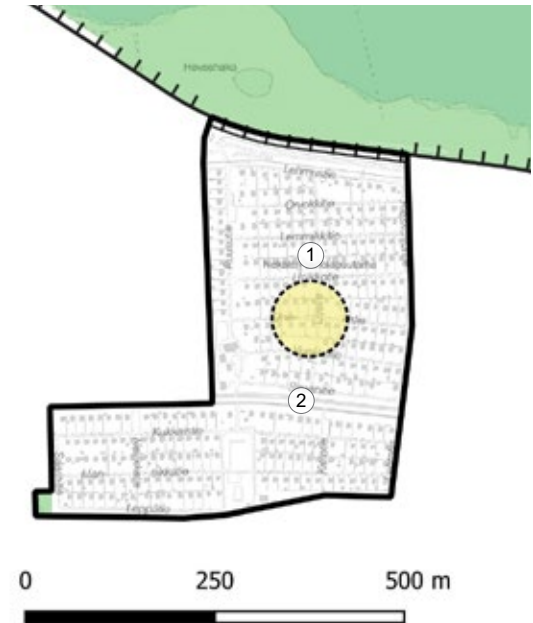

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue
- Luontopolku

Keskeisiä kohteita

Ekologinen yhteys lidesjärven ja Vihiojan välillä

Viher- ja siniverkosto

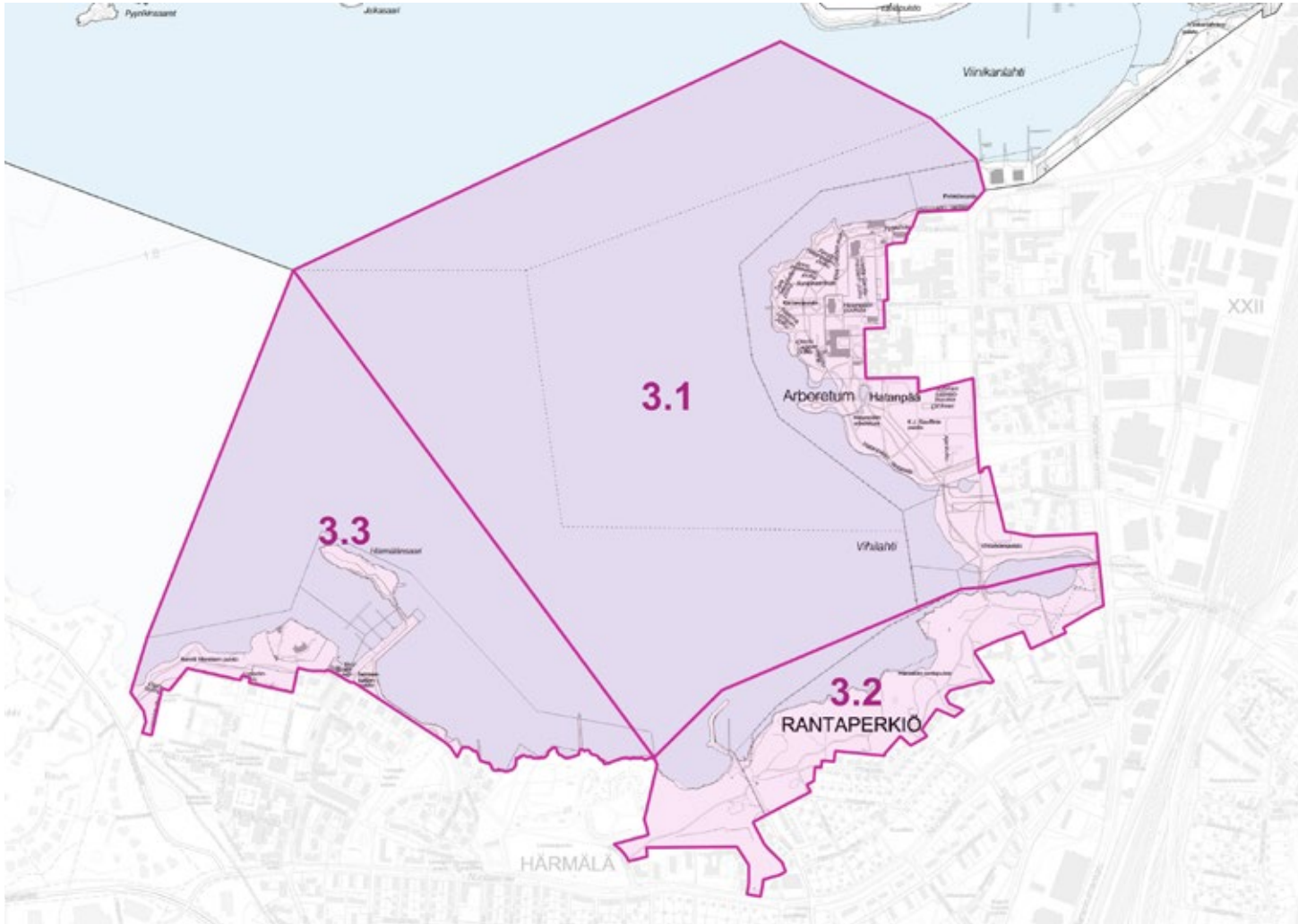

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue
- Ryhmäpuutarha-alue/palstanviljelyalue

Keskeisiä kohteita

1. Ryhmäpuutarha-alue/merkittävä palstanviljelyalue
2. Merkittävä puistokatu

3 Hatanpää-Härmälä

Hatanpään-Härmälän osa-alue koostuu kolmesta kohdealueesta: 3.1 Hatanpää, 3.2 Huvilaranta ja 3.3 Härmälänranta.

Hatanpää-Härmälän osa-alue edustaa tamperelaista huvila- ja kartanokulttuuria ja -historiaa. Pyhäjärvi saarineen on keskeinen osa Tampereen maiseman tarinaa ja sen rannat puistoineen toimivat tärkeinä virkistysreitinä ja sini-viherverkoston osana.

Hatanpää-Härmälän osa-alueen erityisiä arvoja ovat mm:

- luontoarvot, kuten lehtomaiset ja puistomaiset rantametsät, liito-orava- ja lepakkoalueet, kynäjalavaesiintymät
- maisema-arvot, kuten järvimaisema saarineen
- kulttuuriarvot, kuten kartano- ja huvilakulttuuri, rakennuskulttuuri, vesiliikenteen historia
- puutarhakulttuuriarvot, kuten historialliset puistot ja puutarhat
- virkistysarvot, kuten veneily, matkailu, kävelyn ja pyöräilyn reitit.

Kaavallinen tilanne

Alueen kehittäminen ja virkistys-, luonto-, maisema- ja kulttuurihistoriallisten arvojen turvaaminen toteutuvat voimassa olevien kaavojen kautta.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Osa-alueeseen kohdistuu maakuntakaavan kehittämisperiaatemerkinnot; kasvu- ja taajaman kehittämisvyöhyke, kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke, tiivis joukkoliikennevyöhyke ja Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhyke. Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhykkeen kehittämissuositus edellyttää yleisessä käytössä olevan rantavyöhykkeen säilymistä ja toteutumista. Ranta-alueet ovat taajamatoimintojen aluetta, lisäksi rannan suuntaisesti on osoitettu viheralue. Maakuntakaavassa on osoitettu valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, Hatanpään kartano ja maakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt Rantaperkiö ja Härmälä. Rantaperkiön maakunnallisesti merkittävistä rakennetun ympäristön alueesta osa-alueelle sijoittuvat pieni osa Härmälän rantapuistoa ja Härmälän maakunnallisesti merkittävistä rakennetun ympäristön alueesta Härmälänsaari, tehtaanjohtajan asuinrakennus pihapiireineen ja osa Aaretti Niemisen puistoa.

Kantakaupungin yleiskaava 2040

Yleiskaavassa Hatanpään alue ja pääosa Härmälän rantapuiston alueesta ovat keskuspuistoverkoston aluetta, Härmälä on osoitettu asumisen ja virkistyssekoittuneeksi alueeksi ja Härmälänranta asumisen alueeksi. Rannan suuntaisesti on osoitettu ohjeellinen virkistysyhteys ja Härmälänrannan rantavyöhykkeelle ohjeellinen ekologinen yhteys. Rantaperkiössä on lisäksi tavoitteena kehittää virkistyspainotteista pyöräily-yhteyttä. Vihilahteen kohdistuu kehittämisperiaatemerkinnot - Ohjeellinen viherverkoston yhteystarvealue. Aluetta suunniteltaessa tulee ottaa huomioon viihtyisien ja turvallisten virkistysyhteyksien sekä toimivien ekologisten yhteyksien kytkeytyminen keskuspuistoverkoston. Yleiskaavassa on osoitettu valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö, Hatanpään kartano, muinaisjäännöskohde Hatanpään muistokivi, muuna arkeologisena kulttuuriympäristökohteena Vihilahti/Metsolan laiturirakenne. Härmälä ja Rantaperkiö ovat maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavia rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Asemakaavoitus

Alueen asemakaavoissa kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvat viheralueet on

osoitettu puistoina ja lähivirkistysalueina. Arvokas rakennuskanta ja pihaympäristöt on suojeltu asemakaavamerkinnoin. Hatanpää-Härmälä osa-alueen ranta-alueet on pääosin asemakaavoitettu puistoiksi ja lähivirkistysalueiksi. Härmälänsaaren satama on osoitettu venesatamana/venevalkamana ja Rantaperkiön satama venesatamana. Härmälänrannassa sijaitseva Aaretti Niemisen puistoon rajautuva tontti on osoitettu palvelurakennusten korttelialueeksi. Tontilla sijaitseva rakennustaiteellisesti arvokas ja kaupunkikuvan säilymistä kannalta tärkeä entinen

tehtaan johtajien asunto pihapiireineen on suojeltu asemakaavalla. Rannassa sijaitseva vuokrattava saunarakennus on osoitettu liike- ja toimistorakennusten korttelialueena. Härmälän rantapuisto on asemakaavassa lähivirkistysaluetta. Hatanpään kartanopuisto ja arboretum ovat historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittäviä puistoja, joiden kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueen sijainti, maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen. Puiston rakennuksia koskevat asemakaavalliset suojelumääräykset.

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Järvinäkymä Pyhäjärvelle. Pyhäjärvi on keskeinen maisemallinen elementti Tampereen maisemarakenteessa. Pyhäjärven rannat toimivat tärkeinä virkistysreitteinä.

3.1. Hatanpää

Hatanpään kartano ilmentää aikaa ennen kaupungin perustamista. Alueella on useita kartanoaikaan liittyviä rakennuksia 1800-luvulta ja 1900-luvun alusta sekä ainutlaatuinen puisto ja arboretum, jotka yhdessä muodostavat merkittävän maisemallisen kokonaisuuden Pyhäjärven rantaan. Pyhäjärven rannat toimivat tärkeinä virkistysreitteinä ja Viinikanlahden ranta kytkee keskustan toiminnallisesti Hatanpään alueeseen.

Hatanpään kartanon alue puistoineen on yksi Tampereen kaupungin arvokkaimmista kohteista historiansa, rakennuskantansa ja maisemansa vuoksi ja se on arvotettu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Hatanpään kartanolla on merkittävä rooli Tampereen kaupungin perustamisen taustatapahtumissa.

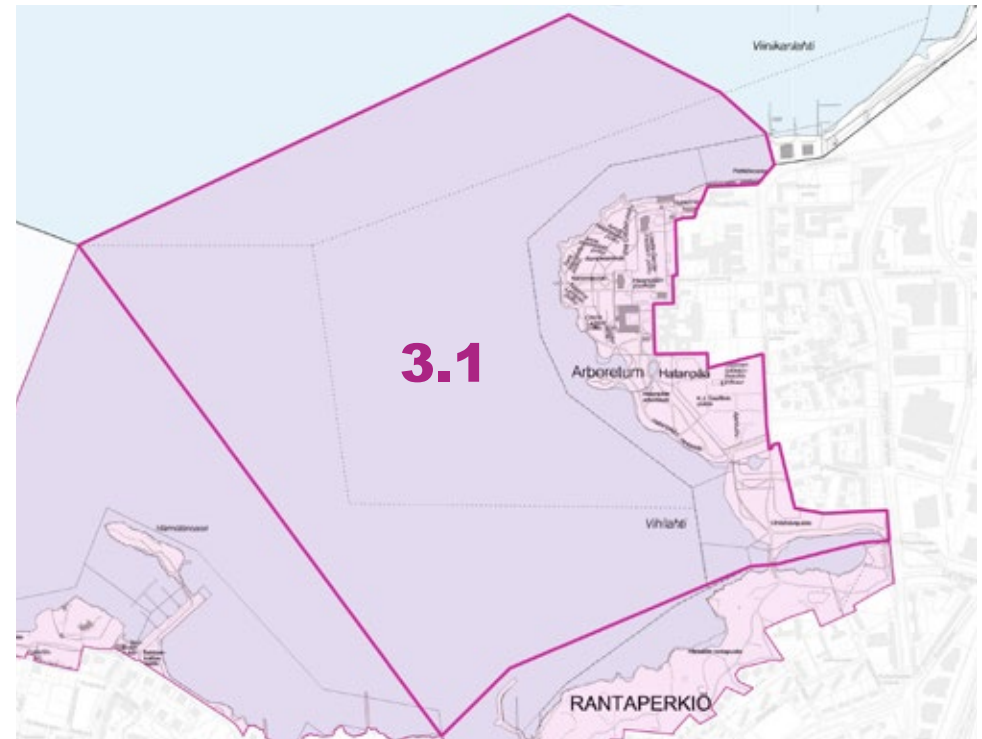
Kartanovaiheesta kertovat uusrenessanssia ja -barokkia edustava päärakennus, uusgotiikka ja jugendia edustava Idmanin huvila, puurakenteinen väentupa 1820-luvulta sekä muutama säilynyt talousrakennus, esimerkiksi komea tiilinen, oletettavasti 1880-luvulta peräisin oleva U:n muotoinen navettarakennus. Kohdealueella on lisäksi entinen alilääkärintalo, joka nykyisin toimii laitehuoltotilana, ja lämpökeskus. Kartanon päärakennus toimii vuokrattavana kokous-, juhla- ja kahvilatilana ja Idmanin huvila kaupungin toimistotilana. Navetan käyttötarkoitusta on muutettu asemakaavoituksen yhteydessä.

Hatanpään kartanon puisto ja pääraennukselle johtava puistokuja syntyivät 1700-luvun loppupuolella, mutta suurin osa koivuista, vaahteroista, pihlajista ja metsälehmuksista istutettiin suuren myöhemmin toteutetun puistouudistuksen aikana.

Rantatien yläpuolella sijaitsevat Kuninkaan kuja ja Kyynelten polku, jotka siirtyivät myös nykyisiin kulkuväylien nimistöihin alueen asemakaavoituksen yhteydessä 2019. Myös muille väylille lisättiin alueen historiaan liittyvää nimitystä. Rannan puistokäytävän varrella on kiinteä muinaisjäännös Hatanpään muistokivi; luonnonkivi, jota kutsutaan Vapaa-muurarin haudaksi. Kiven hakkaukset ovat 1700-luvulta.

Puisto ja sen hedelmätarha-, vihannesmaa- ja peltoalueet siirtyivät kaupungin omistukseen 1960-luvun lopussa. Kartanon eteläpuolella sijainneen puolen hehtaarin kokoisen hedelmätarhan paikalle rakennettiin 1970-luvulla ruusutarha ja sitä laajennettiin vuosina 1990-luvun alussa. Ruusutarhassa on noin 160 ryhmä-, köynnös-, maanpeite- ja pensasruusulajiketta. Puiston erikoisuudet; kaksi monihaaraista kuusta, ovat saaneet nimet Hattu ja Myssy. Nimet tulivat Ruotsissa 1700-luvulla toimineiden poliittisten ryhmien hattujen ja myssyjen mukaan.

Hatanpään puistoalueeseen kuuluu kaikkiaan kolme osaa: Hatanpäänpuisto-Kartano, -arboretum ja-Vihilahti. Puistot kuuluvat Tampereen merkittäviin viher-

verkon osiin, joilla on maisemallista, historiallista, kaupunkikuvallista ja virkistysellistä merkitystä kaupunkirakenteessa. Hatanpäänpuistojen käyttö on runsasta ja ne ovat suosittuja vierailu- ja opetuskohteita. Puistoalueet laajenevat entisestään uuden puistoalueen K.J. Kauffinin puiston rakentamisen myötä.

Hatanpään arboretumiin on istutettu noin 400 kasvilajia, pääasiassa puita ja pensaita. Lisäksi puistossa on vesiaihekaarisiltoineen ja kivikkopuutarha, jonka laajuus on 600 neliometriä ja yli 100 erilaista kivikossa viihtyvää perennaa. Puistossa on myös yrttitarha ja pergoloihin

on istutettu erilaisia köynnöksiä. Arboretumin eteläpuolella sijaitsevaan Vihilahdenpuistoon on istutettu monia eri puuja ja pensaslajeja. Vihilahdenpuistossa on arvokkaaksi pienvedeksi arvioitu lampi sekä muistometsikkö. Vihilahdenpuisto ja koko arboretum, Pajaniemeä lukuun ottamatta, on rakennettu täyttömäälle.

Luonnon monimuotoisuus ilmenee alueella erityisesti kasvillisuudessa kulttuurikasvillisuudesta aina luonnonkasveihin. Alue on myös erityisesti lepakoiden suosiossa, sillä alueen monipuolisuus tarjoaa niin ravintoa kuin pesäpaikkojakin.

Kohdealueen perustiedot

179,4 hehtaaria / 160,8 hehtaaria

Kaupunki

Lait, valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet

Laki rakennusperinnön suojelemisesta 498/2010, Kirkkolaki 1054/1993, Muinaismuistolaki 295/1963, Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Kantakaupungin yleiskaava 2040.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Järvet, rannat
- Rakennuskulttuuri
- Puistot, viheralueet

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Huvila- ja kartanokulttuuri
- Arkkitehtuurihistoria
- Rakennuskulttuuri

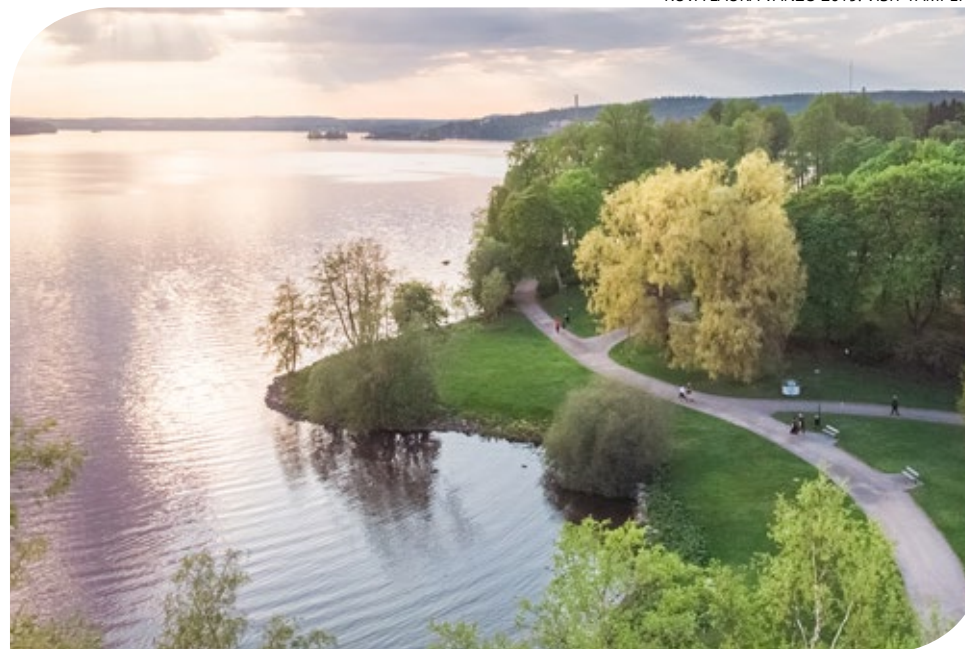
Luonnon monimuotoisuus

- Arvokas lepakkoalue
- Arvokas pienvesi: hulevesilampi ja rakennettu kosteikko
- Monilajinen puutarhakasvillisuus

Sini-viherverkosto

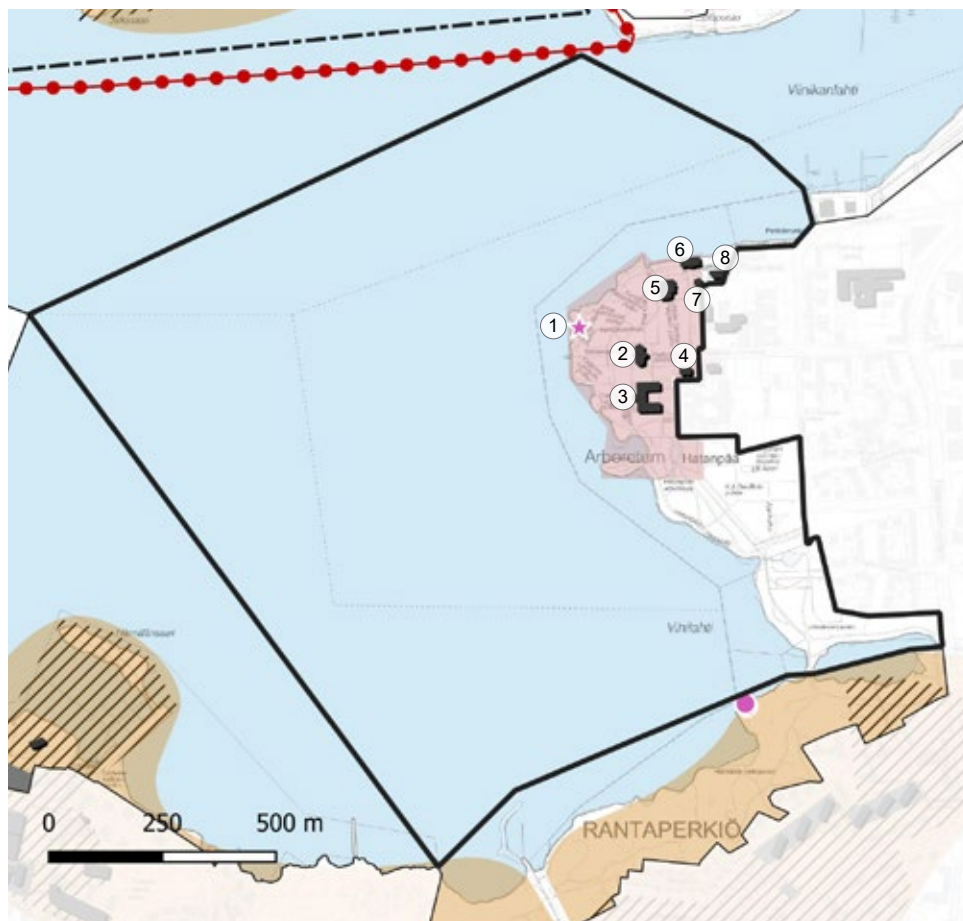
- Kulttuurihistoria
- Puutarhataide
- Puukujanne
- Järvimaisema
- Virkistyskäyttö
- Matkailu, opetus
- Viherverkosto
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit
- Maisema
- Puukujanne

KUVA LAURA VANZO 2019. VISIT TAMPERE.

Hatanpäänpuisto kartanoaikaan liittyvine rakennuksineen sekä yhdessä arvokkaan puiston ja arboretumin kanssa muodostavat ainutlaatuinen maisemakokonaisuuden Pyhäjärven rannassa.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

Keskeisiä kohteita

1. Hatankartanon muistokivi (mj-tunnus 1000039533)	5. Idmanin huvila
2. Kartano/päärakennus	6. Ateljeetalo ja vanha kivikellari
3. Kartanon vanha navetta Jukola	7. Laittehuoltotila (entinen alilääkärintalo)
4. Pirttirakennus/väentupa	8. Lämpökeskus

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)

Rakennus- ja rakennekohtainen suojelu (Tampereen kaupungin asemakaavat)

Vesialue

★ Kiinteä muinaisjäännös, kohde (Museovirasto)

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

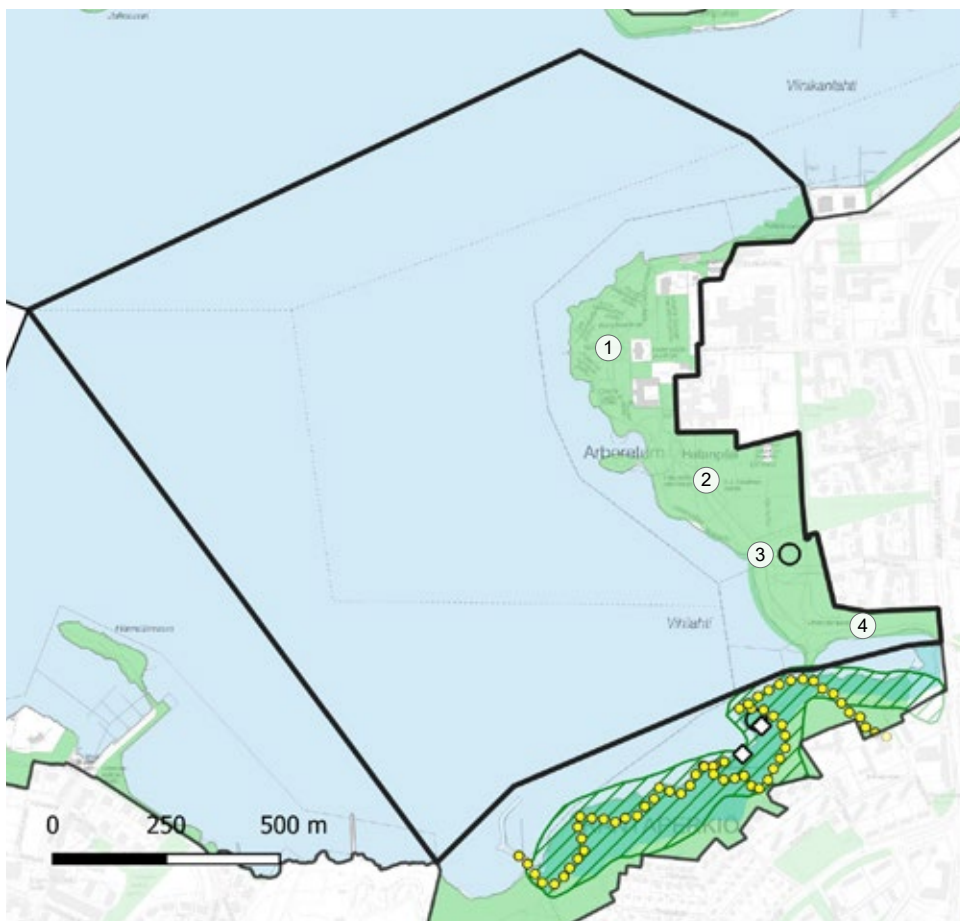
Hatankartanon alkuperäinen puinen päärakennus paloi ja tilalle rakennettiin uusrenessanssityylinen kivirakennus. Kartanorakennusta ympäröi arvokas puutarha.

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Hatankartanon läheisyyteen sijoittuva Arboretumin ruusutarha rakennettiin vuosina 1971-73. Ruusutarhassa on lähes 200 erilaista ruusua.

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelualue
- Pienvedet: Lampi
(Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys 2011)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Hatana Park-Kartano
-Puiston vanha puusto, joka on istutettu pääosin 1800-luvulla.
-Lepakkoalue
2. Hatana Park-Arboretum
-Alueelle kerätty pääasiassa kasveja, jotka menestyvät Tampereen alueella ja sen ympäristössä
-Lepakkoalue
3. Arboretumin lampi
-Tärkeä pienvesi
4. Hatana Park-Vihilahti
-Vihilahdenpuiston muistometsikkö
-Lepakkoalue

KUVA LAURA VANZO 2017. VISIT TAMPERE.

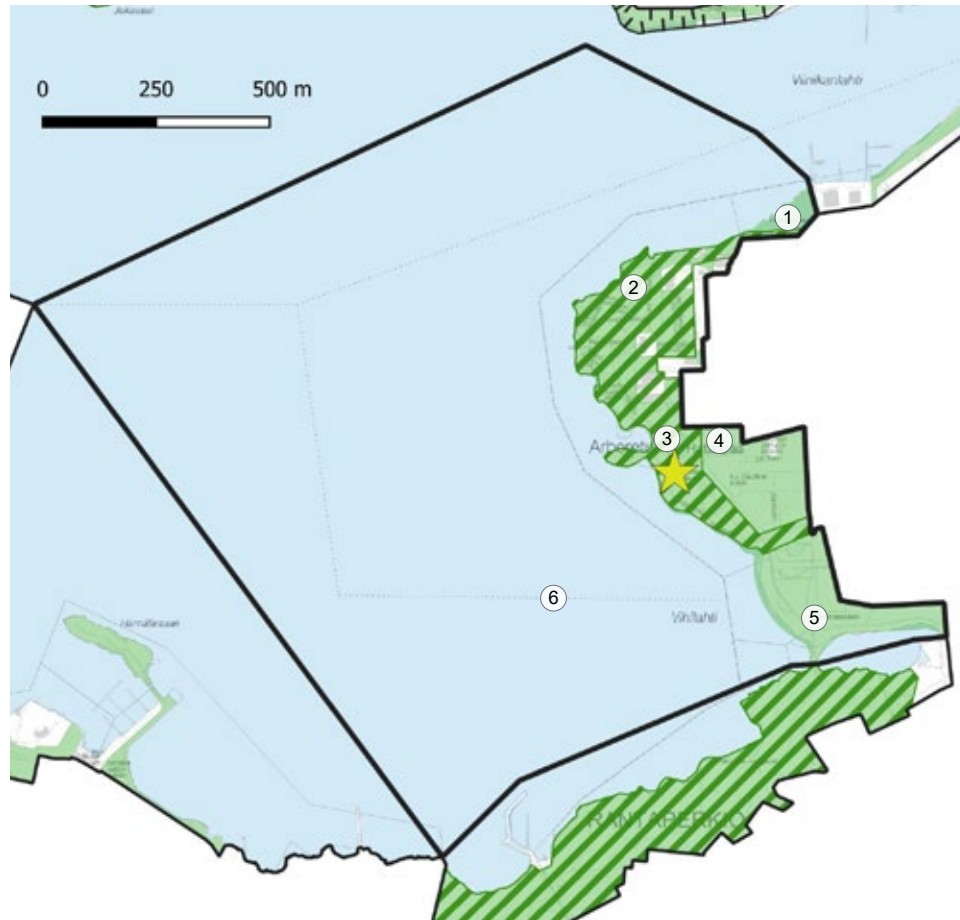
Hatana-alue on luonnonoloiltaan monipuolinen. Alueella viihtyvälle lepakoille löytyy hyviä saalistus- ja pesäpaikkoja.

KUVA LAURA VANZO 2016. VISIT TAMPERE.

Hatana-alueen arboretum on noin neljän hehtaarin laajuinen puistoalue, jonne on istutettu noin 400 eri kasvilajia.

Viher- ja siniverkosto

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelualue
- Kulttuurihistoriallisesti merkittävä viher-/ suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkostaselvitys 2014)
- Erikoispuisto
(Kantakaupungin yleiskaava 2040)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Pehkiönpuisto
2. Hatanpäänpuisto-Kartano
3. Hatanpäänpuisto- Arboretum
4. K.J. Kauffininpuisto (ei vielä toteutunut)
5. Hatanpäänpuisto-Vihilahti
6. Pyhäjärvi-Vihilahti

KUVA LAURA VANZO 2017. VISIT TAMPERE.

Hatanpään puistoalue on suosittu matkailu- ja ajanviettopaikka.

KUVA LAURA VANZO 2016. VISIT TAMPERE.

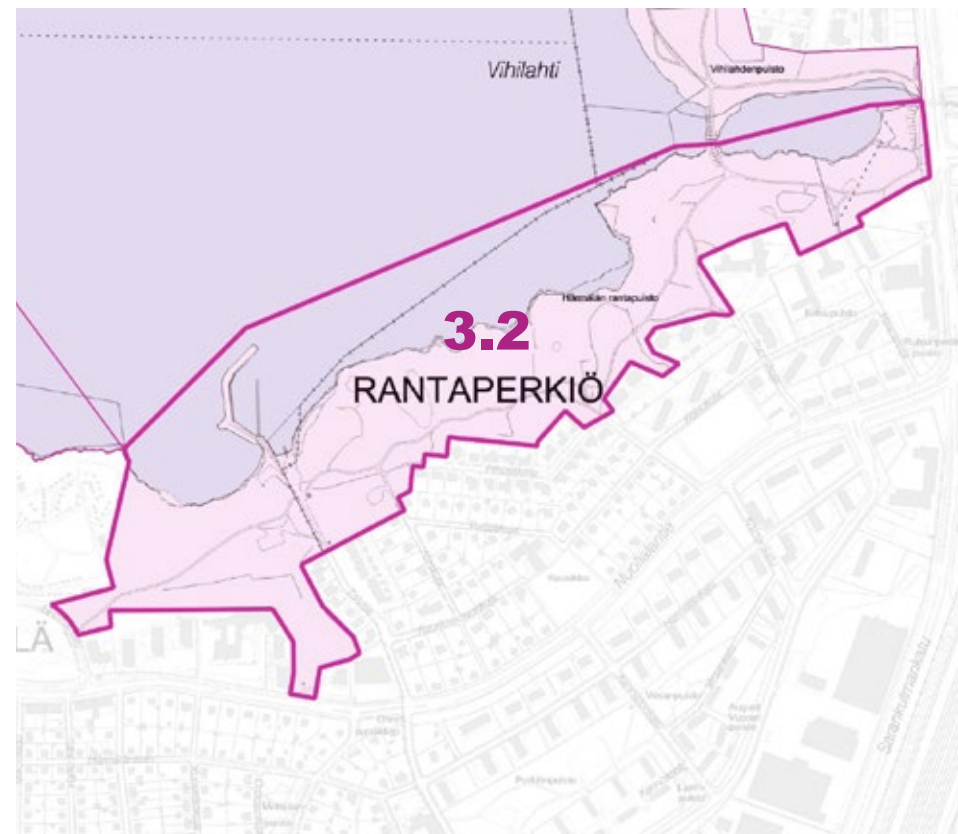

Hatanpäänpuiston ranta-alueella kulkee suosittu ulkoilureitti, joka yhdistää alueen Tampereen keskusta.

3.2 Huvilaranta

Pyhäjärven rannassa, Härmälänojan ja Vihilahden välisellä alueella sijaitsi aiemmin Härmälän huvilarannikoksi kutsuttu alue, jonne kaupungin porvarit siirtyivät kesän viettoon laivalla tai hevoskyydillä. Alue kuului Hatanpään kartanon maihin ja sinne alkoi muodostua huvila-asutusta 1800-luvun lopulla. Alueella sijaitsi parhaimmillaan noin 12 huvilaa. Lähes kaikilla huviloilla oli myös oma höyrylaivalaiturinsa. Laukontorin ja huviloiden laitureiden välillä liikennöi höyrylaivat. Huviloiden kukoistusaika kesti aina 1920-luvulle asti. Myöhemmin kaupunki puratti pahiten rapistuneet kiinteistöt 1950- ja 1960-lukujen vaihteessa. Tänä päivänä herrasväen kesävietosta kertovat enää rakennusten vanhat kivijalat, suihkulähteen rengas, lipputangon jalusta ja vanha pihapuusto sekä Metsolan laivalaiturin jäänteet. Metsolan laivalaiturin jäänteet ovat arkeologisia kulttuuriperintökohteita.

Huvilarannikon jäänteet sijaitsevat osittain nykyisen Härmälän rantapuistossa, joka on myös Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde. Härmälän rantapuisto on lehtomainen ja osaksi puistomainen rantametsä, jossa on monipuolinen lehto-, kulttuuri- ja kosteikkolajisto. Puulajeja ovat muun muassa koivu, terva- ja harmaaleppä, vaahtera, raita, tammi ja kynäjalava. Kulttuuriperäistä lajistoa edustavat istutusperäiset sembramänty, varjolilja, akileija, hopeapaju ja salava. Myös sini-, valko- ja keltavuokko sekä kevätlinnunsilmä viihtyvät alueella. Alueelta on tavattu lepakkoja ja se on myös liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Liito-oravaa on tavattu alueelta viimeisimmän selvityksen yhteydessä vuonna 2017. Rantapuiston kalliossa on lisäksi näkyvissä jään kulkusuunnan osoittavia uurteita. Puistossa on luonnontilaisia lähteitä ja Pyhäjärven rannassa kulkee kahden kilometrin pituinen Härmälän luontopolku.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

31,6 hehtaaria / 11,1 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

-

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Kantakaupungin yleiskaava 2040.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Järvet, rannat
- Viheralueet

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Huvilakulttuurin historia
- Vesiliikenteen historia

Luonnon monimuotoisuus

- Arvokas kasvialue
- Rantametsiköt ja lehdot
- Luonnontilaiset lähteet
- Lepakkoalue
- Liito-oravalle soveltuva elinympäristö

Sini- ja viherverkosto

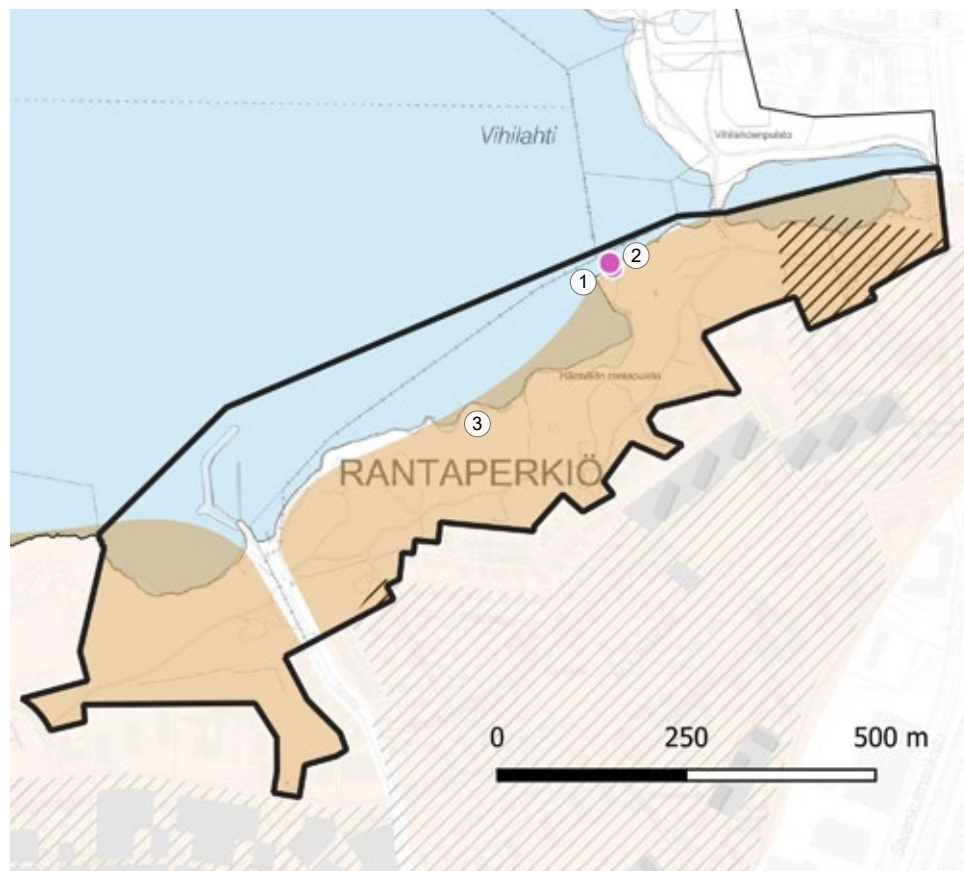
- Kulttuurihistoria
- Ekologinen käytävä
- Virkistyskäyttö
- Luontovirkistys, luontopolku
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Viistokuvanäkymä Pyhäjärveltä Härmälän rantapuistoon.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

(Pirkanmaan maakuntakaava 2040)

Maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitava rakennettu kulttuuriympäristö

(Kantakaupungin yleiskaava 2040)

Muu kulttuuriperintökohde, kohde

(Museovirasto)

Vesialue

Keskeisiä kohteita

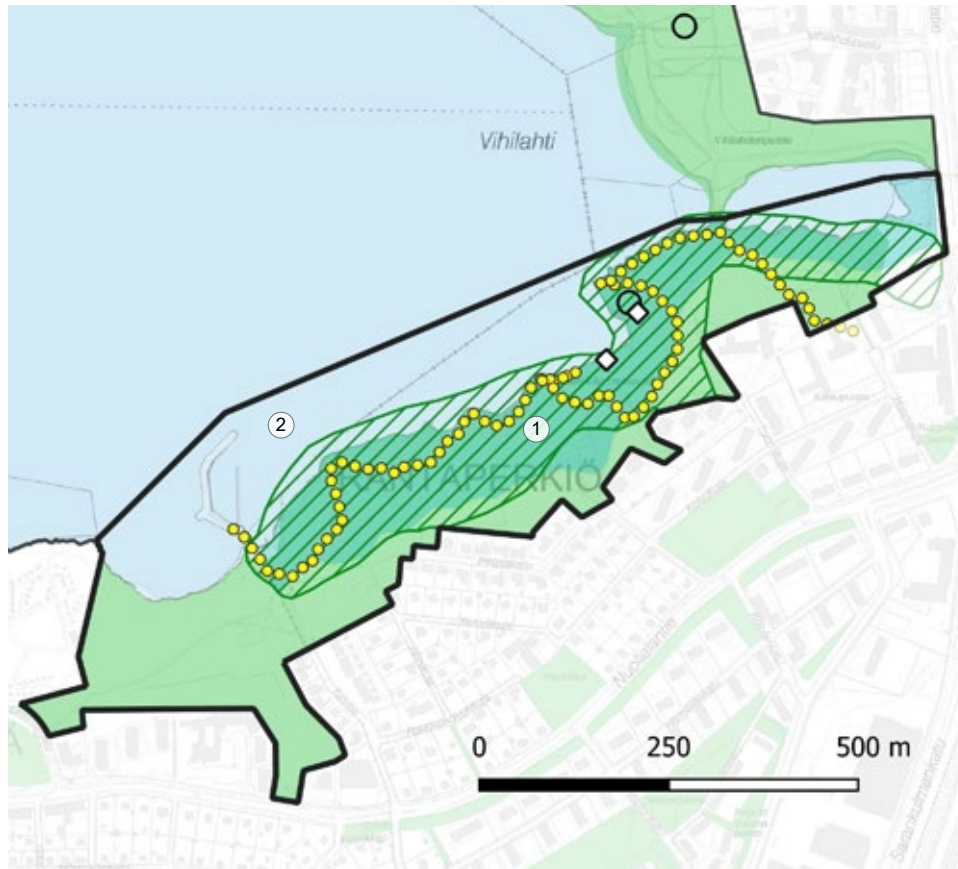
1. Vihilahti Metsola (mj-tunnus 1000028641)
2. Metsolan laivalaituri (mj-tunnus 1000030973)
3. Härmälän rantapuisto, osa kanta-kaupungin yleiskaavassa osoitettua maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavaa Rantaperkiön rakennettua kulttuuriympäristöä

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Härmälän rantapuiston maastossa on nähtävissä huvilakauden jäänteitä kuten kuvassa näkyviä rakennuksen perustuksia.

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

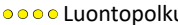
 Tampereen luonnonsuojeluohjelma 2012-2020, ei vielä toteutuneet kohteet

 Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelualue

 Arvokas kasvialue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)

 Pienvedet: Lähde
(Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys 2011)

 Pienvedet: Lampi
(Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys 2011)

 Luontopolku

 Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Härmälän rantapuisto
 - Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde (42/LSO2013)
 - Arvokas kasvialue
 - Luonnontilaiset lähteet
 - Lepakkoalue (puiston itäpää)
 - Liito-orava-alue
 - Härmälän luontopolku
2. Pyhäjärvi

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

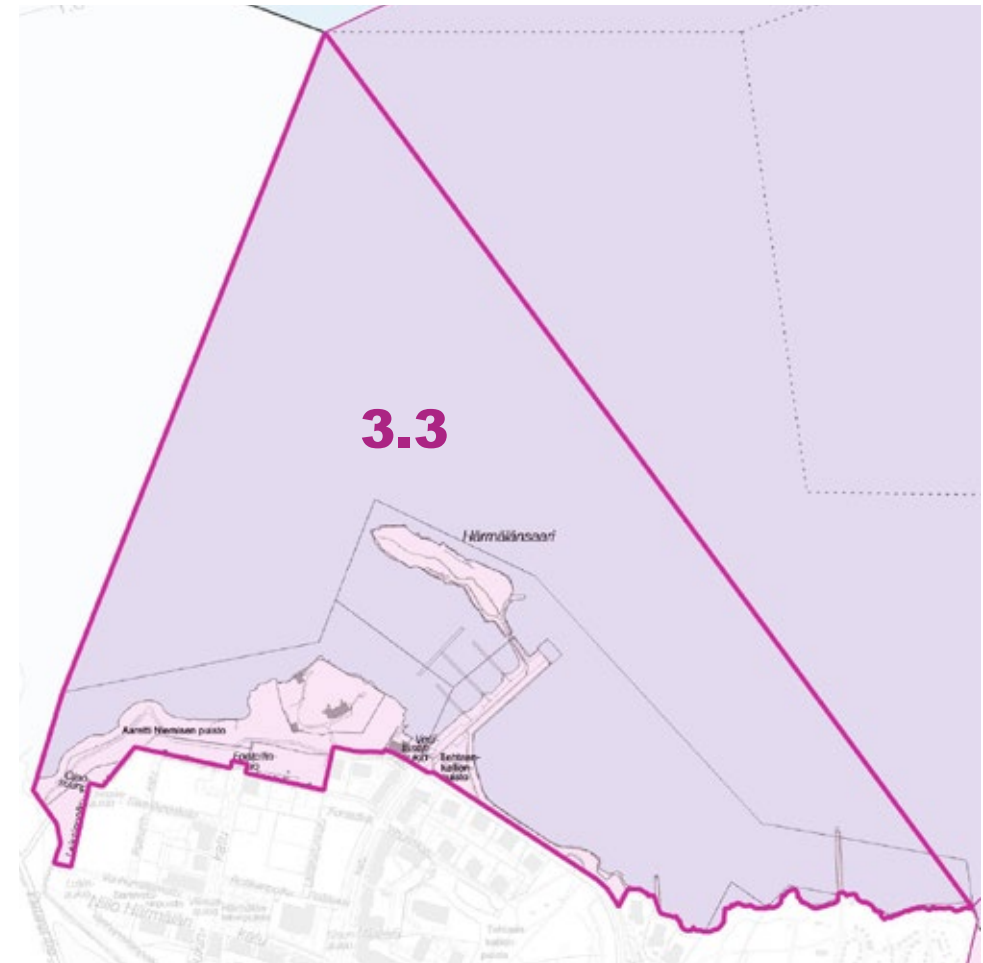
Härmälän rantapuisto on lehtomainen ja metsäinen alue, jossa on monipuolinen kasvilajisto.

3.3. Härmälänranta

Kohdealueeseen kuuluu osa Härmälänrannan alueesta, joka on vanhaa viljelyaluetta. Kohdealueeseen kuuluvassa Härmälänsaarella on nähtävissä myös huvila-ajan jäänteitä. Huvila-asutus kesti pääosin 1920-luvulle saakka.

Härmälänsaaren lisäksi kohdealueeseen kuuluvat rantaan rajautuvat puistot ja 1930-luvulla alueella sijainneen lentokonetehaan isännöitsijän asunto pihajärven alueineen. Härmälän huvila-ajoilta on muistona tehtaan isännöitsijän asunnon rannassa sijaitseva 1800-luvun lopulta peräisin oleva rantasauna. Lentokonetehaan myötä Härmälänrannan alueesta muodostui tärkeä teollisuuden keskus. Valtion lentokonetehdas ja Valmet käyttivät Härmälänsaarta henkilöstön virkistykseen. Valmetinkatua pitkin Pyhäjärven johtava lentokoneiden rullaustie koelentoja varten on yhä alkuperäisellä paikallaan. Rullaustie ja sen päässä oleva betoninen laskuluiska toimivat nykyisin osana Härmälänrannan pienvenesatamaa ja saarelle johtavaa siltää.

Härmälänranta kaavoitettiin 2010-luvulla asuinalueeksi, jonka rakentaminen on edelleen käynnissä. Asemakaavaan merkityt virkistysalueet siirtyivät kaupungin omistukseen, joten kohdealueelle sijoitettava luonnonkaunis Härmälänsaari on nyt yleisessä virkistyskäytössä. Kohdealueeseen kuuluvat puistot on muodostettu asuinalueen kaavoituksen yhteydessä. Härmälänrannassa kulkee suosittu ulkoreitti ja ranta on osa Tampereelta Pirkkalaan kulkevaa seudullista ekologista rantayhteyttä. Kohdealue rajautuu Härmälänjoen suulle Pirkkalan ja Tampereen rajalle.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

69,1 hehtaaria, 63,5 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki , yksityinen

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Kantakaupungin yleiskaava 2040.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Järvet, rannat
- Puistot ja viheralueet

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Teollisuushistoria
- Rakennuskulttuuri

Luonnon monimuotoisuus

- Kulttuuriperäinen kasvillisuus

Sini-viherverkosto

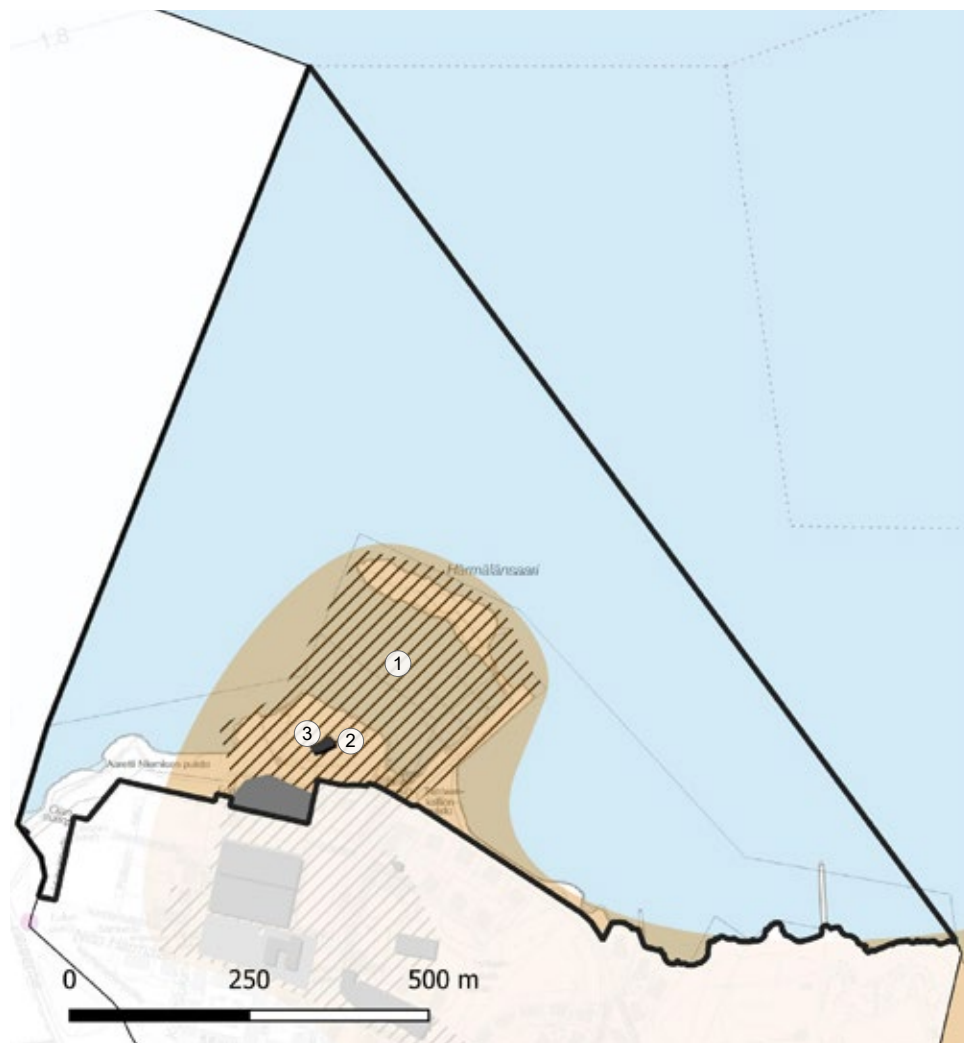
- Osa seudullista ekologista yhteyttä
- Virkistyskäyttö
- Veneily
- Kävelyn ja pyöräilyn reitit

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Viistokuvanäkymä Pyhäjärvelle. Kuvassa etualalla funkistyylinen entinen tehdasalueen isännöitsijän talo. Taustalla Härmänsaari ja satama.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
(Pirkanmaan maakuntakaava 2040)

Maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitava rakennettu kulttuuriympäristö
(Kantakaupungin yleiskaava 2040)

Rakennus- ja rakennekohtainen suojelu
(Tampereen kaupungin asemakaavat)

Kaupunkikuvallinen/alueellinen suojelu
(Tampereen kaupungin asemakaavat)

Vesialue

Keskeisiä kohteita

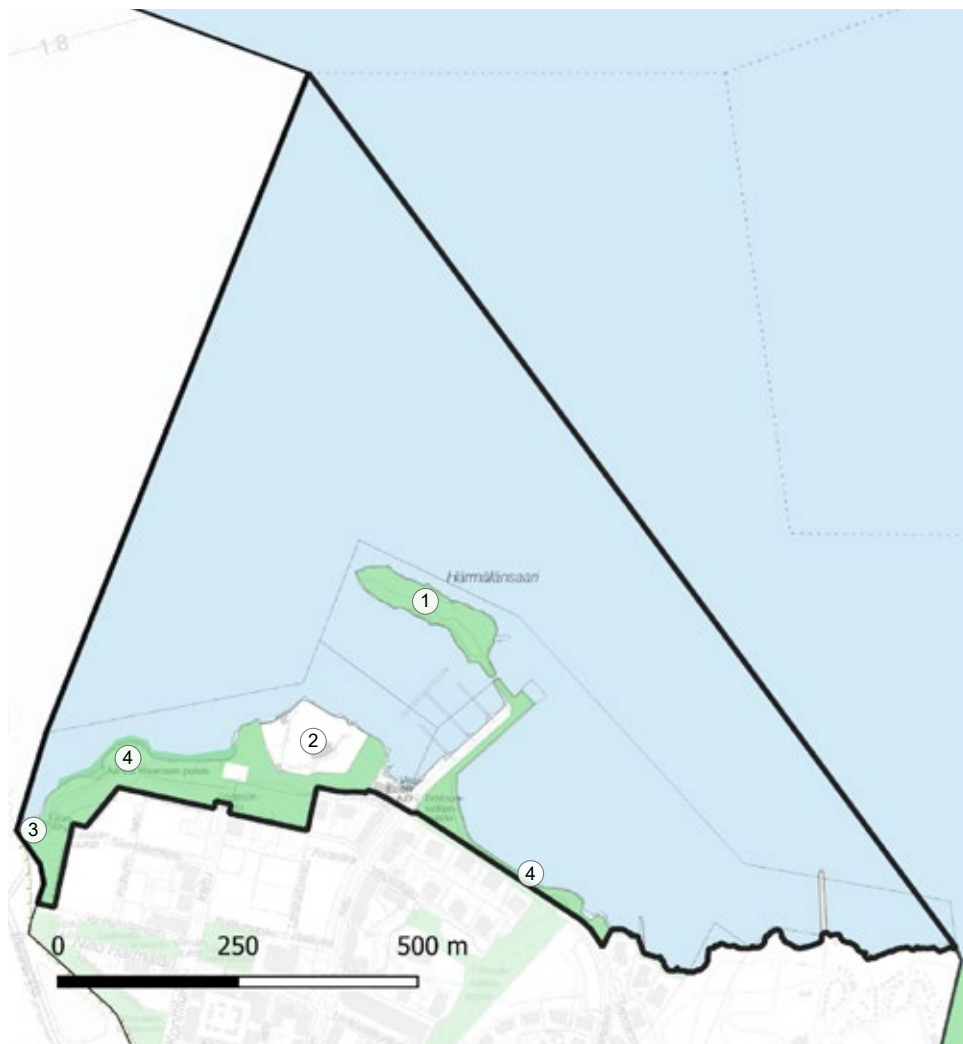
1. Härmälänsaaren ympäristö: osa maakunnallisesti arvokasta Härmälän kulttuuriympäristöä
2. Isännöitsijän asunto
3. Isännöitsijän asunnon pihapiiri

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Kuvassa näkyvä funkistyylinen Härmälän tehdasalueen rakennuksiin kuuluva isännöitsijän talo rakennettiin puretun Fontellin huvilan paikalle vuonna 1938.

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelualue
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

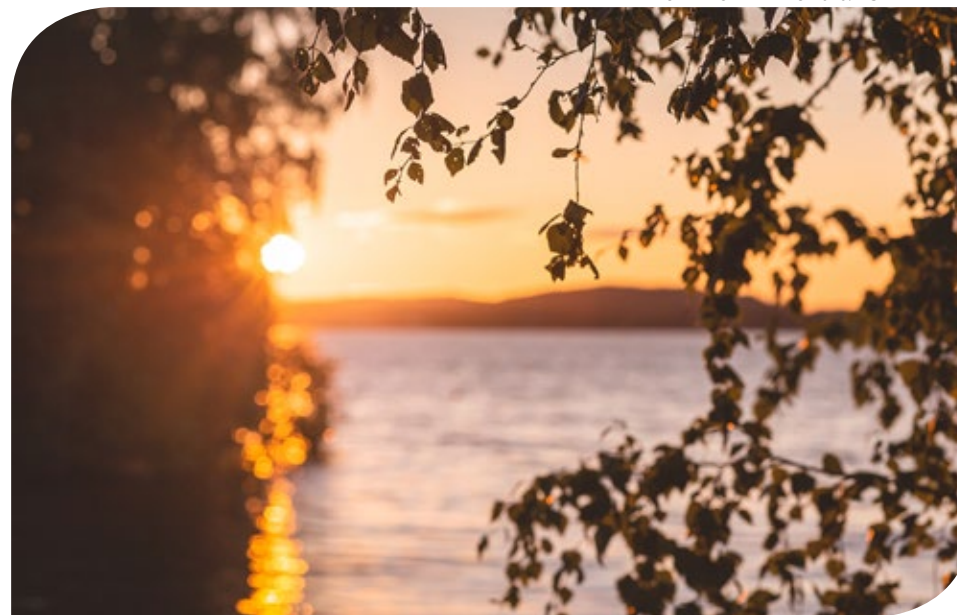
1. Härmälänsaari
-kulttuuriperäinen kasvillisuus
2. Isännöitsijän asunto
-puutarhan kulttuurikasvilajisto ja maisemallinen arvo
3. Härmälänojan suu
-ekologinen yhteys (kehitettävä)
4. Ranta-alueet
-osa seudullista ekologista yhteyttä

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

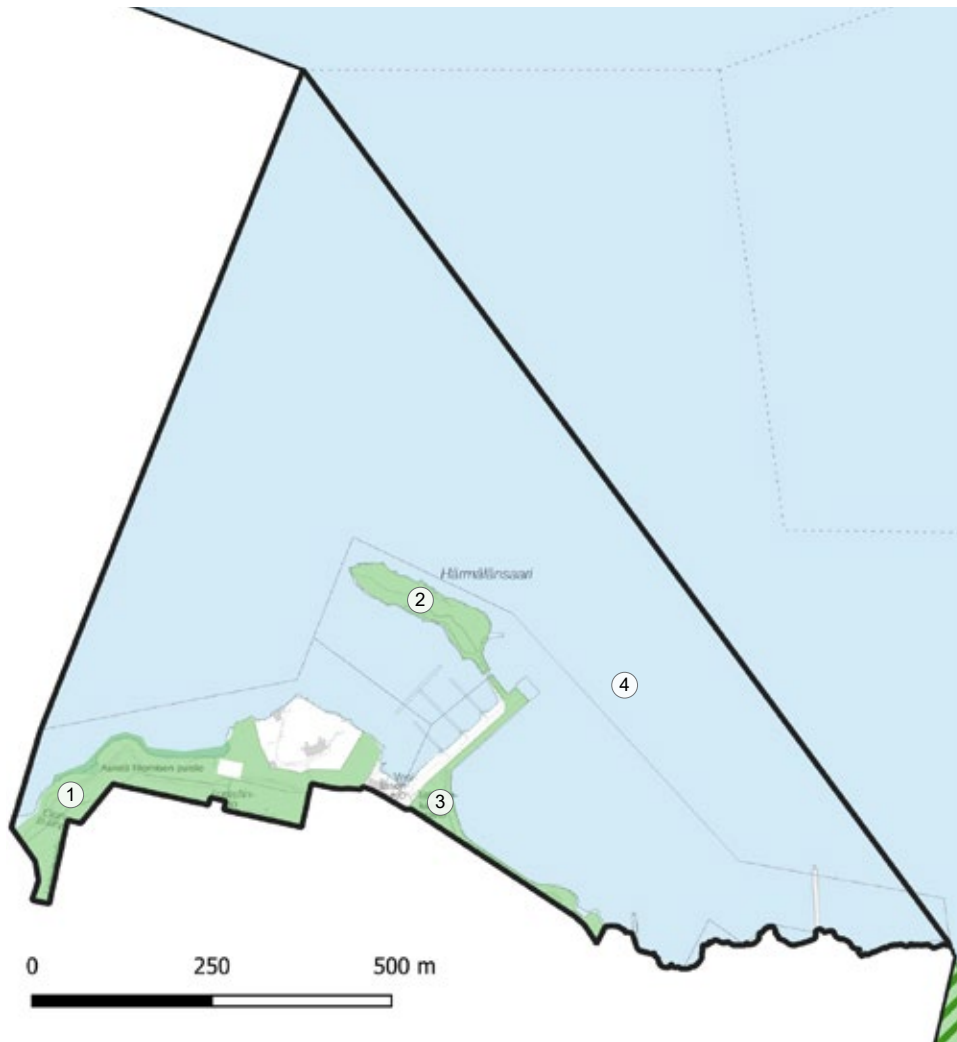
Härmälänsaaren satamasta on mahdollisuus vuokrata venepaikka.

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Maisemakuva auringonlaskusta Pyhäjärvellä.

Viher- ja siniverkosto

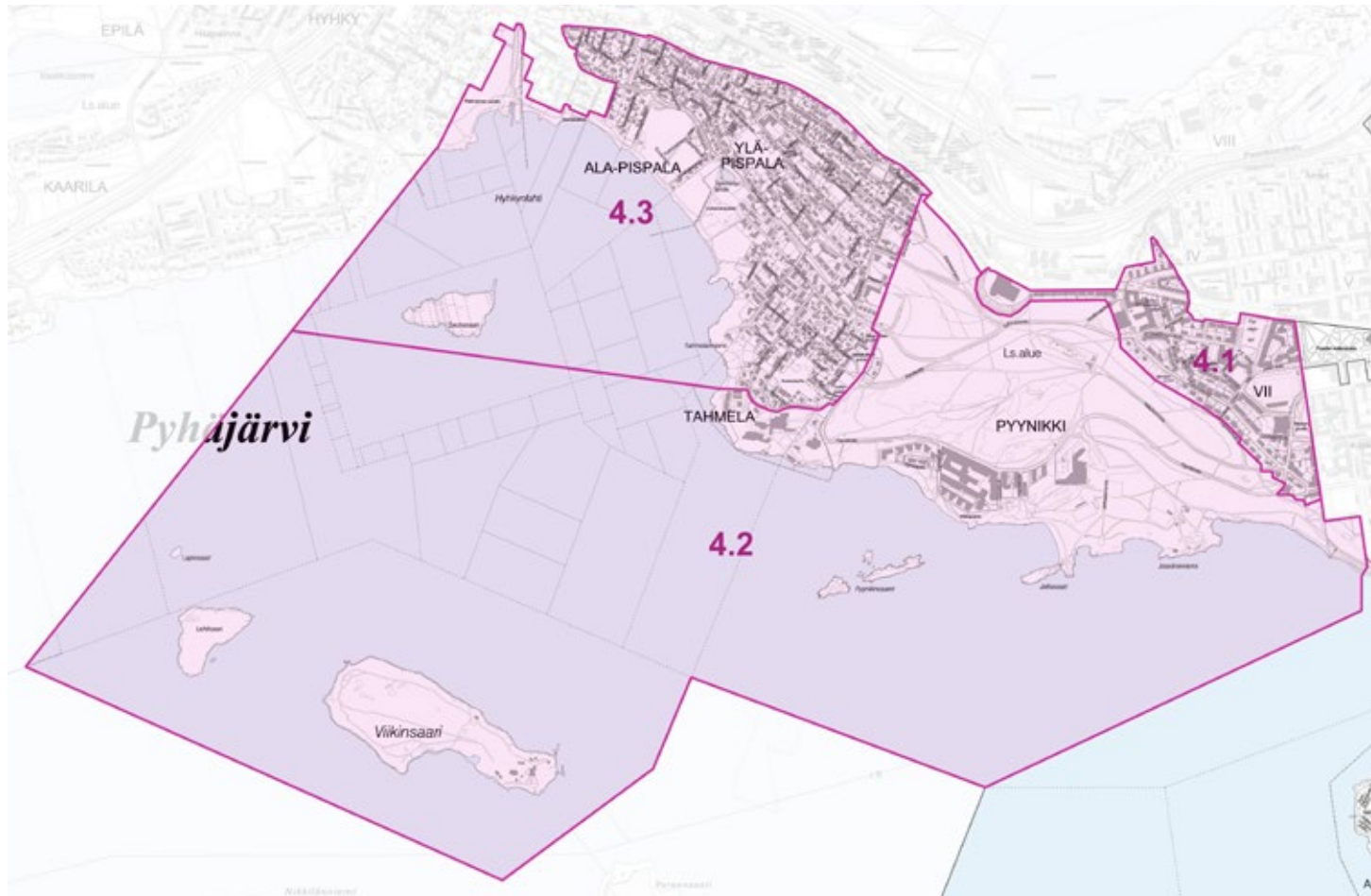

Keskeisiä kohteita

1. Aaretti Niemisen puisto
2. Härmälänsaari
3. Tehtaankallionpuisto (osittain)
4. Pyhäjärvi

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/suojelualue
- Vesialue

4 Pyynikki-Pispala

Pyynikki-Pispalan osa-alue koostuu kolmesta kohdealueesta: 4.1 Pyynikinrinne, 4.2 Pyynikki-Viikinsaari, 4.3 Pispala.

Pyynikki-Pispalan osa-alue on osa Tampereen harjuista maisemarakennetta ja monimuotoista luontoa. Korkealle nouseva harju ja sen molemmin puolin avautuvat

järvenselät ovat leimallisia Tampereelle. Ne muodostavat myös osan kaupungin sini-viherrakenteen rungosta. Pyynikki-Pispala on myös merkittävä osa työväen

asumishistorian kaupunkikuvallista, rakennustaiteellista ja kulttuurihistoriallista kokonaisuutta.

- Pyynikki-Pispalan osa-alueen erityisiä arvoja ovat muun muassa: luontoarvot, kuten harjumuodostelma geologisena kokonaisuutena ja monimuotoisena luontoalueena sekä saariston monimuotoinen lehtokasvillisuus, sienilajisto ja linnusto sekä kulttuurikasvillisuus
- maisema-arvot, kuten harjualue kansallisena maisemanähtävyytenä ja harjulta avautuva järvimaisema saarineen
- kaupunkikuvalliset ja arkkitehtoniset arvot, kuten kerroksellinen 1800-luvun lopun, 1900-luvun alun ja 1920- ja 1950-lukujen rakennuksista muodostuva rakennuskanta sekä 1900-luvun alun puutarhakaupunki-ihanteita korostava eheä asuinaluekokonaisuus
- historialliset arvot, kuten teollisuushistoriaan kiinteästi kuuluva työväen asumishistoria ja arkeologisen perinnön ydinalue
- virkistysarvot, kuten harjualueen luontopolut, ulkoilureitit, näköalatorni ja kesäteatteri sekä ranta-alueen puistoverkosto, rantareitit ja uimarannat sekä veneily ja sisävesilauvimatkat.

Kaavallinen tilanne

Osa-alueen erityiset arvot maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävänä ja keskeisenä virkistysaluekokonaisuutena on turvattu kaavoilla ja luonnonsuojelulla.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

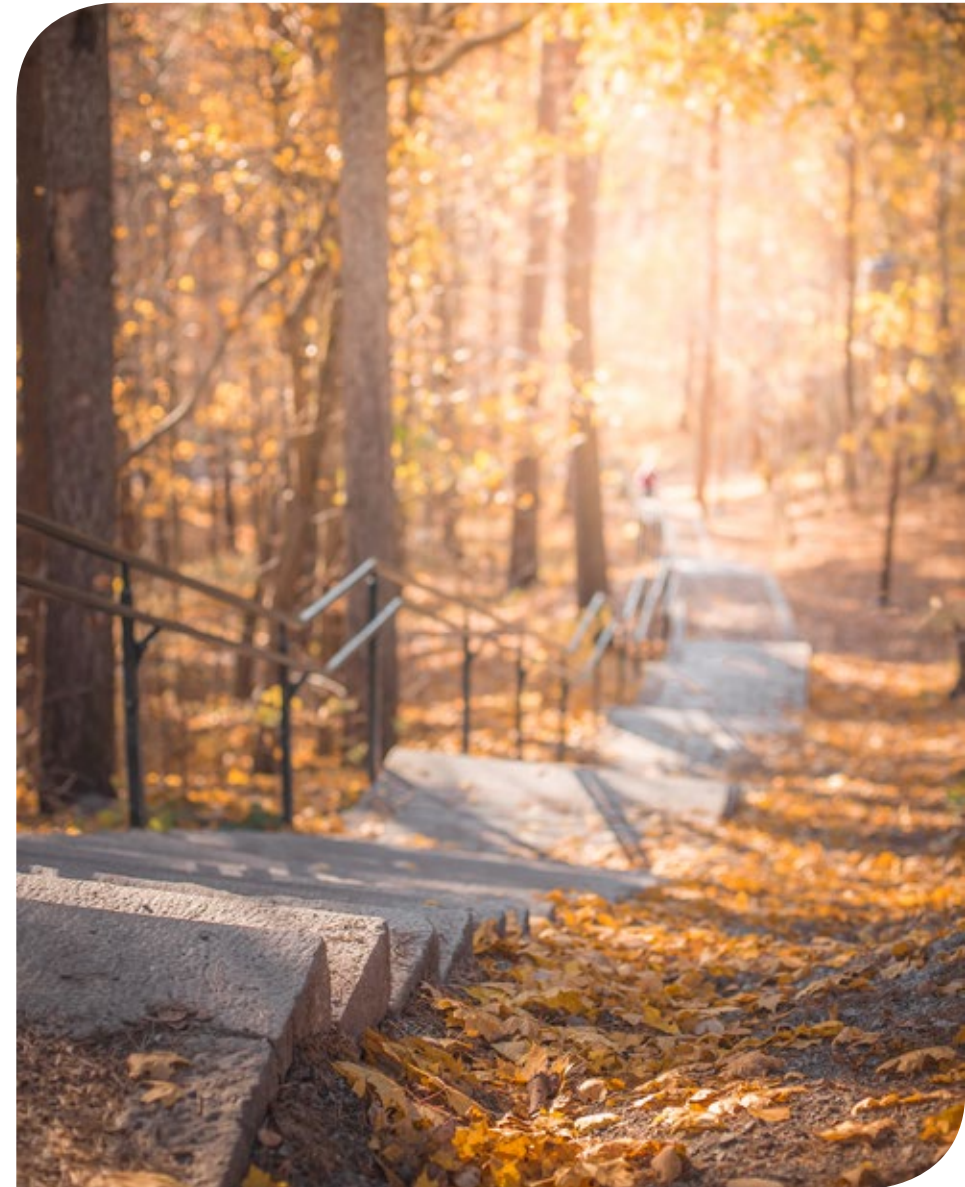
Osa-alueen rakennetut korttelialueet keskustassa (muun muassa Pyykinrinne, Punakylän alue ja Kolmisopen talot) ovat maakuntakaavan keskustatoimintojen aluetta ja Pispala taajamatoimintojen aluetta. Maakuntakaavassa on osoitettu Pyykin luonnonsuojelualue sekä Viikinsaaren luonnonsuojelualue, muu Pyykin alue, Viikinsaari ja Pyykin saaret ovat virkistysaluetta. Varalan Urheilupuisto on osoitettu kohdemerkinnällä palveluiden alue.

Osa-alueelle kohdistuu kehittämisperiaatemerkinä; kaupunkiseudun keskuksakselin kehittämisvyöhyke, Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhyke, arkeologisen perinnön ydinalue. Arkeologisen perinnön ydinalue-merkinnällä on osoitettu maakunnallisesti merkittävät laajat ja yhtenäiset arkeologisen perinnön tihentymät. Alueella sijaitsevien muinaisjäännösalueiden ja niiden lähi-alueiden maankäyttöä, rakentamista ja hoitoa suunniteltaessa on kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi otettava huomioon muinaisjäännösten suoja-alueet,

maisemallinen sijainti ja mahdollinen liittyminen arvokkaisiin maisema-alueisiin ja/tai kulttuuriympäristöihin. Pispalanharju - Pyykinharju on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaaksi esitetty ja /tai maakunnallisesti arvokas maisema-alue-merkinnällä. Lisäksi Pyykin alueeseen kohdistuu merkintä arvokas geologinen muodostuma. Osa-alueen arvokkaasta kulttuuriiperinnöstä on maakuntakaavassa osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt: Pyykinrinne, Pispalanrinne ja Pyykin näkötorni sekä maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt Pirkankadun länsipää, Pyykin kohteet, Viikinsaari, Varala, Pyykin trikoo, Rosendahl ja Pyykin näkötorni. Näsijärven rannan suuntaisesti on maakuntakaavassa osoitettu viheryhteysmerkintä ja uittotunnelin yhteys ulkoilureitti-merkinnällä. Osa-alueen luoteisosaan kohdistuu merkintä: tärkeä vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue (Epilänharju-Villilä).

Keskustan strateginen osayleiskaava

Osa-alueen rakennetut korttelialueet keskustassa (muun muassa Pyykinrinne, Punakylän alue ja Kolmisopen talot) ovat yleiskaavan asuntoaluetta, Pyykin toria reunustavat korttelit asumisen ja keskustatoimintojen sekoittunutta aluetta. Pyykin tori on osoitettu tori tai aukio merkinnällä. Maankäyttömerkinnän lisäksi Pyykin torille on osoitettu kehitettävän

Pyykin näkötornille johtavat portaat Pyykin luonnonsuojelualueen vanhan mäntymetsikön läpi.

torialueen kohdemerkintä. Rollikkahalli, Pyykin palloiluhalli sekä osa-alueen koulurakennukset on osoitettu hallinnon ja palveluiden alueina. Koulukadun eteläpuoleinen viheralue ja Pyykin kenttä on osoitettu viher- tai virkistysalueena. Pyykin kenttään kohdistuu myös kohdemerkintä – viher- ja virkistysverkon tai liikunta-alueen kehittämisen kohde tai tarve. Osa-alueelle kohdistuvat seuraavat kehittämisperiaatemerkinnät: Näsijärven ja Pyhäjärven rantojen kehittämisvyöhykkeet, kehitettävä viher- ja virkistysvyöhyke (Eteläpuistosta Pyykille ja Pyykintorilta Pyykille), asuntovaltaisen täydennysrakentamisen vyöhyke sekä kaupunkirakenteen epäjatkuvuuskohta, jossa on erityistä tarvetta liikkumisympäristön ja kaupunkikuvan parantamiselle.

Osa-alueen arvokkaasta kulttuuriperinnöstä on osayleiskaavassa osoitettu valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Pyykinrinne. Merkinnän määräys edellyttää alueella tapahtuvan kehittämisen soveltamista arvokkaan kulttuuriympäristön vaatimuksiin. Osayleiskaavan yleismääräys edellyttää lisäksi muinaisjäännösten sekä maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja arkeologisten kulttuuriperintökohteiden huomioimisen.

Kantakaupungin yleiskaava 2040

Alueen keskeiset viheralueet ja saaret ovat osa yleiskaavan keskuspuistoverkosta, luonnonsuojelualueina on osoitettu Viikinsaaren ja Pyykin luonnonsuojelualueet. Rakennetut korttelialueet ovat yleiskaavan asumisen aluetta ja Varalan Urheiluopisto on osoitettu ”palveluiden ja työpaikkojen sekoittunut alue tai kohde”-merkinnällä. Pirkankadun varteen kohdistuu kasvunvyöhyke kehittämisperiaatemerkintä. Keskeiset virkistysyhteysmerkinneillä ja Pyykin geologisesti arvokkaana alueena. Kaavassa on osoitettu lisäksi kohdemerkinnöillä Pyykin erikoispuisto, Lorisevanpuiston kaupunginosapuisto, olemassa olevat uimarannat sekä Viikinsaaren satama ohjeellisena uutena tai kehitettävänä pienvene- tai lauttasatamana.

Kaavassa on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue-merkinnällä osoitettu valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksellä valitut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä maisema-alueiden päivytysinventoinnissa 2015 esitetyt laajennusalueet. Suunnittelussa on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät maisema-arvot, jotka liittyvät harjuluontoon ja kulttuurihistoriaan säilyvät. Osa-alueen arvokkaasta kulttuu-

Pispalanrinne (RKY) sijainti on poikkeuksellinen jyrkkärinteisellä harjulla kahden järven välissä. Pispalanrinne on Suomen tunnetuin kaavoittamattomalle maalle, ilman valvontaa rakentunut työväen asuntoalue. Pispalanrinne rakentui 1800- ja 1900-lukujen taitteessa.

KUVA ???

Pispalassa on maaston vuoksi runsaasti portaita. Portaat ovat suosittuja kuntoilupaikkoja.

riperinnöstä on yleiskaavassa osoitettu valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt Pyykinrinne, Pispalanrinne ja Pyykin näkötorni sekä maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavina rakennettuina kulttuuriympäristöinä Viikinsaari, Pyyikki ja Tahmelan ranta-alue, edellyttäen alueen kulttuuriympäristöarvojen huomioimisen. Kaavassa on osoitettu muinaisjään-
nöskohteet: Pispalan kivikautinen asuinpaikka, Pispalan tukkitie, Mälikadun, Susikolunpuiston ja Pispalanharjun puolustusvarustukset, Pispalan koulu, Pispalan pulteriaita, Pyykin tulitikkutehdas ja muut arkeologiset kohteet: Pyykin kyläpaikka, Pyykinrinteen kaivannot, Pölli-
lipuiston tienpohja ja Pättiniemenpuiston kivrakenteet.

Asemakaavoitus

Pyyikki-Pispalan osa-alue on asemakaavoitettu lukuun ottamatta Sauna- ja Lehtisaarta. Pyyikki on asemakaavoitettua luonnonsuojelualuetta. Viikinsaaren länsiosa on asemakaavoitettua luonnonsuojelualuetta ja rakennuksia koskevat kaavalliset suojelumääräykset. Pyhäjärven rantavyöhyke on asemakaavoituksessa, uittotunnelin ja Varalan urheilupuiston aluetta lukuun ottamatta, osoitettu pääosin puistona. Laaja-alaisimpia puistoalueita ovat Pättiniemenpuisto, Lorisevanpuisto ja Pyykin uimarannan puistokokonaisuus. Suuri osa Pyykinrinteen ja osa Pyykinintoria ympäröivistä rakennuksista sekä Pyykin kenttä sisältävät kaavallisia suojelumääräyksiä.

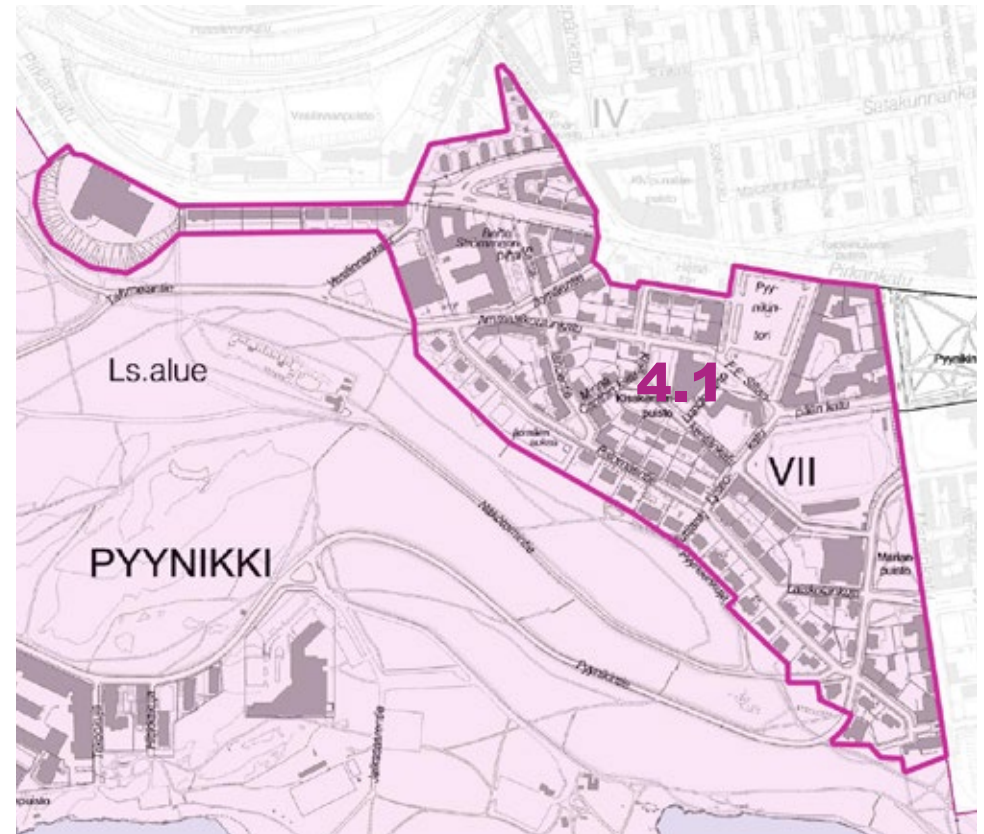
Alueen asemakaavojen uudistaminen on käynnissä, tavoitteena on turvata vielä jäljellä olevan, historiallisesti merkittäväksi arvoitetun rakennuskannan ja arvoaluekokonaisuuksien säilyminen sekä mahdollistaa täydennysrakentamisen sovittaminen alueen miljööseen lisäarvoa tuottavalla tavalla. Pispalan asemakaava uudistetaan kolmessa eri vaiheessa. I-vaiheen suojelumääräyksiä sisältävät asemakaavat 8256 ja 8257 ovat tulleet voimaan 13.3.2017. Katso luku Keskeiset vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella . Tahmelan ympäristön voimassa olevat asemakaavat turvaavat aluekokonaisuuden mittakaavan säilymisen osana Pispalan rakennettua ympäristöä.

4.1. Pyynikinrinne

Pyynikinrinne on kaupunkikuvallisesti, rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti poikkeuksellisen eheä, 1900-luvun alun kaupunkiympäristö kuvastaen hienolla tavalla ajan puutarhakaupunki-ihanteita. Pyynikinrinteen alueen etelä- ja lounaisosissa on kymmenkunta korkealuokkaista, puurakenteista yhden perheen taloa. Pyynikinrinteen länsiosa on yhtenäinen puutarhakaupunginosa, jonka rakentamisessa on edellytetty edustavaa arkkitehtuuria. Pääosa Pyynikinrinteen rakennuskannasta on 1920-luvulta olevaa puurakentamista klassisin piirtein. Joukossa on myös sosiaalista asuntotuotantoa edustavia rakennuksia. Palomäenkadun länsipuolella on jugendvaikutteisia, kookkaita yhdenperheen huiviloita terassoituine pihoineen. Palomäentien varrella ja Kisakentänkadulla on rivistö puisia aumakattoisia kaksikerroksisia asuintaloja. Alueen itäosassa on useita julkisia tiloja samalta aikakaudelta, kuten Pyynikintori, vaakahuone, kouluja, Pyynikin urheilukenttä, sairaala ja ajalle tyypillinen korkeista kerrostaloista muodostuva umpikortteli. Pyynikintori, ja sitä rajaavat suuret koulu- ja asuinrakennukset muodostavat yhdessä edustavan torimiljöön. Edustavia rakennuksia ovat muun muassa klassistishenkinen Pyynikinlinna, renessanssihenkinen apteekkari Haapasen asuinrakennus ja funktionalistishenkinen piispantalo. Pyynikinrinne on valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

Pyynikinrinteen kohdealueeseen kuuluva Pirkankadun länsipää on maakunnallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä. Alue ilmentää kaupunkirakenteen kerroksellisuutta 1900-luvun alkupuolella, kuten 1920- ja 1950-lukujen voimallisia jälleenrakennuskausia. Alueella on nähtävissä rakentamisen perinnettä ja rakentamistavan siirtyminen puurakentamisesta kivitaloihin. Alue liittyy myös kansalaisodan jälkeisen asuntopulan lievittämiseen, josta kertovat muun muassa Punakylän vuokratilat ja Pirkankadun 1920-luvun rakennukset. Sivistyshistoriaan liittyy ensimmäinen ammattikoululle suunniteltu rakennus Suomessa. Johdinautojen varikko, tutummin Rollikkahalli, liittyy kiinteästi Tampereen liikennehistoriaan.

Pirkankadun länsipää ilmentää myös arkkitehtuurin ja asemakaavoituksen historiaa. Arkkitehtuurin historiasta kertovat rakennusten tyylit: erityisesti asuinrakennusten klassismi ja 1950-luvun modernismi sekä rollikkahallin ja ammattikoulun funktionalismi. Ammattikoulun rooli näkyy kaupunkikuvassa ja -rakenteessa alueen dominanttina. Asemakaavoituksen historiaa kuvastavat umpikorttelit, säteittäiset Pirkankadun ja Satakunnankadun alut, pitkät näkymät ja ammattikoulun eduspuisto. Historiallinen tielinja muistuttaa kaupunkiin saapumista lännestä, johon liittyvät myös katunäkymät ja kortteleiden muoto. Pirkankadun länsipää on Tampereen kaupungin keskusta-alueen saapumisen piste lännestä tultaessa.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

27,4 hehtaaria / 0 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki, yksityinen, uskonnollinen yhteisö/säätiö/ puolue, kiinteistöjä joilla useampi omistajalaji

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Maakuntakaava ja yleiskaava

Alueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 20400 ja Kantakaupungin yleiskaava 2040.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Työväen asuttaminen
- Puistot, viheralueet ja puistomaiset asuin ympäristöt
- Harjut

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Työväen asutushistoria
- Rakennustaide
- Arkkitehtuurin ja asemakaavoituksen historia
- Puuarkkitehtuuri
- Puutarhakaupunki-ihanne
- Vapaa-ajanvieton historia
- Kaupunkiin saapumisen piste lännestä päin tulta-essa
- Liikennehistoria

Luonnon monimuotoisuus

-

Sini- ja viherverkosto

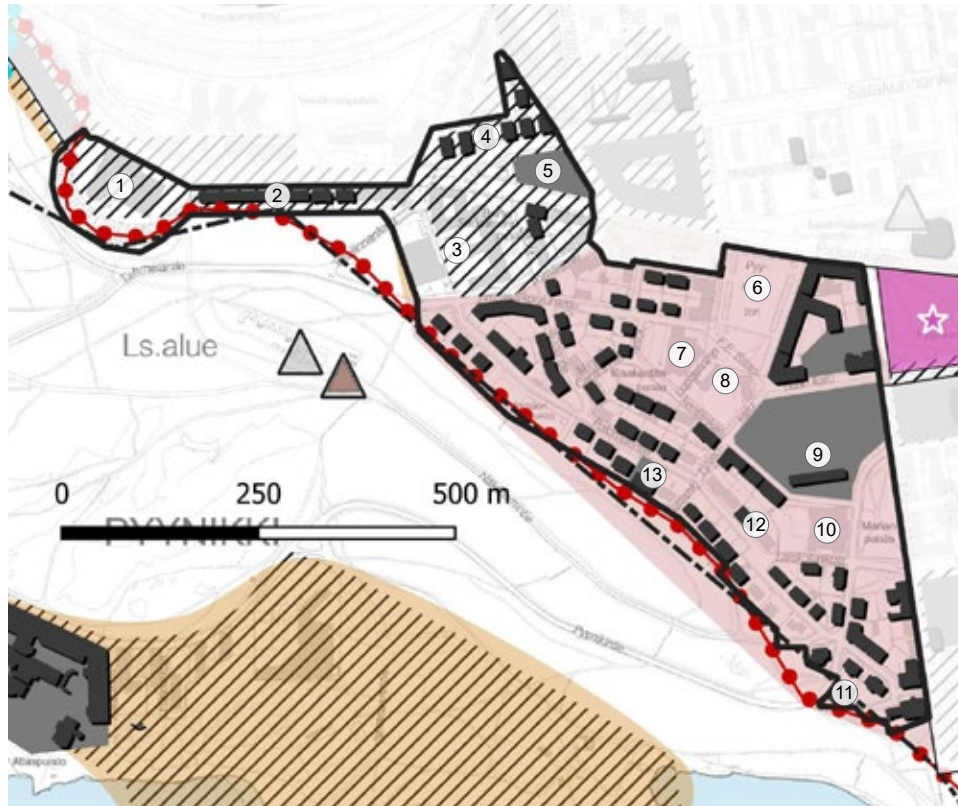
- Kulttuurihistoria
- Virkistyskäyttö
- Viherrakenne
- Merkittävä tori
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Pirkankadun länsipää on maakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä. Etualalla Pynnikin ammattikoulu, joka oli ensimmäinen ammattikoululle suunniteltu rakennus Suomessa.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
(RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
(Pirkanmaan maakuntakaava 2040)

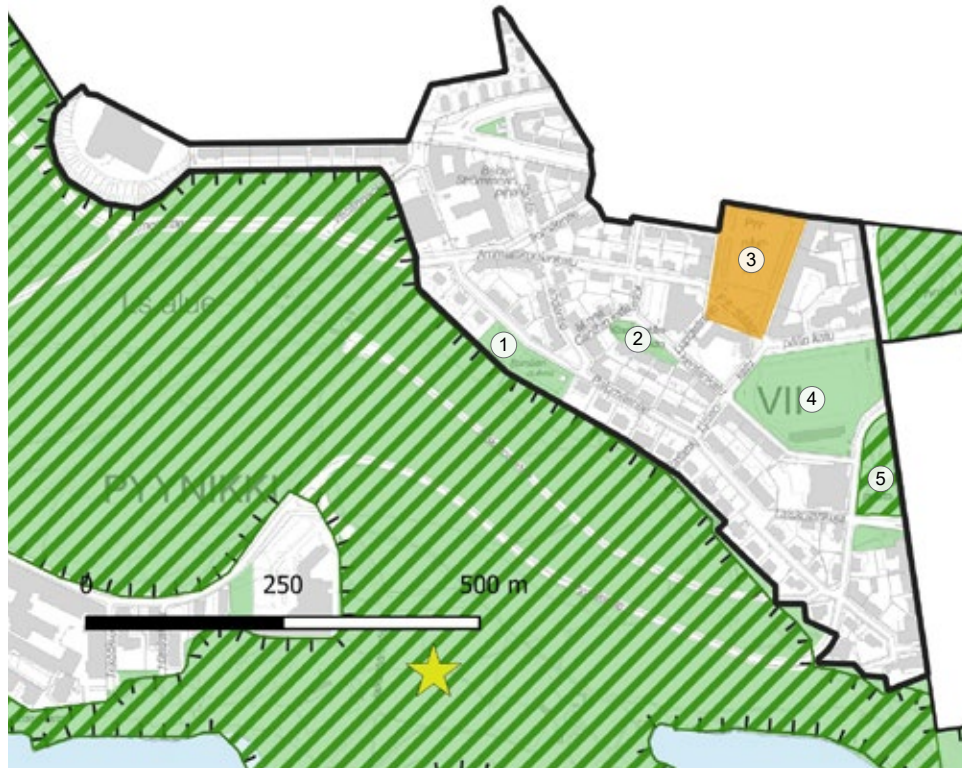
Rakennus- ja rakennekohtainen suojelu
(Tampereen kaupungin asemakaavat)

Kaupunkikuvallinen/alueellinen suojelu
(Tampereen kaupungin asemakaavat)

Keskeisiä kohteita

1. Rollikkahalli
2. Kilometritalo
3. Pyynikin ammattikoulu
4. Punakylän asuinpientalot
5. Santalahden (Kolmisopen) ja Ilomäentien kortteli
6. Pyynikintori
7. Tampereen konservatorio
8. Tampereen yhteiskoulun lyseon lukio - Tampereen lyseo
9. Pyynikin kenttä/Pyynikin urheilukenttä ja katsomo
10. Marjatan sairaala
11. Piispantalo
12. Pyynikinlinna
13. Apteekkari Haapasen asuinrakennus, Haapasen linna

Viher- ja siniverkosto

KUVA LAURA VANZO 2018. VISIT TAMPERE.

Pyynikinrinteen (RKY) alueella sijaitseva Pyynikin urheilukenttä on yksi Tampereen perinteikkäimpiä kenttiä. Katettu puinen katsomo ja punainen puuaita ovat todennäköisesti 1920-luvulta.

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/
suojelualue
- Kulttuurihistoriallisesti merkittävä viher-/
suojelualue
*(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys,
Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-
verkostoselvitys 2014)*
- Merkittävä tori tai aukio
(Tampereen vihreä keskusta 2014)

Keskeisiä kohteita

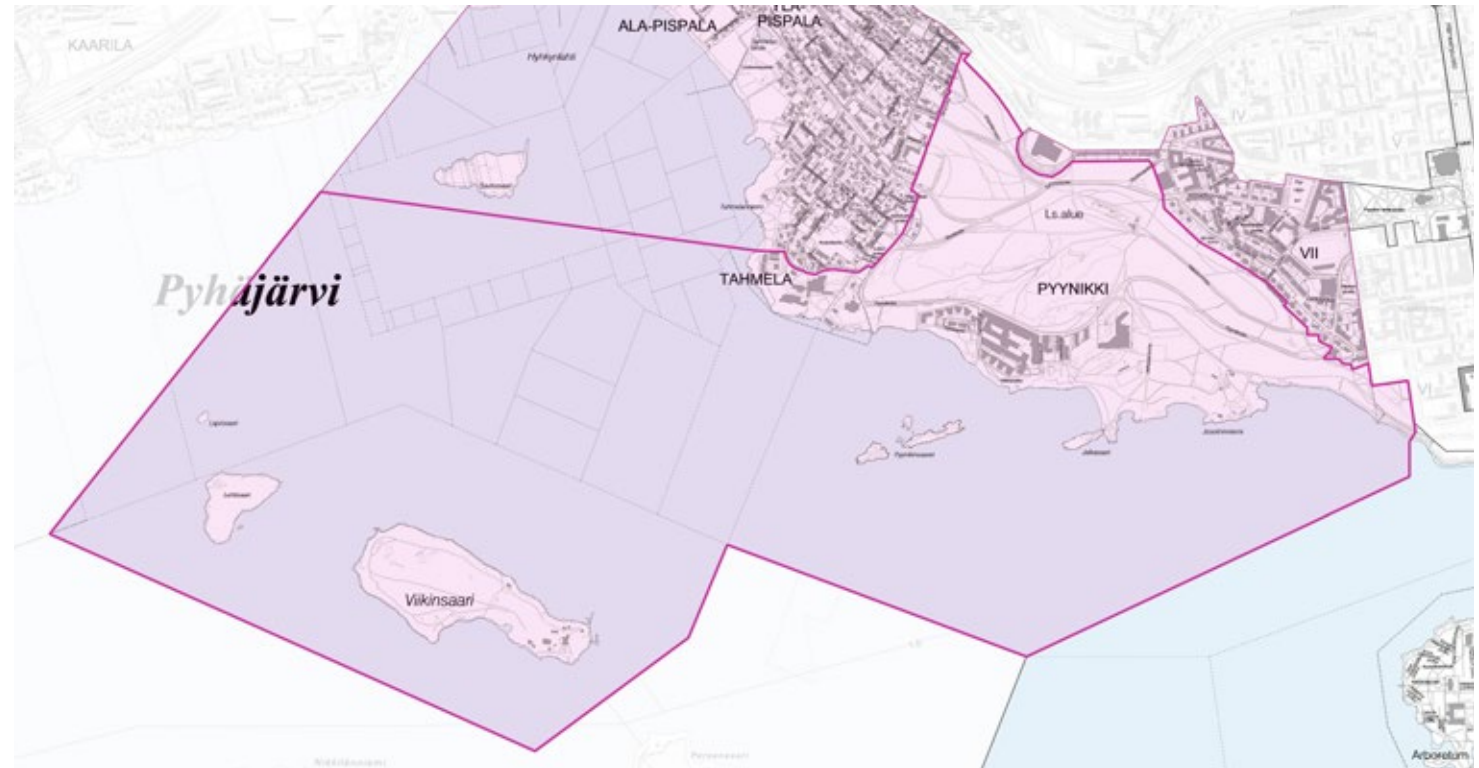
1. Ilomäen aukea
2. Kisakentänpuisto
3. Pyynikintori
4. Pyynikinkenttä
5. Marianpuisto

4.2 Pyynikki-Viikinsaari

Pyynikinharju kuuluu 200 kilometriä pitkään harjujaksoon, joka alkaa Salpausselältä ja jatkuu kaakkois-luoteissuunnassa Kankaanpäähän saakka. Pyynikinharju on näistä harjuista korkein (160 metriä merenpinnasta). Sitä pidetäänkin maailman korkeimpana soraharjuna. Harjun rinteillä on jääkauden jälkeisen Yoldia-meren rantatasanteita, jotka ovat suomalaisen maiseman syntyhistoriaan liittyvä geologinen nähtävyys. Harju on valittu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisemanähtävyydeksi vuonna 1993. Harjulla on Pyynikin luonnonsuojelualue, jonka kasvillisuus vaihtelee kangasmetsäkasvillisuudesta harju- kallio- ja lehtokasvillisuuteen.

Pyynikinharju järeine mäntyineen ja mahtavine maisemineen on Tampereen suosituimpia virkistysalueita. Alueella on ulkoilureittejä, merkitty luontopolku ja valtakunnallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön kohde Pyynikin näkötorni kuuluisine munkkikahvioineen. Noin neljän kilometrin pituisen luontopolun varrella on useita näköalapaikkoja. 1920-luvulta oleva näkötorni on 25 metriä korkea ja tornista on upeat näköalat kaikkiin suuntiin.

Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristön kohde, Pyynikin kohteet ja Viikinsaari, on Tampereen vapaa-ajanvieton, teollisuuden ja arkkitehtuurin historiaa kuvastava rakennuskannaltaan kerroksellinen alue. Alueella

on useita merkittäviä rakennuksia kuten Suomen trikoon/Pyynikin trikoon tuotantorakennukset, Varalan urheilupuisto rakennuksineen, sekä asuinpientaloja. Alueella on lisäksi Pyynikin trikoon työsuhteasuntoja, Kongressihotelli Rosendahl sekä Pyynikin kesäteatteri.

Alueella sijaitsee myös kiinteä muinaisjäänös, Pyynikin tulitikkutehdas (mj-tunnus 1000039632), joka oli Tampereen toiseksi vanhin ja aikanaan Suomen merkittävin tulitikkutehdas.

Pyhäjärven rantavyöhykkeellä sijaitsevat Atlaspuisto, Jalkasaari, Rosendahlinpuisto ja Joselinin niemi ovat osa kaupungin keskuspuistoverkostoa. Rannan viheralueilla on monia toimintoja aina leikkipuistoista uimaranta-alueisiin. Keskustan asukkaiden vapaa-ajanvietto on perinteisesti keskittynyt Pyynikin alueelle ja se on myös tärkeitä kaupungin matkailukohteita.

Rantapuistoista avautuvat maisemat Pyhäjärvelle ja läheisiin Pyynikinsaariin sekä Viikinsaarelle. Viikinsaari sijaitsee

Pyhäjärvessä noin 3,5 kilometrin päässä Tampereen keskustasta. Saaren länsiosassa on säilynyt rakentamattomana ja sisäosaltaan luonnontilaisena. Itäosaan on keskitetty laivamatkailu-, ravintola- sekä harrastustoimintaa. Saarella on runsaasti erilaisia kesätapahtumia ja toimintoja, kuten jumppia, kesäteatteriesityksiä, ravintolapalveluja, lasten päiviä ja saunavuoroja. Laukontorin sataman välillä kulkee päivittäin Hopealinja Oy:n sisävesilaiva keväästä syksyyn. Viikinsaaren itä-

osassa sijaitsevat Viikinsaaren ravintola, asuinrakennus, putka ja tanssipaviljonki, kuuluvat maakunnallisesti arvokkaaseen rakennetun kulttuuriympäristön kohteeseen, Pyynikin kohteet ja Viikinsaari.

Viikinsaaren länsiosa on luonnonsuojelualuetta, jonka pinta-ala on 10,53 hehtaaria. Luonnonsuojelualan itäpää rajoittuu jalkapallokenttään ja niittyyn. Saaren kasvillisuus on luonteeltaan puolikult-

tuurilehtoa, jota ihminen on muuttanut vuosisatojen ajan karjan laiduntamisella, heinäkorjuulla ja hakkuilla. Alue kuuluu Etelä-Hämeen lehtokeskukseen ja sen putkilokasvilajisto on runsas. Kaiken kaikkiaan saarelta on löydetty 253 lajia, joista 150 on alkuperäisiä. Vaateliaimpia lajeja edustavat alueella muun muassa lehto-orvokki, lehtoimikkä, keltavuokko, soikkokaksikko, lehtopähkämö ja mustakonnanmarja. Alueella kasvaa myös

Länsi-Suomessa harvinaista nurmikau-nokkia. Kotkansiipivaltainen lehto kuuluu saaren erikoisuuksiin. Sienilajistossa on muutamia harvinaisia lajeja kuten savukärpässieni ja kirjomaltoseitikki. Lisäksi saarelta on löydetty myös yksi Suomelle uusi laji, saravinokas.

Viikinsaaren linnusto on monipuolinen, ja pesiviä lajeja on kolmisenkymmentä. Harvinaisimpia lintulajeja alueella ovat

pikkusieppo, mustapääkerttu, lehtopöllö ja nuolihaukka. Alueella on 13-rastinen luontopolku, jonka pituus on 2,5 kilometriä. Luontopolku ja kävelytie kiertävät lähes koko saaren ympäri ja sen varrella voi tutustua saaren erilaisiin luontotyyppisiin, kasvillisuuteen ja linnustoon. Viikinsaari on hyvä retkeily- ja opetuskohte.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

495,6 hehtaaria / 380,2 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki, yksityinen, uskonnollinen yhteisö/säätiö/ puolue, kiinteistöjä joilla useita omistajalajeja

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, valtakunnallisesti arvokkaaksi esitetty maisema-alue, luonnonsuojelulaki 1096/1996, vesilaki 587/2011

Maakuntakaava ja yleiskaava

Alueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040 ja Kantakaupungin yleiskaava 2040 sekä Keskuksen strateginen osayleiskaava.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Harjut, metsät, selänteet
- Teollisuus
- Järvet, rannat
- Puistot, viheralueet
- Rakennuskulttuuri

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Rakennuskulttuuri
- Maisema-alue
- Teollisuushistoria, teollisuusrakennukset

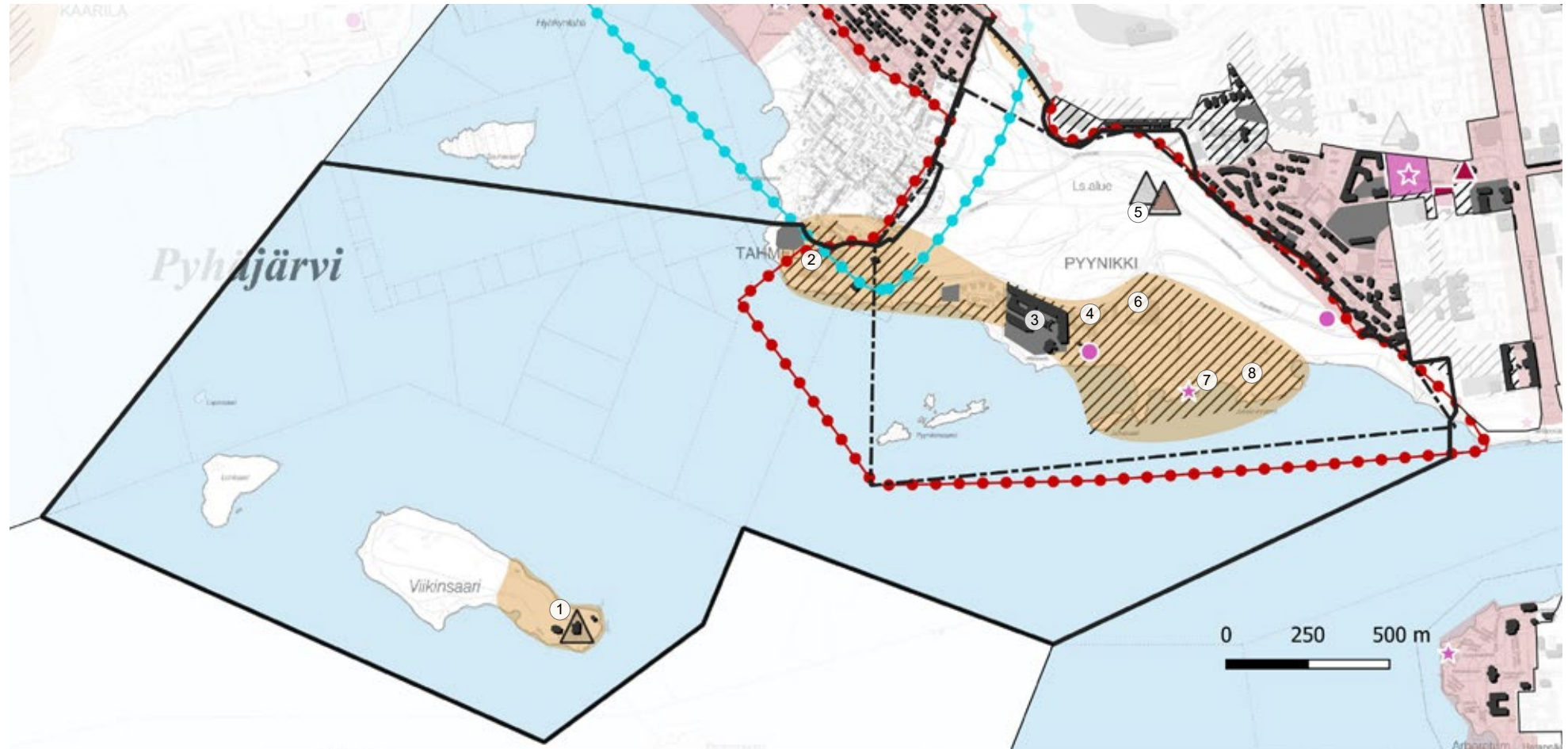
Luonnon monimuotoisuus

- Luonnonsuojelualue
- Arvokas harjualue, geologinen kohde
- Arvokas kasvillisuusalue
- Luonnonmuistomerkki

Sini- ja viherverkosto

- Maisemarakenne
- Kulttuurihistoria
- Harju-, järvi- ja rantamaisema
- Virkistyskäyttö, uimarannat, luontovirkistys, näköalat, kesäteatteri
- Ekologisen verkoston osa
- Sisävesilaivaliikenne
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue 1995

(Valtioneuvoston periaatepäätös 1995, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040)

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, kohde (RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040)

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (Pirkanmaan maakuntakaava 2040)

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, kohde (Pirkanmaan maakuntakaava 2040)

Maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitava rakennettu kulttuuriympäristö (Kantakaupungin yleiskaava 2040)

Kiinteä muinaisjäännös, kohde (Museovirasto)

Muu kulttuuriperintökohde, kohde (Museovirasto)

Arkeologisen perinnön ydinalue (Pirkanmaan maakuntakaava 2040)

Valtakunnallisesti arvokkaaksi esitetty ja/ tai maakunnallisesti arvokas maisema-alue (Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040)

Rakennus- ja rakennekohtainen suojele (Tampereen kaupungin asemakaavat)

Kaupunkikuvallinen/alueellinen suojele (Tampereen kaupungin asemakaavat)

Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Viikinsaaren ravintola: asuinrakennus, putka, tanssipaviljonki
2. Varalan urheiluopisto
3. Suomen trikoo-Pyynikin trikoo.
4. Asuinkerrostalot
5. Pyynikin näkötorni
6. Kongressihotelli Rosendahl ja Rosendahlin puisto
7. Pyynikin tulitikkutehdas (mj-tunnus 1000039632)
8. Pyynikin kesäteatteri

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Pyynikin harjulle 1888 rakennettu (Georg Schreck) puurakenteinen ns. Ilomäen näkötorni, tuhoutui tykkitulesa 1918. Vilho Kolhon suunnittelema uusi näkötorni rakennettiin 1929.

KUVA LAURA VANZO 2018. VISIT TAMPERE.

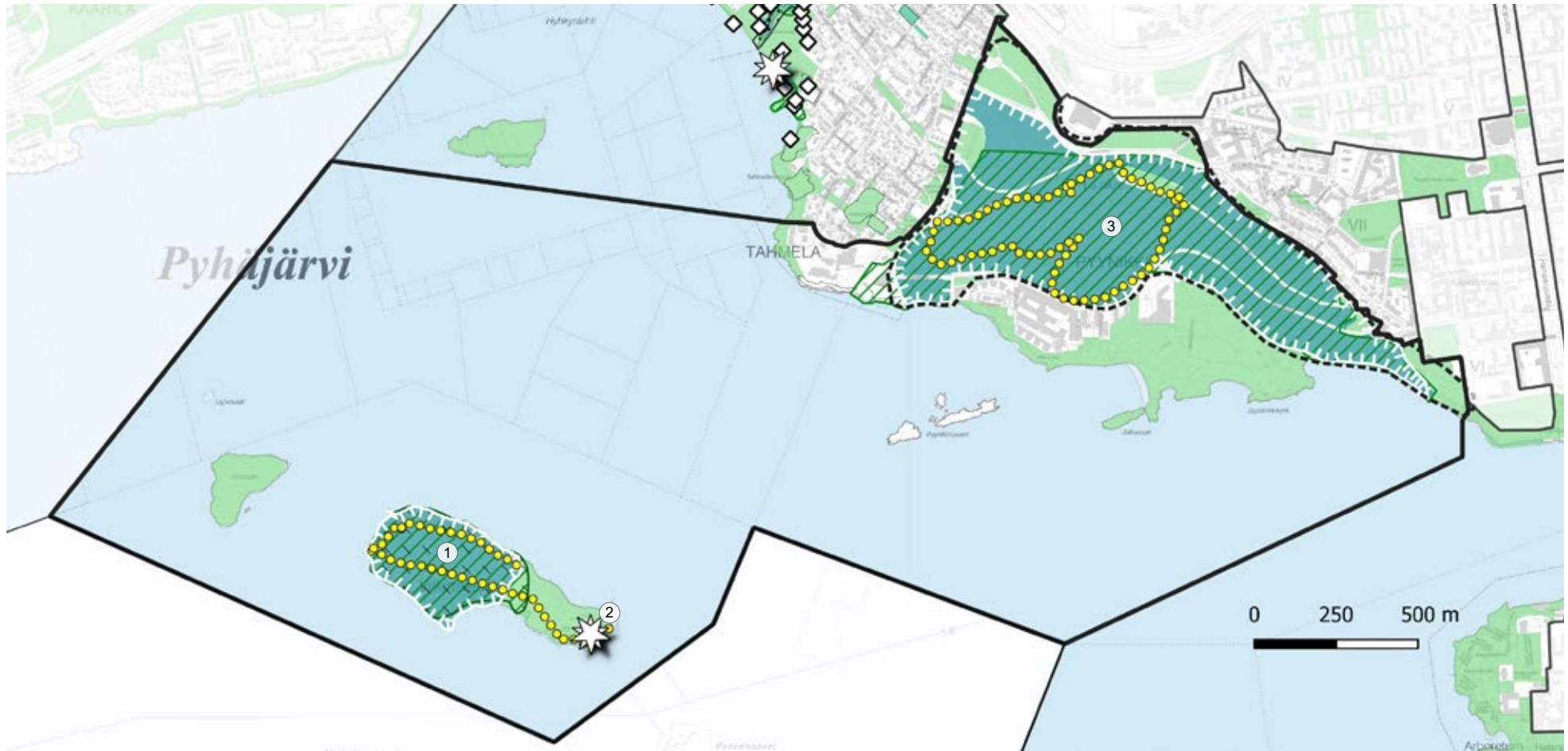
Maakunnallisesti arvokkaaseen alueeseen kuuluva Pyynikin kesäteatteri (Pyynikin kesäteatteri: kahvila, pyörivä katsomo 1959 (1994) sijaitsee Joselininniemellä noin 2 km päässä keskustasta.

KUVA LAURA VANZO 2018. VISIT TAMPERE.

Viikinsaaren ravintola on rakennettu vuonna 1900 Lambert Pettersonin suunnitelmien mukaan. Saari on suosittu kesävierailupaikka uimarantoinen ja muine ajanvietteineen. Pyhäjärven risteilyt pysähtyvät saaren satamassa säännöllisesti.

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

 Luonnonsuojelualue
(Suomen ympäristökeskus)

 Asema- tai yleiskaavalla suojeltu luontotalue

 Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelualue

 Arvokas lintualue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)

 Arvokas kasvialue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)

 Luonnonmuistomerkki

 Arvokas harjualue
(Pirkanmaan maakuntakaava 2040)

 Pienvedet: Oja
(Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys 2011)

 Luontopolku

 Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Viikinsaari

- Viikinsaaren luonnonsuojelualue (YSA043430)
- Arvokas kasvialue, Viikinsaaren länsipuoli
- Arvokas lintualue, Viikinsaaren länsipuoli
- Luontopolku
- Alueella arvokkaita lajihavaintoja

2. Viikinsaaren laivaranta

- Rauhoitettu luonnonmuistomerkki. Viikinsaaren laivarannan metsälemmukset (YLAN päätösno 95/321/yvi 343. Päätöspvm.4.5.1995)
- {Pienempi kaatunut 15.7.2010 ja rauhoitus sen osalta lakkautettu 6.10.2010)

3. Pynikki

- Pynikin luonnonsuojelualue (YSA043263)
- Maakunnallisesti arvokas harjualue, pidetään maailman korkeimpana soraharjuna
- Arvokas kasvialue: harju-, kallio- ja lehtokasvillisuusalueet, runsas kulttuurilajisto ja vanhat metsät
- Luontopolku
- Lepakkoalueita: Pynikin trikoon ympäristö, kesäteatterin ympäristö, Eteläpuistoa ja Pynikkiä yhdistävät ranta-alueet
- Alueella arvokkaita lajihavaintoja

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

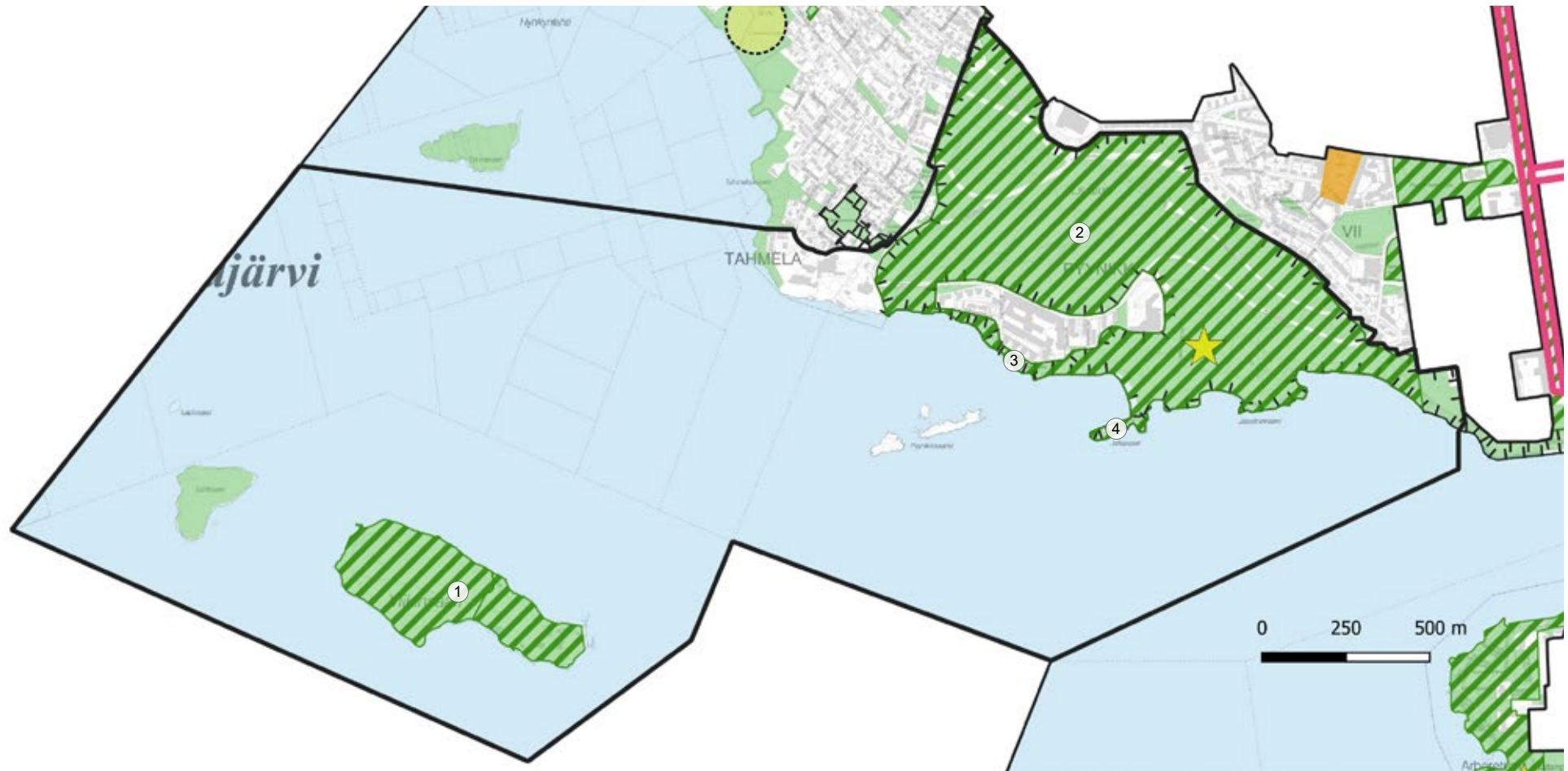
Pynikin harju järeine mäntyineen ja mahtavine maisemineen on Tampereen suosituimpia virkistysalueita. Alueella onkin ulkoilureittejä, merkitty luontopolku ja näkötorni kuuluisine munkkikahvioineen.

KUVA LAURA VANZO 2017. VISIT TAMPERE.

Viikinsaarella on erilaisia aktiviteetteja ja esimerkiksi luontoon voi tutustua luontopolun avulla.

Viher- ja siniverkosto

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/
suojelualue
- Kulttuurihistoriallisesti merkittävä viher-/
suojelualue
*(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys,
Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-
verkostoseelvitys 2014)*

- Maisemarakenteellisesti merkittävä
viher-/suojelualue
*(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys,
Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-
verkostoseelvitys 2014)*
- Erikoispuisto
(Kantakaupungin yleiskaava 2040)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Viikinsaari
2. Pyynikki
3. Atlaspuisto
4. Jalkasaari

KUVA KARI SAVOLAINEN.

Kongressihotelli Rosendahl vuodelta 1977 on osin pilareille rakennettu peililasipintainen hotellikompleksi. Kohde kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen Pirkanmaan maakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt alueeseen Pyykin kohteet ja Viikinsaari.

KUVA LAURA VANZO 2017. VISIT TAMPERE.

Pyykin uimaranta raivattiin vuonna 1931 Jalkasaaren ja Joselinniemen väliselle alueelle. Uimaranta on edelleen tamperelaisten suosittu kesäviikko paikka.

KUVA LAURA VANZO 2017. VISIT TAMPERE.

Viikinsaari alue kuuluu Etelä-Hämeen lehtokeskukseen. Putkilokasvilajisto on runsas. Kaiken kaikkiaan saarelta on löydetty 253 lajia, joista 150 on alkuperäisiä.

KUVA LAURA VANZO 2018. VISIT TAMPERE.

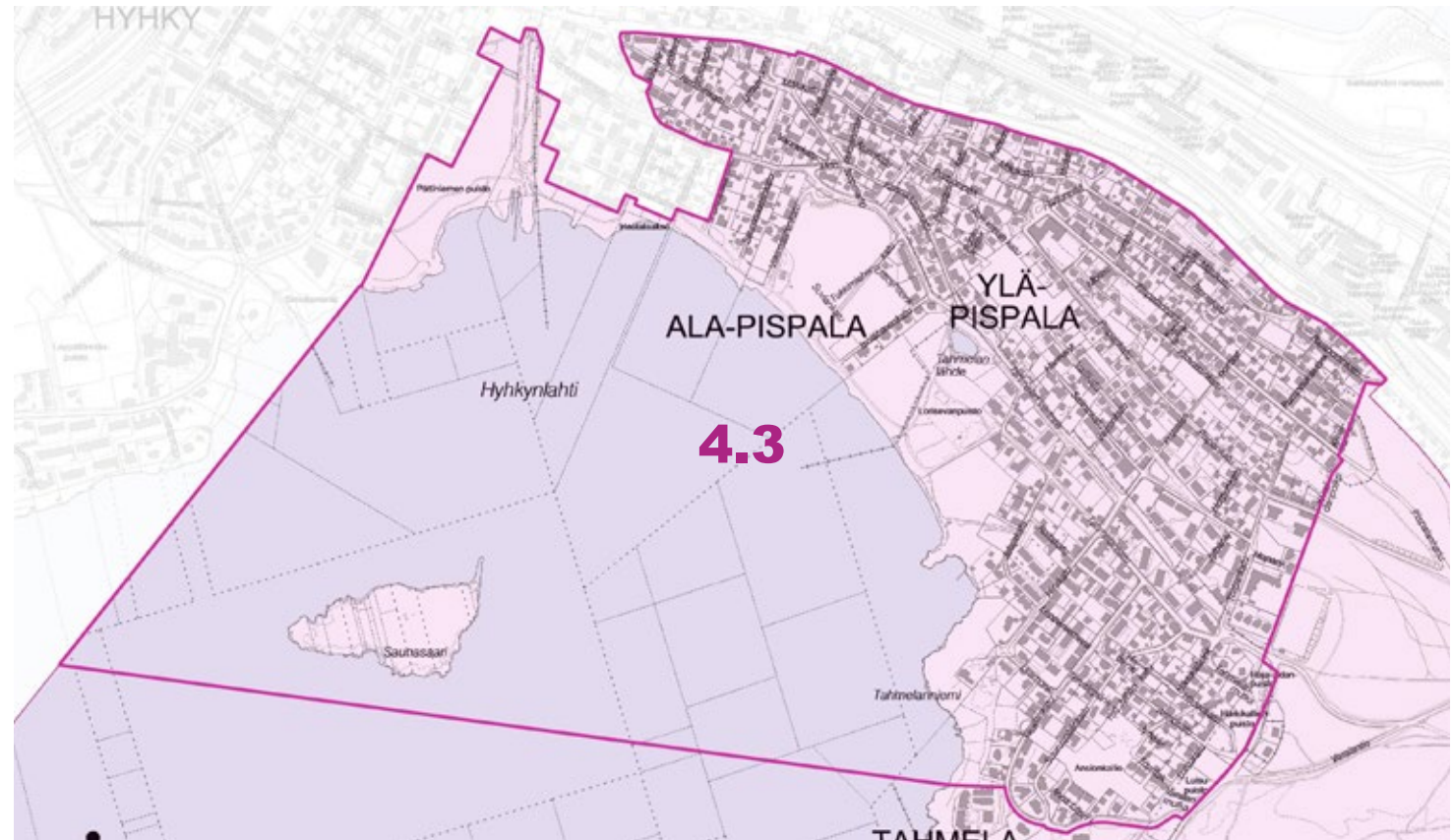
Viikinsaaren perinnebiotooppia hoitavat Ahlmanin tilalta tuodut vasikat.

4.3. Pispala

Jääkauden muodostaman Pispalan so-
raharjun ja jyrkän Ansionkallion rinteille
muodostui 1800-luvun lopulta alkaen
työvään asutusta, josta muodostuivat
Pispalan ja Tahmelan esikaupunkialueet.
Pispalan poikkeuksellisen hieno sijain-
ti vesistöjen rajaamalla jyrkkärinteisellä
harjulla on tehnyt siitä Suomen tunne-
tuimman 1800- ja 1900-lukujen taittees-
sa kaavoittamattomalle maalle ilman
valvontaa rakentuneista työvään asuina-
alueista. Tahmelan ilme on täydentynyt
1960-luvun modernilla rakentamisella.
Maisemallisesti ainutlaatuiset alueet
muodostavat tärkeän osan Tampereen
maiseman ja teollisuuskaupungin tari-
nasta.

Pispalanrinne on valtakunnallisesti mer-
kittävä rakennettu kulttuuriympäristö,
jonka alueesta valtaosa sijoittuu Pispalan
kohdealueen sisälle. Pispalan vanhimmat
säilyneet asuinrakennukset muistuttavat
maaseudun mökkikylien taloja. Vuosisa-
dan vaihteen rakennukset, paritalot ja
suuremmat kasarmimaiset asuinraken-
nukset ovat noudattaneet pääpiirteis-
sään järjestetyn kaupunkialueen korke-
ussääntöjä ja ajan yleistä rakennustapaa.
Jyrkkään rinteeseen rakennetut portaat
korvaavat osittain katuverkon.

Maiseman äärialueet, järven ranta ja jyr-
kimmät rinteet, muodostavat Pispalassa
viherverkon rungon. Nykyinen kasvimai-
den alue on jäänyt hedelmällisen maape-
ränsä vuoksi viljelyalueeksi ja siten osaksi
viherverkkoa. Tukinuiton loppumisen seu-

rauksena Pispalan viherverkko täydentyi
tukinuittoon aikaisemmin käytetyistä alu-
eista. Samoin kuin Pispalan rakennettu
alue myös Pispalan viherverkko muodos-
taa erilaisia historiallisia kerroksia.

Kultti- ja tarinapaikaksi sekä työ- ja val-
mistuspaikaksi tyypiteltyä ajoitukseltaan
moniperiodista Tahmelän lähdettä lu-
kuun ottamatta kaikki Pispalan-Tahmelän
alueen arkeologiset kohteet ajoittuvat
historialliseen aikaan / uuteen aikaan.

Tällaisiksi on katsottu Pispalan vanha
kylän paikka, Pispalan tori, vanha kulku-
väylä Pöllipuistossa, Punaiseen tukkitie-
hen kuulunut rakenne Pispalan valtatie-
n läheisyydessä, 1900-luvun alussa silloisel-
le kaupungin rajalle harjun vierinkivistä
rakennetun pulteriaidan jäänteet sekä
useita puolustusvarustuksiin kuuluneita
rakenteita.

Pispalan luonnonympäristö on moni-
muotoinen ja erityislaatuinen. Harjun

etelärinteellä on harvinaisia paistey-
mäpääristön biotooppeja ja lajistolliset arvot
ovat pitkälti kytköksissä kulttuurikasvilli-
suuteen. Rantalaaksossa pohjavedenpin-
ta on laajoilla alueilla lähellä maanpintaa
ja monin paikoin jopa korkeammalla kuin
maanpinta muodostaen paineellisen
pohjaveden alueita. Lähteitä/tihkupintoja
onkin rantavyöhykkeellä runsaasti, joista
erityisesti Tahmelän lähteellä on merkit-
täviä luontoarvoja.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

157,0 hehtaaria / 77,6 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki, yksityinen, kiinteistöjä joilla useampi omistajalaji

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Muinaismuistolaki 295/1963, Luonnonsuojelulaki 1096/1996, vesilaki 587/2011

Maakuntakaava ja yleiskaava

Alueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040 ja Kantakaupungin yleiskaava 2040.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Työväen asuttaminen
- Järvet, rannat, laaksot, harjut, selänteet
- Puistot, viheralueet
- Viljelyhistoria
- Rakennuskulttuuri

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Rakennuskulttuuri, rakennustaide, monimuotoinen puuarkkitehtuuri, teollisuushistoria,
- puutavaran uiton historia, työväen asutushistoria
- Arkeologisen perinnön ydinalue
- Jalankulun kulkuyhteydet, rinneportaat

Luonnon monimuotoisuus

- Arvokas kasvialue
- Pienvedet: Lähde
- Paahdeympäristöt, kulttuurikasvillisuus
- Luonnonmuistomerkki
- Arvokas hyönteisalue
- Lepakkoalue

Sini- ja viherverkosto

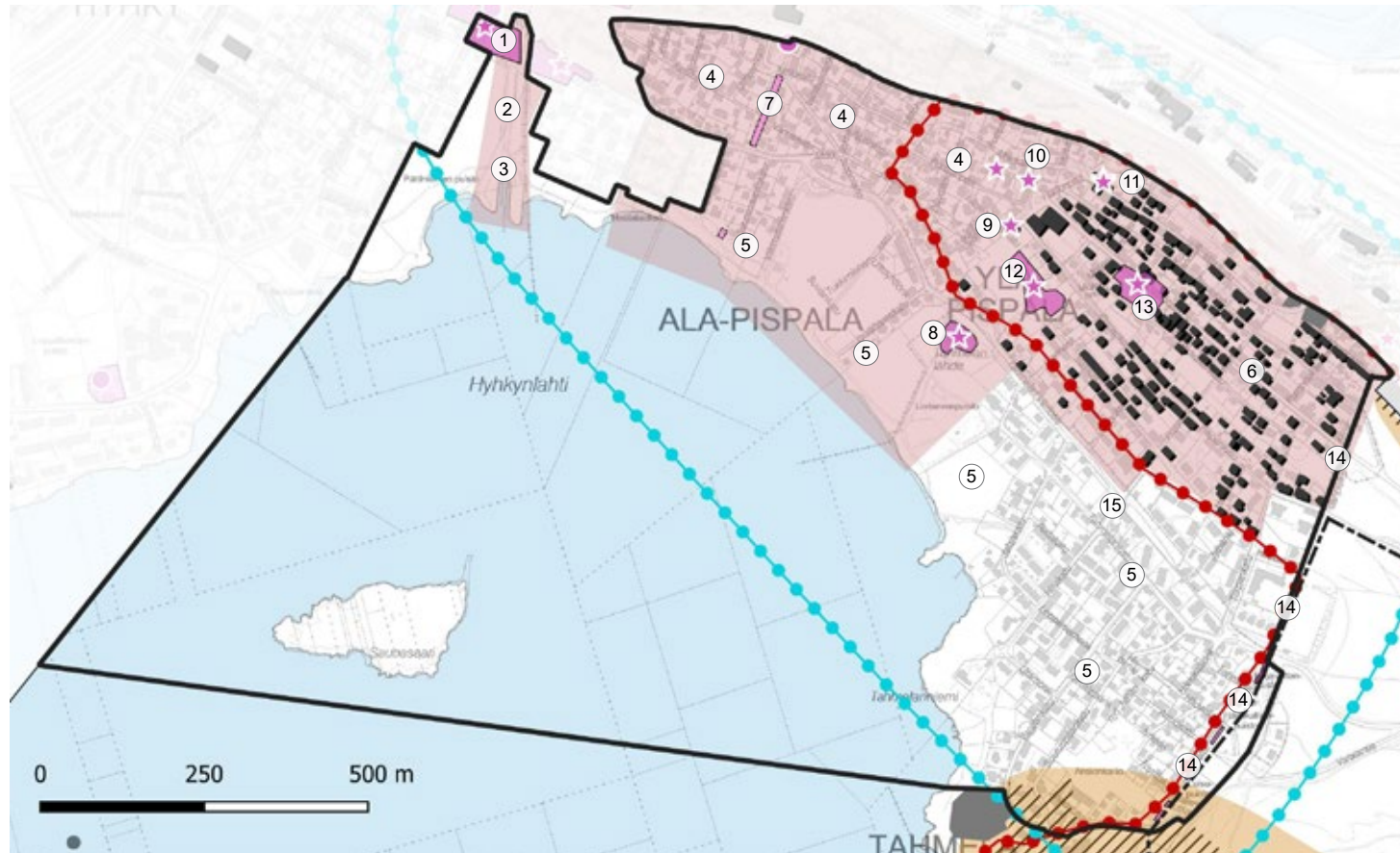
- Ekologisen verkoston osa
- Maisemarakenne
- Kulttuurihistoria
- Järvimaisema
- Virkistyskäyttö, palstaviljelyalueet, rantareitti, veneily, uimapaikka
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit

KUVA LAURA VANZO 2018. VISIT TAMPERE.

Pispalan sijainti on poikkeuksellinen jyrkkärinteisellä harjulla kahden järven välissä. Pispalanrinne on Suomen tunnetuin kaavoittamattomalle maalle, ilman valvontaa rakentunut työväen asuntoalue.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue 1995

(Valtioneuvoston periaatepäätös 1995, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040)

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

(RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)

Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

(Pirkanmaan maakuntakaava 2040)

Maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitava rakennettu kulttuuriympäristö

(Kantakaupungin yleiskaava 2040)

Kiinteä muinaisjäännös, alue (Museovirasto)

Kiinteä muinaisjäännös, kohde (Museovirasto)

Muu kulttuuriperintökohde, alue (Museovirasto)

Muu kulttuuriperintökohde, kohde (Museovirasto)

Arkeologisen perinnön ydinalue

(Pirkanmaan maakuntakaava 2040)

Valtakunnallisesti arvokkaaksi esitetty ja/ tai maakunnallisesti arvokas maisema-alue

(Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040)

Rakennus- ja rakennekohtainen suojele

(Tampereen kaupungin asemakaavat)

Kaupunkikuvallinen/alueellinen suojele

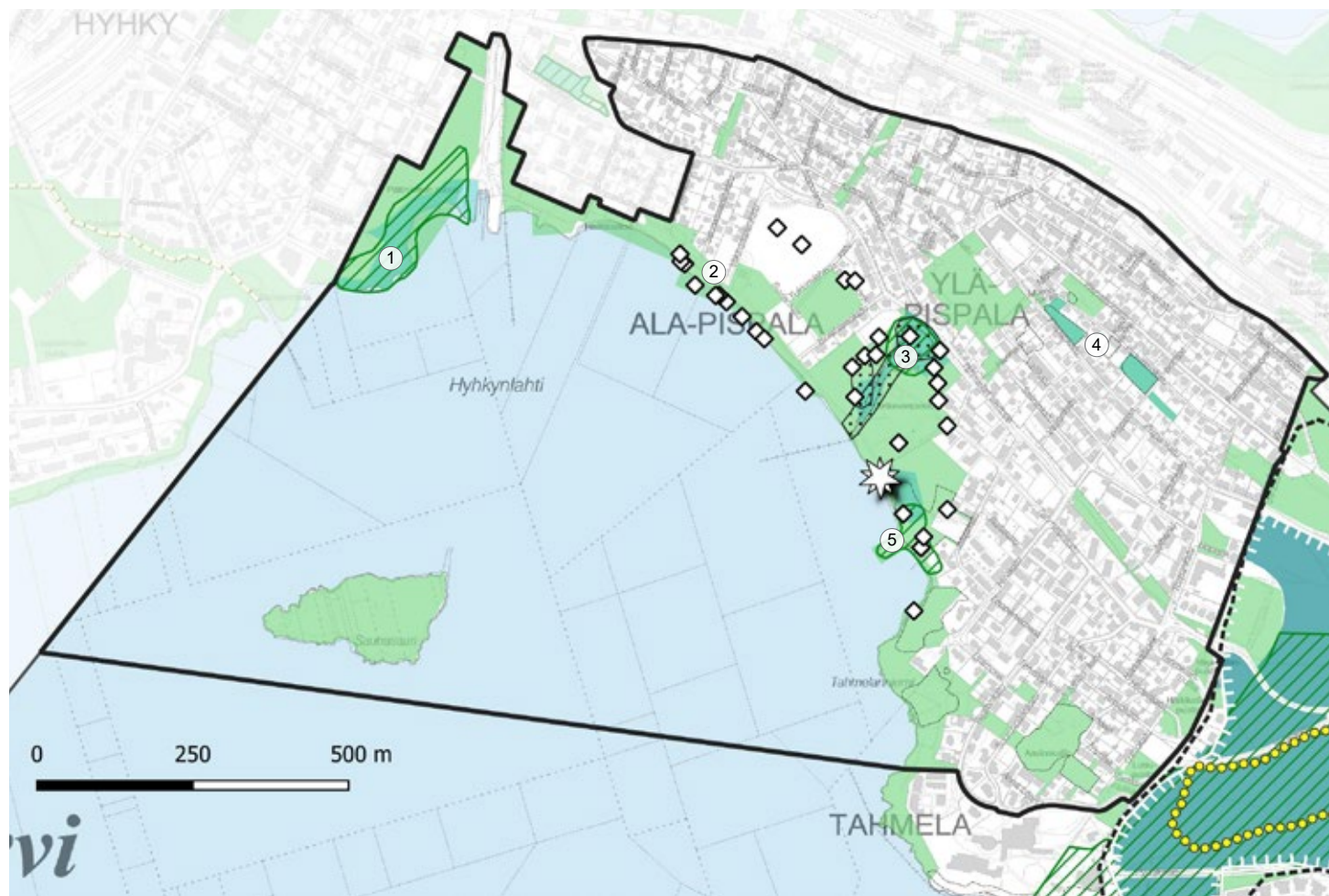
(Tampereen kaupungin asemakaavat)

Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Pispala (mj-tunnus 837010001)
2. Uittotunneli (vanha)
3. Uittotunneli (uusi)
4. Aluekokonaisuus (II)
 - Rimminkadun varsi
 - Mäkikadun ja Kannaksenkadun risteys
 - Mäkikadun varsi
 - Kannaksenkadun ja Päivölänkadun risteys
 - Pispalan valtatie alku
5. Aluekokonaisuus (III)
 - Kasvimaat, Tahmelan lähde ja uimaranta
 - Hiidenkadun varsi
 - Kaupungin vanhan raja-aidan alue, Pispalan pulteriaita
 - Ansionkallion laki
 - Moderni Tahmela
 - Vallikadun varsi (osittain)
6. Aluekokonaisuus (I)
 - Vallikadun varsi
 - Pispankadun varsi
 - Pispalanharjun varsi
 - Rajaportinkadun varsi
 - Mäkikadun ja Rinnekadun ympäristö
7. Pispalantukkitie 1 ns. punainen tukkitie (mj-tunnus 1000014088)
8. Tahmelan lähde (mj-tunnus 837010009)
9. Pispalan koulu (mj-tunnus 1000006359)
10. Mäkikatu 35 (mj-tunnus 1000030680)
11. Mäkikatu 24 (mj-tunnus 1000032279)
12. Susikolonpuisto (mj-tunnus 1000014092)
13. Pispalanharju (mj-tunnus 1000006152)
14. Kaupungin vanhan raja-aidan alue, Pispalan pulteriaita
15. (mj-tunnus 1000013969)
16. Pispalan portaat

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

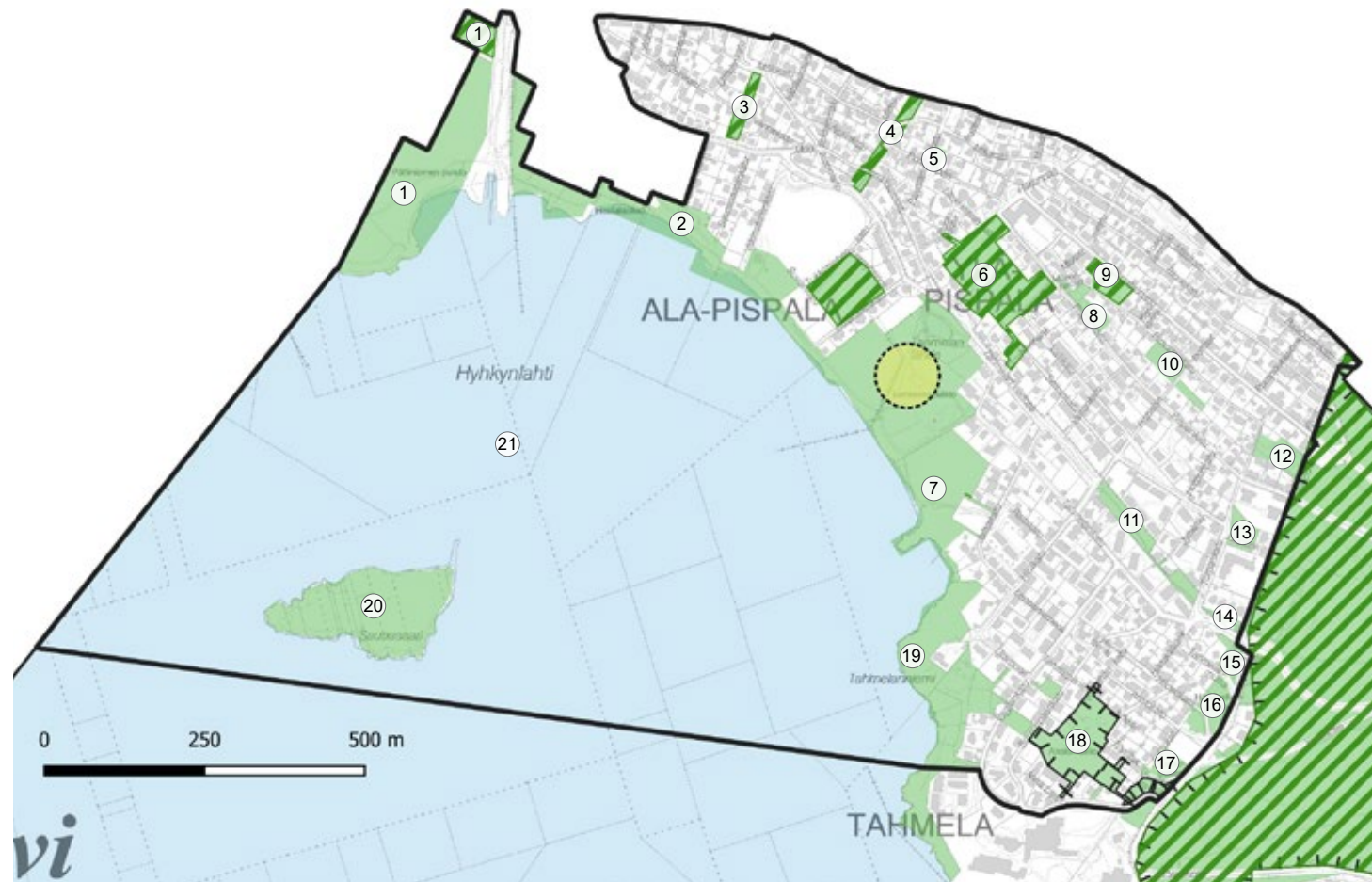
Keskeisiä kohteita

1. Pättiniemenpuisto
 - Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde (26/LSO2013)
 - Arvokas kasvialue
2. Hautalaakso
 - Lepakkoalue
 - Lähteet
3. Tahmelan lähde ja Lorisevanpuisto
 - Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde: Tahmela, Tahmelan lähde ja Lorisevanpuisto (38/LSO2013)
 - Arvokas kasvialue
 - Arvokas hyönteisalue
 - Lepakkoalue
 - Lähteet
4. Pispalan paahderinteet
 - Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde (37/LSO2013)
 - Arvokas hyönteisalue
5. Lorisevanpuisto
 - Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde: Tahmela, Tahmelan lähde ja Lorisevanpuisto (38/LSO2013)
 - Luonnonmuistomerkki, kynäjalava (LH:n päätösno 6/A231. 26.1.1983)

- Tampereen luonnonsuojeluohjelma 2012-2020, ei vielä toteutuneet kohteet
- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelualue
- Arvokas hyönteisalue (Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Arvokas kasvialue (Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)

- Luonnonmuistomerkki
- Pienvedet: Lähde (Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys 2011)
- Vesialue

Viher- ja siniverkosto

Keskeisiä kohteita

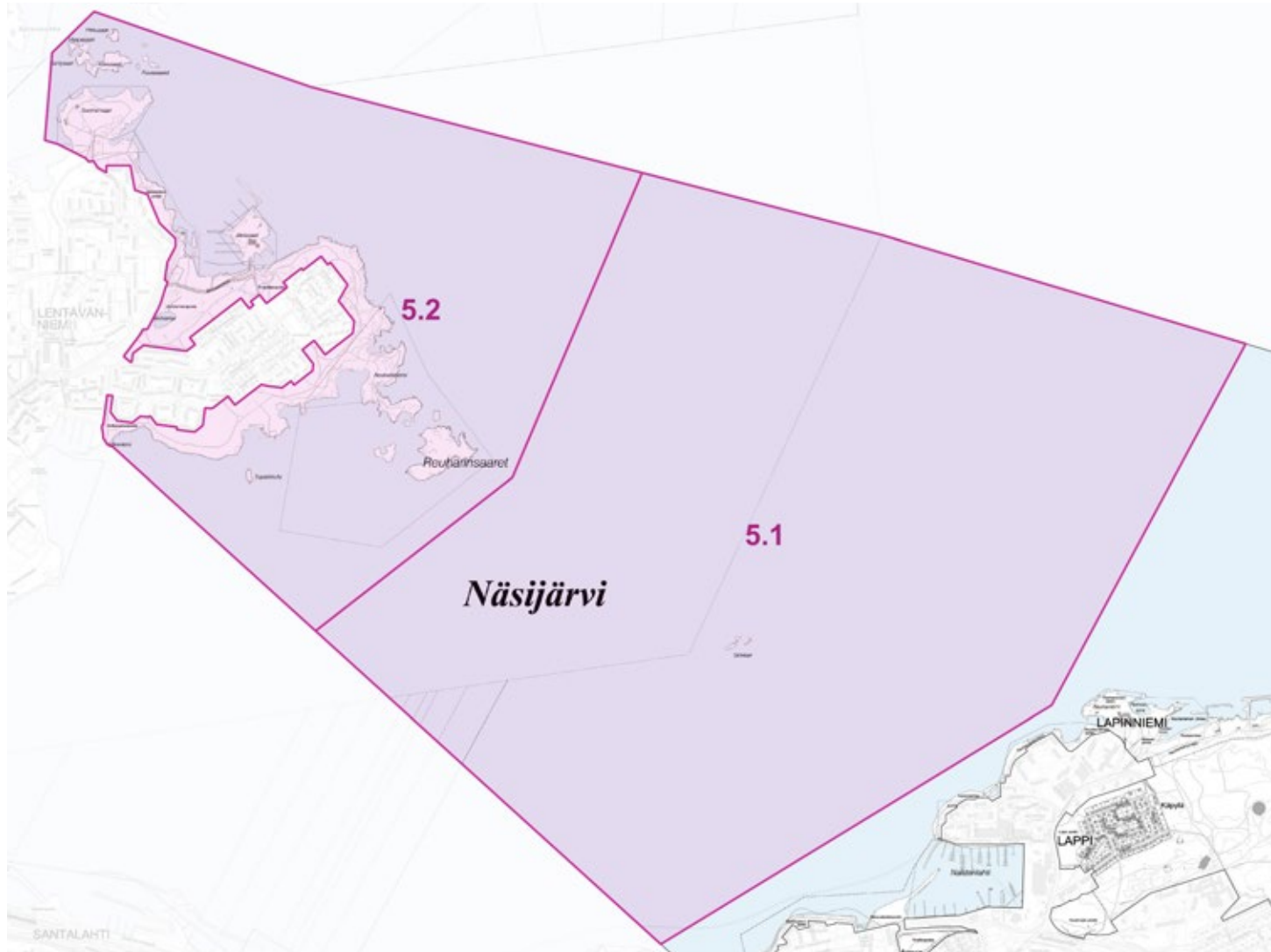
1. Pättiniemenpuisto
2. Hautalaakso
3. Punasantukkitienpuisto
4. Harmaantukkitienpuisto
5. Päivölänpuisto
6. Susikolunpuisto
7. Lorisevanpuisto
8. Provastinpuisto
9. Vesisäilönmäki (Pyykkimettänpuisto) näköalapaikka
10. Porraspuisto ja porrastuistikko
11. Omenatarha
12. Pulteriaidanpuistikko
13. Torpanpuisto
14. Raja-aidanpuistikko
15. Härkikallionpuisto
16. Hiidenpuisto
17. Luisupuisto
18. Ansionkallio
19. Tahmelanniemi
20. Saunasaari (ei asemakaavoitettu)
21. Pyhäjärvi-Hyhkynlahti

- Asema- tai yleiskaavoitettu vihralue/ suojelualue
- Kulttuurihistoriallisesti merkittävä viher-/ suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-verkostoselvitys 2014)

- Maisemarakenteellisesti merkittävä viher-/suoja-alue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys-verkostoselvitys 2014)

- Vesialue

5 Näsijärvi-Lentävänniemi

Näsijärvi-Lentävänniemi osa-alue koostuu kahdesta kohdealueesta, 5.1 Siilinkari ja Näsijärven selkä sekä 5.2 Reuharinsaaret ja Lentävänniemenranta.

Näsijärvi-Lentävänniemen osa-alue on keskeinen osa Tampereen vesistöjen ja niiden ranta-alueiden muodostamaa sini-viherrakennetta ja Tampereen mai-

semaa. Sinirakenteensa kautta osa-alue liittyy muuhun kansallisen kaupunkipuiston alueeseen ja yhdistää kaupunkirakenteen sen ulkopuolella olevaan järvi- ja

metsäluontoon. Näsijärvi-Lentävänniemen osa-alue kertoo elävää Tampereen tarinaa varhaisesta Näsijärven rannoille asettuneesta asutuksesta ja järven mer-

kityksestä historiallisena vesiliikenneväylänä, joka on aikojen kuluessa muuttunut nykyihmisten aktiiviseksi vapaa-ajan vietto paikaksi.

Näsijärvi-Lentävänniemen osa-alueen erityisiä arvoja ovat muun muassa:

- luontoarvot, kuten monimuotoinen lintu-, kala- ja kasvilajisto sekä vedenalainen järviluonto
- maisemalliset arvot, kuten avautuva laaja järvimaisema ja sen erämaiset lahdet saarineen sekä näkymät järveltä Tampereen keskustan suuntaan
- historialliset arvot, kuten ranta-alueen esihistorialliset asuinpaikat ja historiallinen vesireitti pohjoiseen
- virkistysarvot, kuten virkistyskalastus, veneily sekä saariston ja ranta-alueen tarjoamat retkeily- ja ulkoilu kohteet.

Kaavallinen tilanne

Alueen erityiset maisema-, virkistys- ja kulttuuriperintöarvot on turvattu erityisesti yleiskaavalla ja alueen asemakaavoilla.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Lentävänniemi on maakuntakaavan taa-jamatoimintojen aluetta, Reuharinsaaret on osoitettu virkistysalue-kohdemerkinnällä ja Lentävänniemen rantoja kiertää viheryhteys-merkintä. Osa-alueelle kohdistuu kehittämisperiaatemerkinnät; kasvutaajamien kehittämisvyöhyke, tiivis joukkoliikennevyöhyke ja kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke.

Kantakaupungin yleiskaava 2040

Lentävänniemen rantavyöhyke ja Suomensaari ovat yleiskaavan keskuspuistoverkoston aluetta. Ohjeellisena virkistysyhteys-merkinnällä on osoitettu rantoja kiertävä virkistysreitistö sekä yhteydet rantareitistöön. Olemassaolevat uimaranta ja venesatama on osoitettu kohdemerkinnöin. Kaavassa on osoitettu muinaisjäännekohteet: Lentävänniemi 1 ja 2 pronssi- ja /tai rautakautiset hautapaikat, Lentävänniemi 3 kivikautinen asuinpaikka, Reuharinniemen rautakautinen hautapaikka ja muut arkeologiset kohteet: Reuharinsaaren kivirakenteet. Jänislahden puisto kuuluu Lentävänniemen maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitavaan rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Asemakaavoitus

Osa-alueella on voimassa pääasiassa 1960-luvun lopun ja 1970-luvun asemakaavat lukuun ottamatta Reuharinniemeä ja Reuharinsaarta sekä Suomensaaren pohjoispuolen saariryhmää (Mäntysaari, Haapasaari, Koivusaari, Pikkusaari ja Peurasaaret). Asemakaavat turvaavat alueen arvojen säilymisen ja virkistyskäytön kehittämisen alueella. Lentävänniemen ranta-alueet on asemakaavoitettu puisto-alueiksi. Jänissaari ja nykyinen veneiden talvisäilytysalue on kaavassa osoitettu purjehdus ja veneurheilualueena. Suomensaari on osoitettu urheilutoimintojen alueena.

Reuharinsaaret kuuluvat keskuspuistoverkoston, jonka alueella on useita muinaismuistokohteita.

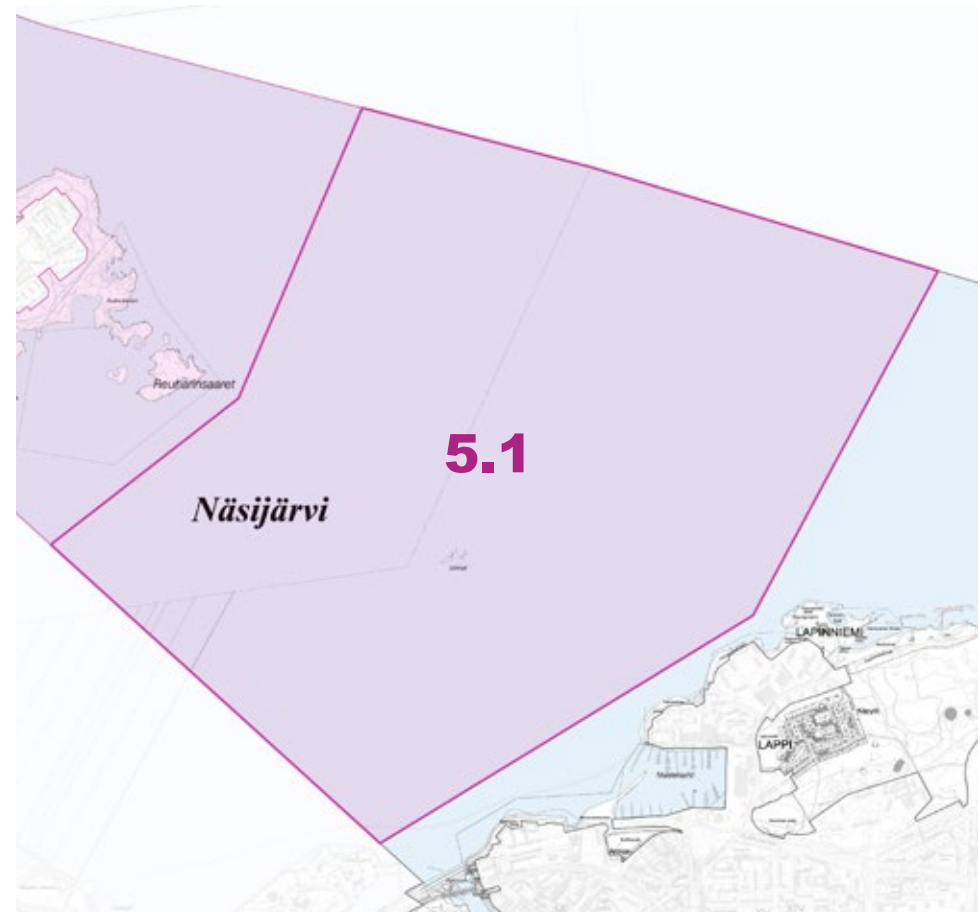
5.1. Siilinkari ja Näsijärven selkä

Näsijärvi on kaupunkilaisille tärkeä virkistysalue ja sopii monenlaiseen virkistystoimintaan. Talvisin alueella pääsee rannasta ja sulan aikaan vesistö tarjoaa veneilyyn monipuoliset puitteet: vaihtelevat maisemat avarine selkineen ja jylhine kalliorantoineen ja satamineen. Näsijärven reitti Tampereelta Virroille on kesäaikaan vilkkaasti liikennöity. Kesäisin järvellä muun muassa purjelautailaan, melotaan, veneillään ja kalastetaan.

Näsijärven maisemaan kuuluva Siilinkarin majakka sijaitsee pienellä kallioluodolla noin kilometrin päässä lähimmästä rannasta. Varsinaisesti majakka on loistotorni, mutta sitä kutsutaan yleisesti Siilinkarin majakaksi. Korkeutta loistotornilla on 6,5 m. Majakka on peruskorjattu 2015 sen historiallisia arvoja kunnioittaen. Rakennus on tuttu suurimmalle osalle tamperelaisista ja suosittu retkeilykohde etenkin talvisin. Järvelle aurataan useita kilometrejä pitkä retkiluistelurata talven niin salliessa ja Siilinkarin kupeeseen talvisin avattava kahvila on suosittu virkistyskohde niin kävelijöille, luistelijoille kuin hiihtäjille.

Kohdealueen merkittävä luontoarvo on Näsijärven eteläosan Näsiselkä, joka on maakunnallisesti tärkeä lintualue, MAA-LI-alue. Näsiselkä on erityisesti syksyisin monien vesi- ja kahlaajalintujen tärkeä muuttoreitti. Linnut seuraavat Näsijärveä, ja nähtävästi Tampereen kaupunki ja harju hidastavat muuton etenemistä ja vesilintuparvet viipyvät levähtämässä Näsiselällä. Kahlaajia levähtää myös Siilinkarilla. Näsijärven eteläpään muodos- tuu muuton pullonkaula-alue, kun linnut suuntaavat kapeahkolta vyöhykkeeltä harjun yli Pyhäjärvelle.

Näsiselällä on enimmillään levähtänyt 400 mustalintua, 38 pilkkasiipeä ja Siilinkarilla 225 meriharakkaa. Säännöllisimmin vesilinnuista alueella levähtävät mustalinnut, pilkkasiivet sekä allit. Alue on lokki- ja sorsalintujen, hanhien ja kahlaajien kevään ja syksyn lentoreitti sekä muuttoreitti. Alue toimii myös lokkilintujen lentoreittinä niiden suunnatessa Tarastenjärven jätteenkäsittelylaitokselle ruokailemaan ja takaisin. Luonnonhistoriasta kertoo Näsijärven pohjassa elävä, arvoituksellinen härkäsimppu merivaiheen jäänteinä.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

600,9 hehtaaria / 600,7 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki, yksityinen, kiinteistöjä joilla useampi omistajalaji

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Vesilaki 2011/587

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Kantakaupungin yleiskaava 2040.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Järvet, rannat

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Historialliset vesireitit

Luonnon monimuotoisuus

- Maakunnallisesti tärkeä lintualue (MAALI-alue)
- Vedenalainen järviluonto
- Lepakkoalue

Sini- ja viherverkosto

- Ympärivuotinen virkistyskäyttö
- Järvimaisema ja näkymät järveltä kaupunkiin
- Ekologinen yhteys kaupungin ulkopuolisiin luontoon alueisiin

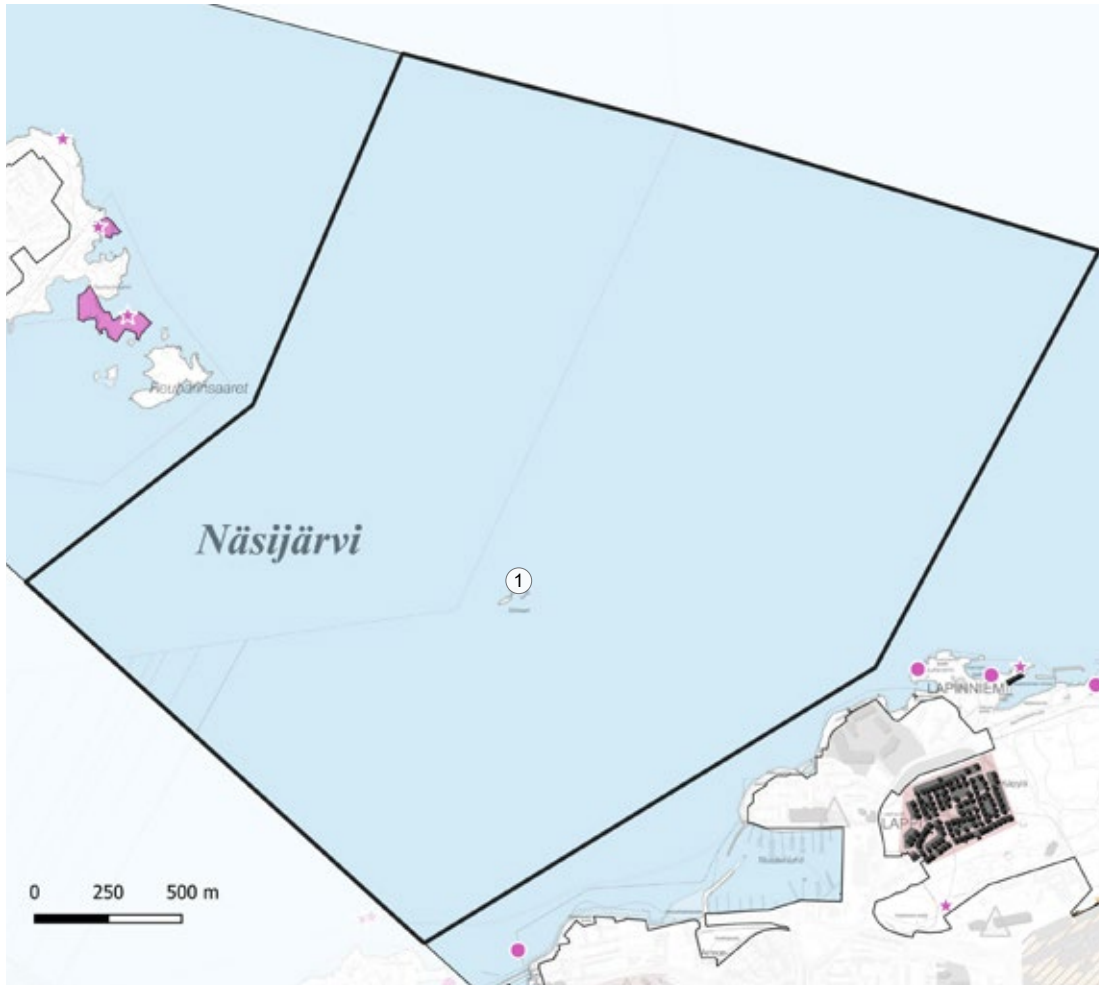
KUVA LAURA VANZO 2018. VISIT TAMPERE.

Yli sadan vuoden ikäinen Siilinkarin loisto on 1906 rakennettu loistokoju, joka sijaitsee Näsijärvellä kallioluodolla keskustan edustalla ja suosittu retkeilykohde.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Siilinkarin majakka eli loistotorni

Näsijärvi

- Pirkanmaan tärkeä lintualue (MAALI-alue) : Useiden vesi- ja kahlaajalintujen tärkeä muuttoreitti erityisesti syksyisin
- Raakavesilähde: Näsijärven ekologinen tila on hyvä ja se toimii raakavesilähteenä.
- Järven vettä suotautuu kaupunkia halkovaan harjujaksoon Santalahdessa ja siitä edelleen pohjavedeksi.
- Monipuolinen kalalajisto
- Tärkeä osa kaupungin luontomaisemaa sekä luontovirkistystä

5.2. Reuharinsaaret ja Lentävänniemen ranta

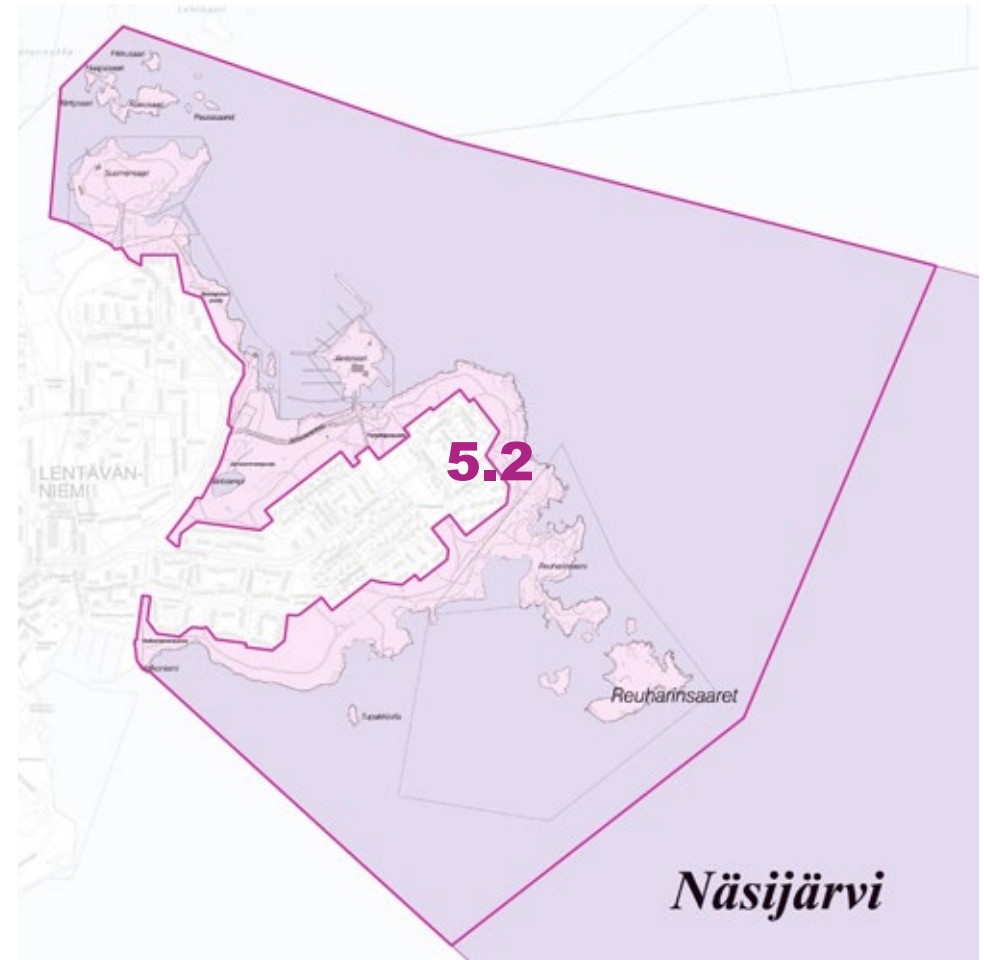
Reuharinsaaret ja Lentävänniemen ranta ovat maisemallisesti merkittäviä ranta-alueita. Rannoilta avautuvat laajat näkymät kantakaupunkiin ja Näsijärven ulapalle.

Alueelta on löydetty merkkejä esihistorialliselta ajalta, niin kutsuttuja lapinraunioita, ja viitteitä kivikauden ja pronssikauden asuinpaikasta. Erityisenä arvona voidaan pitää samanaikaisen asutushistorian muodostamaa kokonaisuutta. Lapinrauniot ovat isokokoisia kiviröykkiöitä, joihin haudattiin arvetetussa asemassa olevia henkilöitä. Lapinrauniot sijaitsevat tyypillisesti suurien järvien niemissä tai saarissa. Kohdealueen lapinrauniot ja kivikauden ja pronssikauden asuinpaikka ovat rauhoitettu kiinteiksi muinaisjäänöksiksi.

Pääosa rannoista on kaupungin omistuksessa ja kaavoitettu virkistysalueeksi joko yleis- tai asemakaavoissa. Ranta-alueita kiertää suosittu ulkoilureitti. Jänissaarissa sijaitseva satama on ollut toiminnassa 1970-luvulta lähtien. Saaren rantoja on myöhemmin täytetty ja mahdollistettu siten sataman laajentuminen. Jänissaaren länsipuolen ranta-alueella sijaitseva kiinteistö on osoitettu teollisuuskäyttöön ja siellä sijaitsee 1930-luvulla rakennettu raakavedenottamon punatiilinen pumpaamorakennus.

Suomensaari on aiemmin ollut erillinen saari, mutta saaren ja maa-alueen välinen kannas on noussut ja saari on kuroutunut osaksi rantavyöhykettä. Nykyisinkin avoimina olevilla alueilla on aiemmin ollut peltoja. Saarella on sijainnut torppa 1900-luvun alkupuolella, josta tuli myöhemmin Enqvistin tehtaanjohtajan huvila. Vanhat torpparakennukset ilmeisesti purettiin ja tilalle rakennettiin uusi huvila. Entinen Enqvistin perheen huvila oli pitkään Lielahden Kipinän omistuksessa ja siihen kuuluvia alueita hoidettiin virkistysalueina. Torpan entinen pelto on nykyisin avointa nurmialuetta, jota käytetään oleskeluun ja pelailuun. Lielahden lähiön rakentamisen myötä Suomensaareen rakennettiin pysäköintialue ja saarta kiertävä ulkoilureitti 1960–70-lukujen vaihteessa. Saarella on uimaranta ja yleinen sauna.

Luontoarvoista pienvesiä edustaa Jänislampi, joka on hiljalleen kasvanut lähes umpeen. Alueella on myös lepakoiden tärkeä ruokailualue sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita metsäalueita.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

288,5 hehtaaria / 242,6 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Muinaismuistolaki 295/1963, vesilaki 587/2011

Maakuntakaava ja yleiskaava

Alueella on voimassa Pirkanmaan maakuntakaava 2040 ja Kantakaupungin yleiskaava 2040.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Järvet, rannat
- Puistot, viheralueet

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Esihistorialliset asuinpaikat

Luonnon monimuotoisuus

- Arvokas lajihavainto
- Pienvedet: Lampi
- Lepakoiden tärkeä ruokailualue
- Vanha metsä/arvometsä

Sini- ja viherverkosto

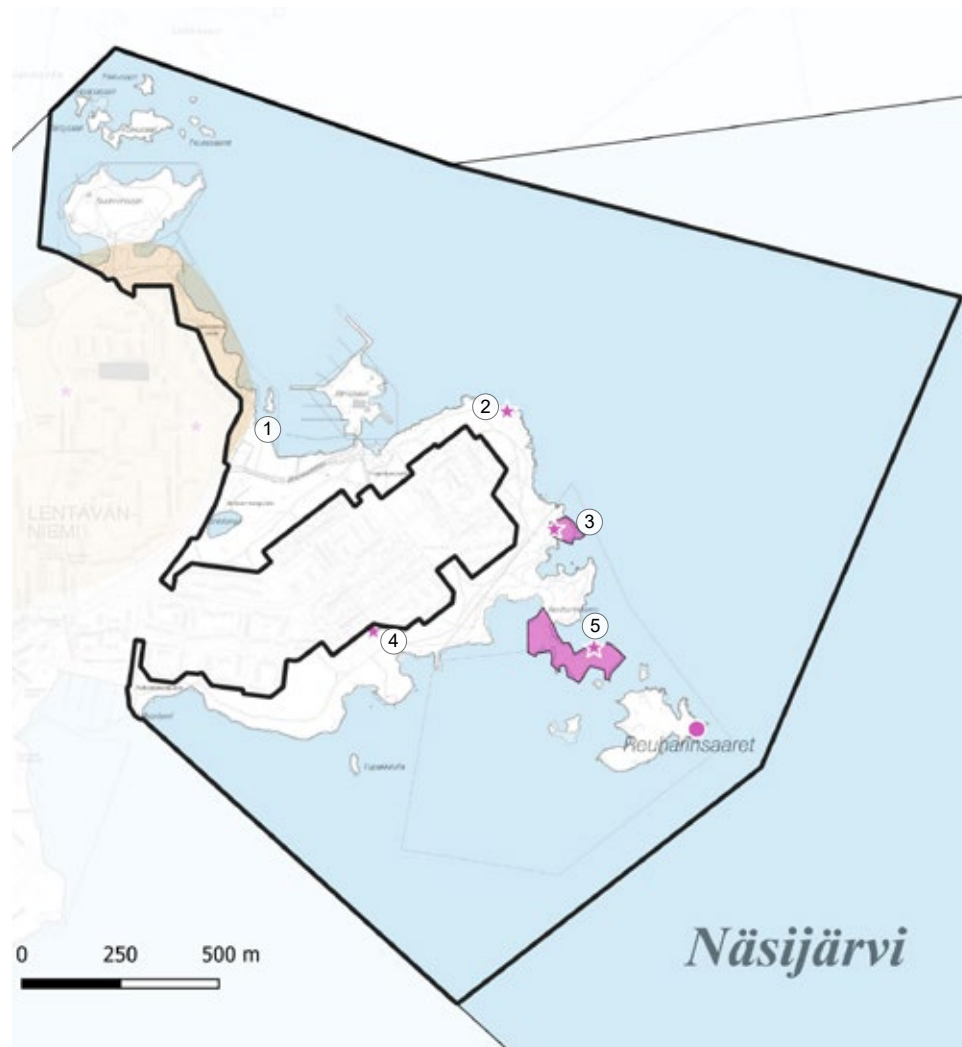
- Kulttuurihistoria
- Maisemarakenne
- Järvimaisema ja näkymät järveltä kaupunkiin
- Virkistyskäyttö
- Rantareitit, veneily
- Ekologinen yhteys
- Jalankulun ja pyöräilyn reitit

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Reuharinsaaret.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

Maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti huomioitava rakennettu kulttuuriympäristö
(Kantakaupungin yleiskaava 2040)

Kiinteä muinaisjäänös, alue (Museovirasto)

★ Kiinteä muinaisjäänös, kohde (Museovirasto)

● Muu kulttuuriperintökohde, kohde (Museovirasto)

Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Jänissaarekatu 1, Vedenottamo / pumppaamo
2. Lentävänniemi 2 (mj-tunnus 837010042)
3. Lentävänniemi 3 (mj-tunnus 837010043)
4. Lentävänniemi (mj-tunnus 1837010004)
5. Reuharinniemi (mj-tunnus 837010003)

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

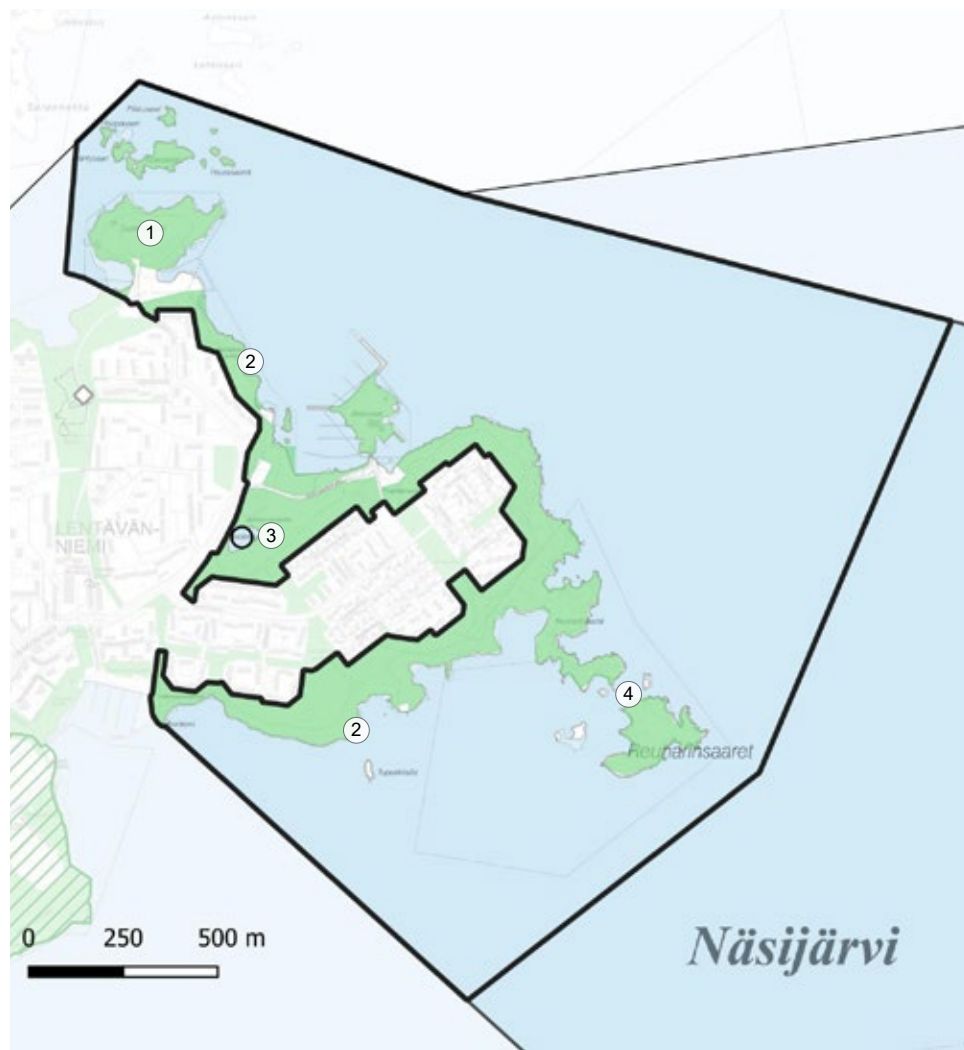
Lapinrauniot sijaitsevat Lentävänniemen itäosassa olevan Reuharinniemen eteläkärjessä. Lähistöltä on myös viitteitä kivi- ja pronssikauden taitteen asuinpaikasta.

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Lapinrauniot.

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

■ Asema- tai yleiskaavoitettu vihralue/
suojelualue

○ Pienvedet: Lampi
(Tampereen kantakaupunkialueen pienvesi-
selvitys 2011)

■ Vesialue

Keskeisiä kohteita

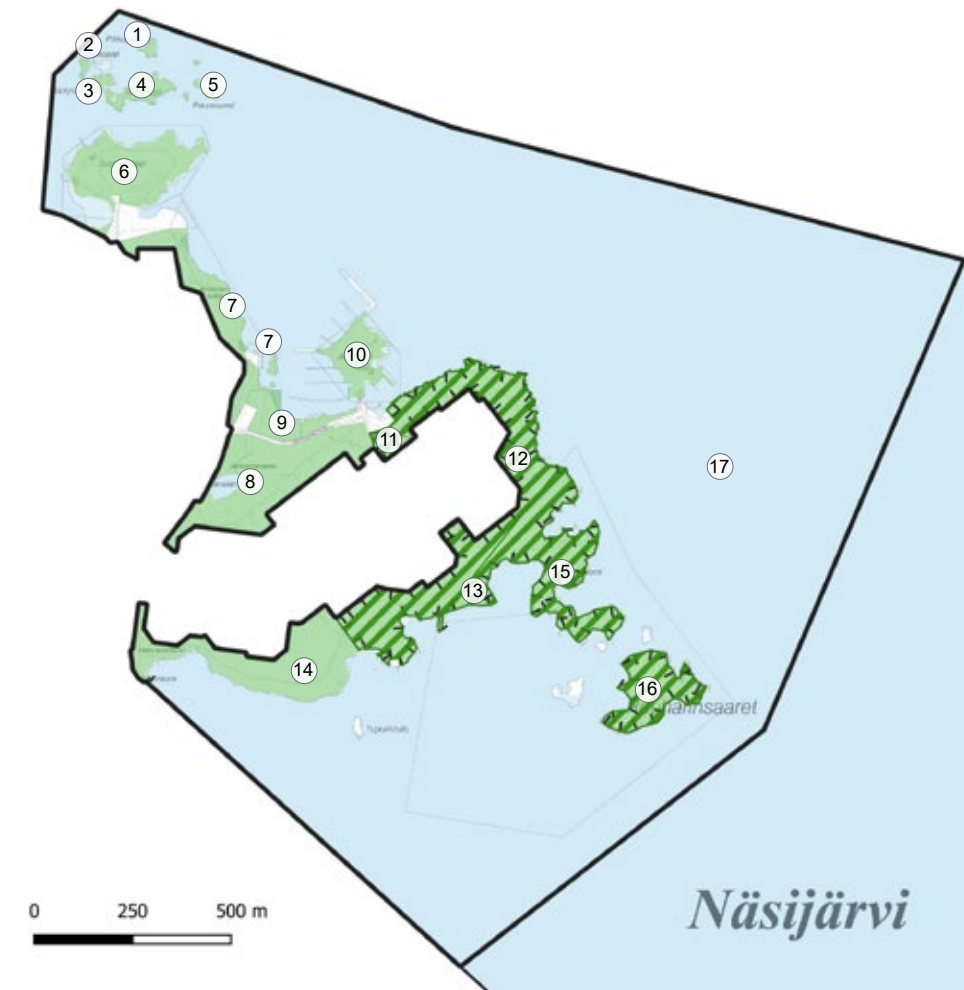
1. Suomensaari
-Arvokas luontokohde: saaren lounais-
osan sara- ja pajuluhta-alue
-Lepakkoalue
2. Näsijärven rannat
-Ekologinen yhteys
3. Jänislampi
-Luonnontilainen lampi
-Lepakkoalue
4. Reuharinniemi, Reuharinsaari
-Vanha metsä

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Reuharinsaaret ja Lentävänniemenranta ovat maisemallisesti merkittäviä ranta-alueita. Rannoilta avautuvat laajat näkymät kantakaupunkiin ja Näsijärven ulapalle.

Viher- ja siniverkosto

- Asema- tai yleiskaavoitettu vihralue/ suojelualue
- Kultuurihistoriallisesti merkittävä viher-/ suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys- verkostaselvitys 2014)

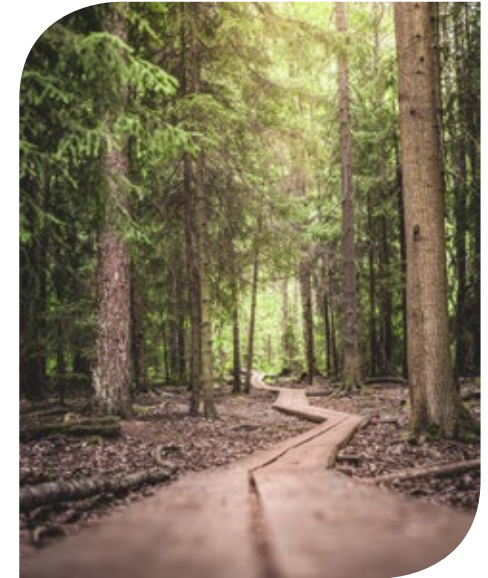
- Maisemarakenteellisesti merkittävä viher-/suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistys- verkostaselvitys 2014)

- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Pikkusaari
2. Haapasaari
3. Mäntysaari
4. Koivusaari
5. Peurasaaret
6. Suomensaari
7. Jänislahdenpuisto
8. Jänislammenpuisto
9. Rusakkometsä
10. Jänissaari
11. Purjehtijanpuisto (osittain)
12. Venepuisto
13. Tupakkirullanpuisto
14. Halkoniemenpuisto
15. Reuharinniemi
16. Reuharinsaaret
17. Näsijärvi

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

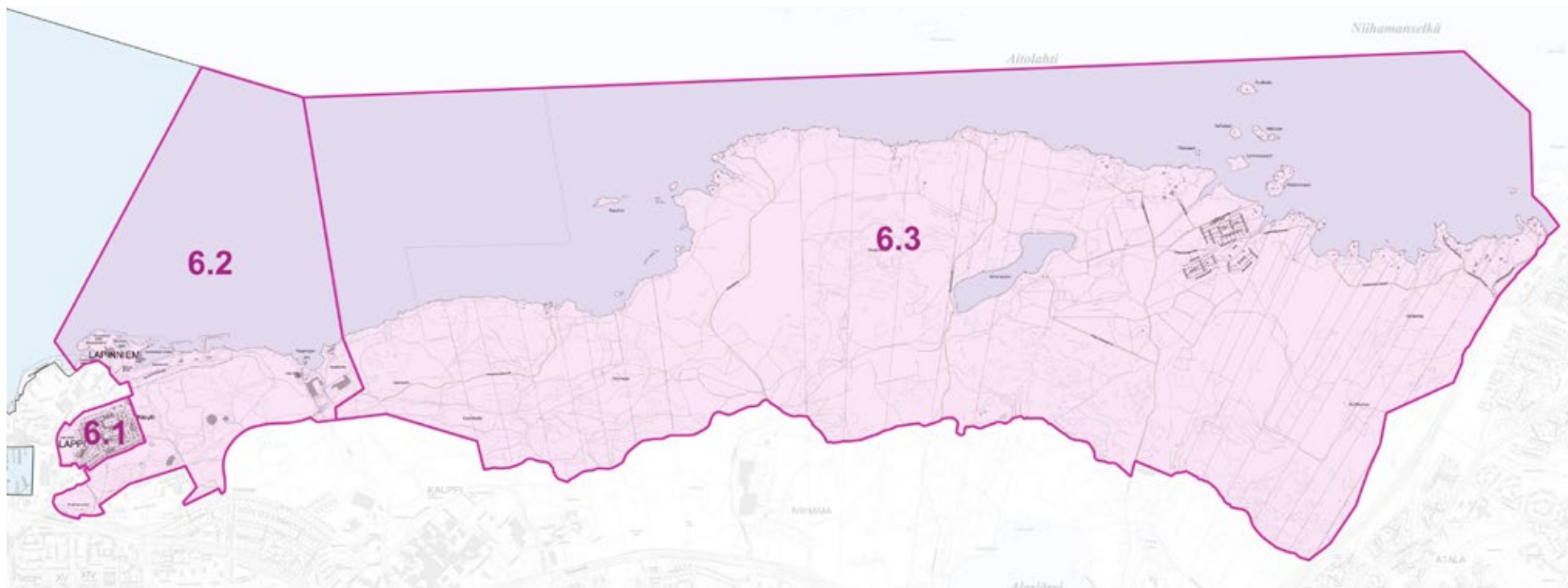
Ranta-alueita kiertää suosittu ulkoilureitti ja osalla kulkureittejä maaperän kulumista on pyritty suojaamaan pitkospuilla.

KUVA LAURA VANZO 2020. VISIT TAMPERE.

Suomensaarella on huvila- ja yhteiskäytön historiaa. Saaren keskellä olevat avoimet alueet ovat olleet aiemmin peltoja.

6 Lappi-Kauppi-Niihama

Lappi-Kauppi osa-alue muodostuu kolmesta kohdealueesta: 6.1 Lappi-Käpylä, 6.2 Rauhaniemi-Kaupin kansanpuisto ja 6.3 Kauppi-Niihama.

Lappi-Kauppi-Niihamaan osa-alue muodostuu yhtenäisestä ja laajasta metsäalueesta, työväen asuinalueesta ja Näsijärven ranta-alueista. Osa-alueen sini-viherrakenne liittyy kansallisen kaupunkipuiston kaupungin ulkopuolisiin luonto- ja maaseutualueisiin. Laaja metsäalue toimii kantakaupungin ainoana luonnon ydinalueena, jolla on merkitystä ekologisen yhtenäisyyden ja luonnon mo-

nimuotoisuuden kannalta. Kokonaisuus palvelee myös monipuolisesti tamperealaisia ja ulkopaikkakuntalaisia ulkoilu- ja virkistyskäytössä. Lappi-Kauppi-Niihamaan alueella on tärkeä kokoava merkitys viherympäristön ja vapaa-ajan palveluiden, maiseman ja kulttuurihistorian, järviyhteyden ja rantamaiseman, sekä ekologisen verkoston kannalta.

Lappi-Kauppi-Niihamaan osa-alueen erityisiä arvoja ovat mm:

- luontoarvot, kuten yhtenäinen laaja metsäalue, vanhat metsät, ekologinen yhteys, luonnon monimuotoisuus, liito-orava-alueet, pienvedet, avainbiotoopit, kallioalueet
- maisema-arvot, kuten järvimaisema, rantakalliot

- kaupunkikuvalliset arvot, kuten pientaloalue
- kulttuuriarvot, kuten vapaa-ajanvieton ja loma-asumisen perinne
- virkistysarvot, kuten julkiset rannat, ulkoilureitit, veneily, avantouinti, hiihto, luontovirkistys, siirtolapuutarhat

Kaavallinen tilanne

Osa-alueen erityiset arvot keskeisenä virkistysalueena ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeänä sekä maisemallisesti merkittävänä aluekokonaisuutena on turvattu voimassaolevilla yleiskaavoilla ja asemakaavoilla.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040

Osa-alueen itäosaan kohdistuu maakuntakaavan kehittämisperiaatemerkinnyt; kasvutaajaman kehittämisvyöhyke ja kaupunkiseudun keskusakselin kehittämisvyöhyke. Kauppi-Niihaman osa-alue on osoitettu virkistysalueena, Tapatoran saari virkistysalue-kohdemerkinnällä, Soukonvuori suojelualueena ja arvokkaana geologisena muodostumana on osoitettu Tuomikallio-Pirunvuori. Maakunnallisesti merkittävänä rakennettuina kulttuuriympäristöinä on osoitettu kohdemerkinnällä Kaupin pumppaamo sekä vanha ja uusi vesitorni. Kaupinojan pintavedenottamalla on myös yhdyskuntateknisen huollon alue -merkintä.

Kantakaupungin yleiskaava 2040

Lappi-Kauppi-Niihaman alue on turvattu yleiskaavoissa yleisiin virkistystarkoituksiin. Osa-alue on pääosin yleiskaavan keskuspuistoverkoston aluetta, ja Soukonvuoren luonnonsuojelualue on osoitettu luonnonsuojelualueena. Yhtenä osana alueen virkistyskäytön monipuolisuutta

yleiskaavoissa on osoitettu Näsijärven rantaan ja lähisaarille sijoittuva yhteisöjen ja yksityisten lomarakentaminen, siirtolapuutarha sekä maisemallisena tekijänä alueella edelleen toimiva maatila (Luhtaan tilakeskus). Pääosin jo ennen 1950 lukua alueelle muodostuneen loma-asumisen säilyttäminen uudemmista yleiskaavoissa varmistaa, että vanhat huvilat, niihin liittyvät rakennuskanta ja puutarhat mutta myös loma-asumisen perintö säilyvät osana kokonaisuutta. Myös toimivan maatila yhteydessä olevien peltoalueiden säilyminen avoimina ja rakentamattomina on alueella erityisen merkittävä arvo.

Yleiskaavassa on tunnistettu alueen kokonaissuunnitelman laatimisen tarve toimintojen yhteensovittamiseksi ja alueen tunnettavuuden sekä saavutettavuuden vahvistamiseksi (kehittämisperiaatemerkinnyt - ohjeellinen keskuspuistoverkoston kehittämistarvealue). Ohjeellinen luonnon ydinalue-merkinnän tavoitteena on säilyttää osa-alueella rakentamaton riittävän laaja ja yhtenäinen aluekokonaisuus jonka säilymiseen hiljaisena (alle 35 dB) tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tuomikallio-Pirunvuori on osoitettu geologisesti arvokkaana kallioalueena.

Osa-alueen arvokkaasta kulttuuriperinnöstä on yleiskaavassa osoitettu maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti

huomioitavina rakennettuina kulttuuriympäristöinä Kaupin pumppaamo ja vesitornit. Kaavassa on lisäksi osoitettu seuraavat muinaisjäännöskohteet: Lammassaaren rautakautinen asuinpaikka, Niihama-Soukon kivirakenteet, Aurinkokallion muistomerkit, Lappi-Rauhaniemi ja muut arkeologiset kohteet: Romsinlahden kivirakenteet, Venevalkaman ja Pohjoiskallion kalliohakkaukset, Kaupinojan saha ja Tuomikallion puolustusvarustukset.

Ohjeellisella virkistysyhteysmerkinnällä on osoitettu keskeiset olemassa olevat virkistysyhteydet sekä kehitettävät yhteystarpeet. Lisäksi kaavassa on osoitettu UKK-instituutin alue palveluiden ja työpaikkojen kohdemerkinnällä ja Rauhaniemenkylpylä uimarantana.

Keskustan strateginen osayleiskaava

Osayleiskaavassa Lapin pientaloalue on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaana rakennettuna kulttuuriympäristönä ja kaavamääräys edellyttää arvokkaan kulttuuriympäristön huomioimisen. Kaupinojan puistoalue on osoitettu kaavassa viher- ja virkistysalueena. Lisäksi kehittämisperiaatemerkinnyt, kehitettävä viher- ja virkistysvyöhyke ohjaa erityisesti Kaupin saavutettavuuden parantamiseen ja alueen kehittämiseen tärkeänä kaupunkimaiseman osana.

Asemakaavoitus

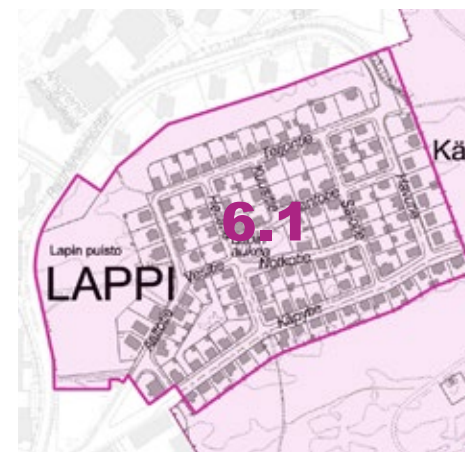
Osa-alueen asemakaavoitetut alueet sijoittuvat alueen länsiosaan. Lapinriemen rantavyöhykkeet on asemakaavoitettu puistoksi ja lähivirkistysalueeksi mahdollistaen rantoja myötäilevän virkistysyhteyden toteuttamisen Kaupin laajalle virkistysalueelle. Alueelle sijoittuvat julkiset toiminnot: perhetukikeskus ja Rauhaniemen yleinen sauna. Alueen kulttuuriympäristöarvot ja luonnonarvot on turvattu suojelumerkinnoin. Käpylän suojeluasema-alue turvaa valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön arvot. Asemakaavoitetut puistot ja urheilu- ja virkistyspalveluiden alue, kytkävät kansallisen kaupunkipuiston osa-alueen Naistenlahden alueelle ja Petsamon maakunnallisesti arvokkaaseen pientaloalueeseen. Kaupinojan pintavedenotto on osoitettu yhdyskuntateknisen huollon korttelialueena, UKK-instituutti yleisten rakennusten korttelialueena ja Kaupinojan sauna yleisten tai yksityisten palvelurakennusten korttelialueena. Alueella on vireillä Urheilupuiston asemakaava. Kaavan tavoite on mahdollistaa urheilupuiston kehittäminen kasvaneiden ja muuttuneiden liikunta- ja virkistystarpeiden mukaan alueen luonto- ja maisema-arvojen ehdoilla. Katso luku: Keskeiset vireillä olevat asemakaavat Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueella.

6.1 Lappi-Käpylä

Lappi-Käpylän kohdealueella sijaitseva Lapin pientaloalue oli ensimmäisiä omakotialueita, joita kaavoitettiin keskustan läheisyyteen. Alue syntyi Lapinniemen tehdasalueen läheisyyteen ja toteutti silloista puutarhakaupungin ihannetta, joka oli vastaus voimakkaan teollistumisen myötä lisääntyneelle kaupungin asukasmäärälle ja työväen huonoille asuinoloille. Pääosin alue rakentui 1910–1920-lukujen vaihteessa. Asuinrakennukset ovat suurimmaksi osaksi puolitoistakerroksisia, satulakattoisia, kahden perheen paritaloja, jotka on myöhemmin muutettu yhden perheen taloiksi.

Alueen keskellä sijaitsee Lappi-Käpylän keskuspuisto, Lapin aukea. Puiston itäpäädyssä maasto on kallioinen ja siellä on käytöstä poistettu 1910-luvun puhelinkioski sekä kiveen kiinnitetty muistolaatta. Puhelinkioski on omakotiyhdistyksen hoidossa osana Adoptoi monumentti -toimintaa. Puistossa on leikkipaikka, mutta muutoin puisto on pääosin luonnontilainen ja puustoltaan mäntyvaltainen. Lapin alueen itäiseen osaan rajautuu liito-oraville arvokas alue, joka otettiin mukaan asemakaavoitukseen.

Lapin pientaloalue, jota kutsutaan myös Käpyläksi, on varsin ehyt kokonaisuus yhtenäisen rakennustavan ansioista. Rakennusten arkkitehtuurissa on myöhäisen jugendkauden ja klassismin piirteitä ja asuinrakennukset rajaavat katutilaa tiiviisti, joten yksityiset pihat jäävät rakennusten taakse. Tontit ovat suhteellisen pieniä, ja metsän läheisyys tuokin vihreyttä alueelle. Lapin pientaloalue on määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

10,8 hehtaaria / 0 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Keskustan strateginen osayleiskaava.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Metsä
- Työväestön asuttamisen historia
- Viheralueet ja puistomaiset asuin ympäristöt

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Rakennuskulttuuri
- Arkkitehtuurin historia

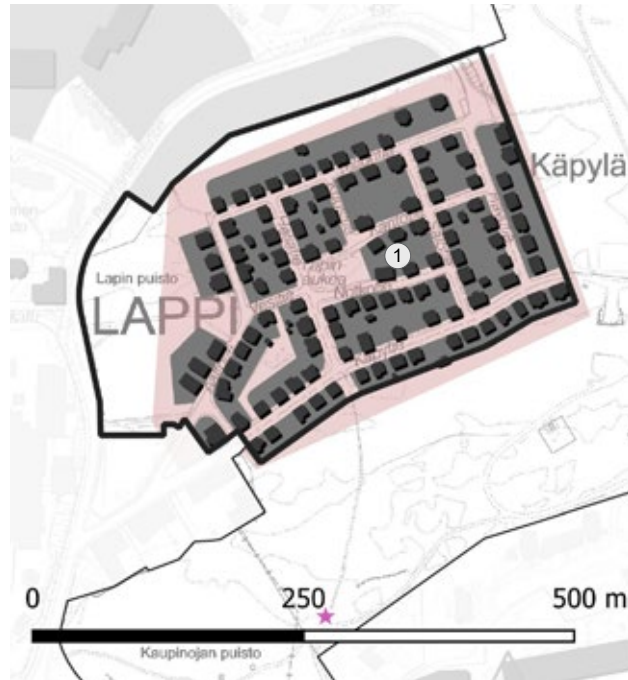
Luonnon monimuotoisuus

- Vanha metsä/arvometsä
- Liito-oravan elinympäristö
- Avainbiotooppi: monimuotoisuuden kannalta tärkeä kallioalue

Sini- ja viherverkosto

- Puistot
- Metsä
- Ekologinen verkosto

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

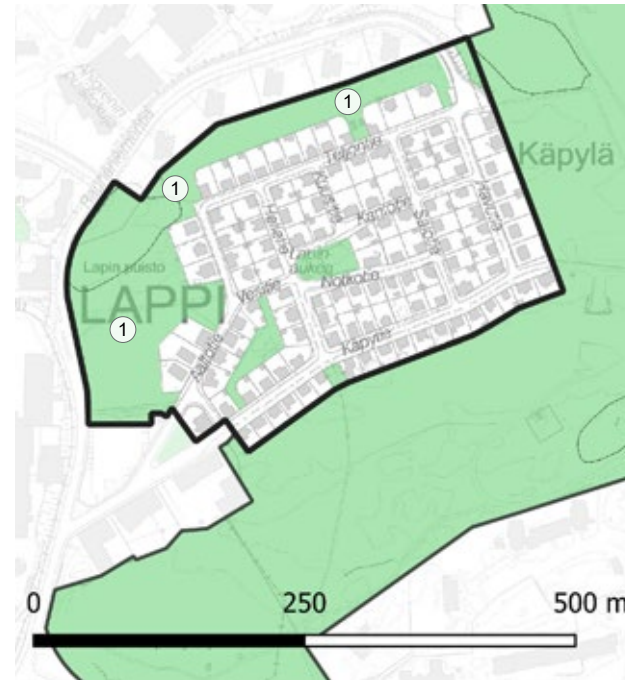

- Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
(RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)
- Rakennus- ja rakennekohtainen suojelu
(Tampereen kaupungin asemakaavat)
- Kaupunkikuvallinen/alueellinen suojelu
(Tampereen kaupungin asemakaavat)

Keskeisiä kohteita

1. Lapin pientaloalue (RKY)

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

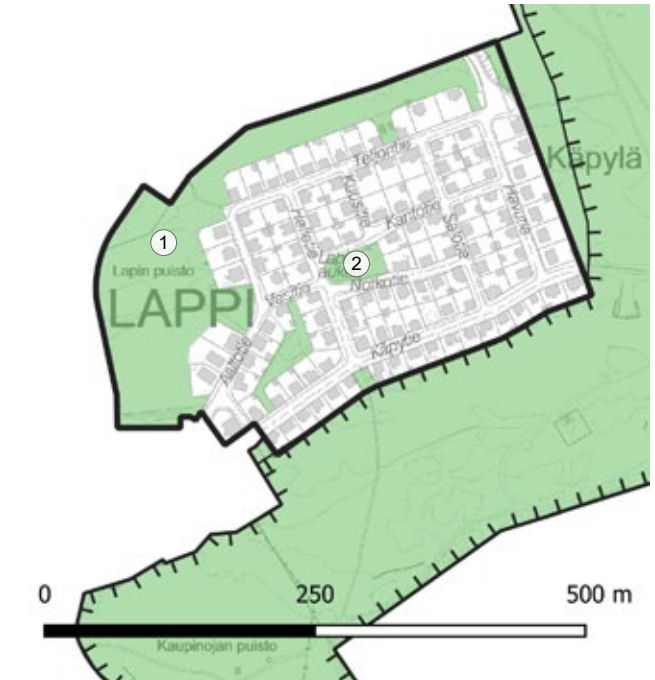

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue
- Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävä elinympäristö
(avainbiotooppi/metsälain 10§ erityisen tärkeät elinympäristöt)
(Tampereen kaupunki/Suomen metsäkeskus)

Keskeisiä kohteita

1. Lapinpuisto
 - Vanha metsä/arvometsä
 - Liito-orava-alue
 - Avainbiotooppi: monimuotoisuuden kannalta tärkeä kallioalue

Viher- ja siniverkosto

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue

Keskeisiä kohteita

1. Lapinpuisto
2. Lappi-Käpylän keskuspuisto, Lapin aukea

6.2 Rauhaniemi-Kaupin kansanpuisto

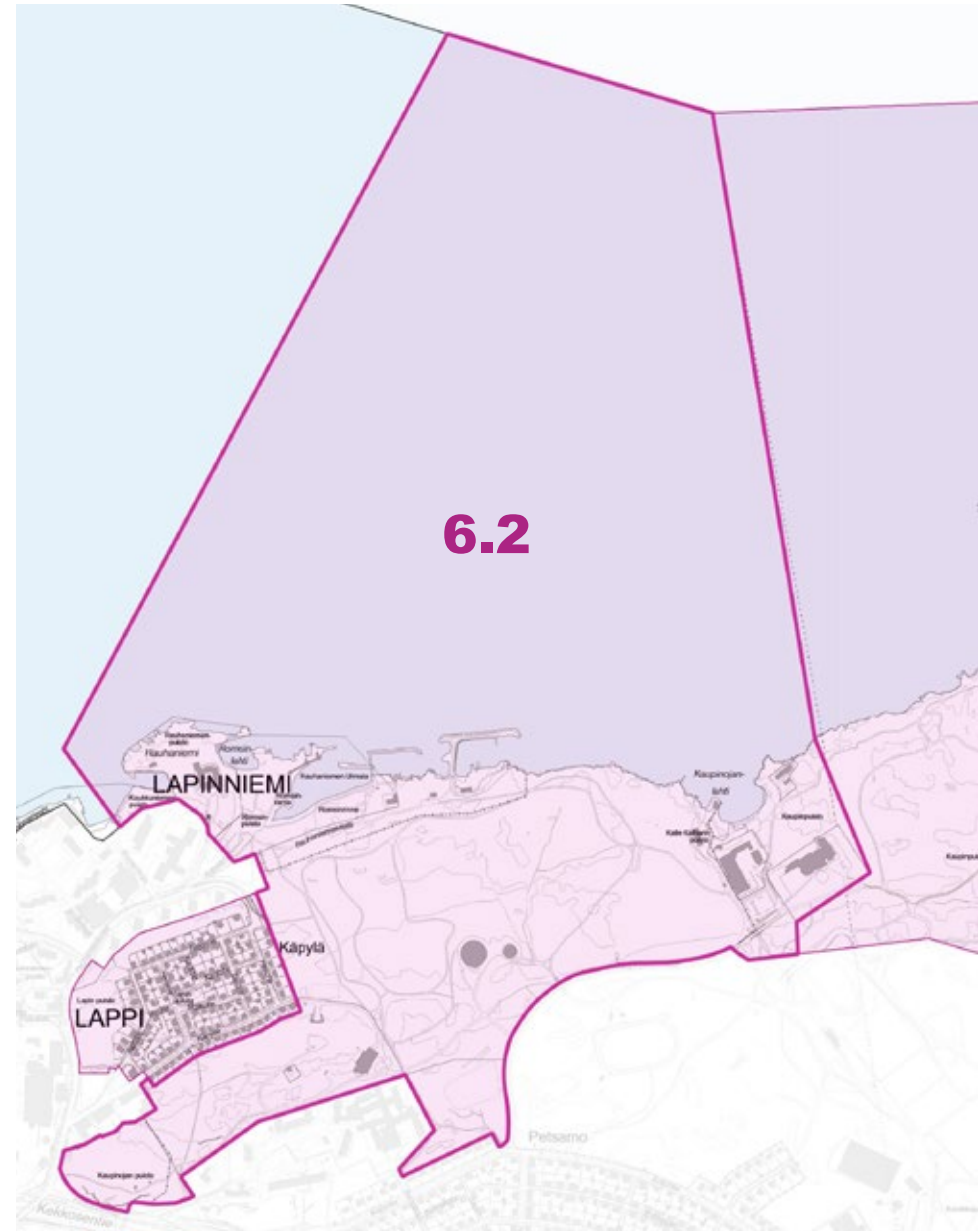
Rauhaniemi-Kaupin kansanpuiston kohdealue alkaa Rauhaniemestä ja jatkuu Kaupinojalle. Kaupin varhaisesta virkistystoiminnasta ja Tampereen kasvusta kertovat 1920-luvulla rakennetut Rauhaniemen kansankylpylä uimarantoinen ja talviuintipaikkoineen, Kaupinojan pumppuasema ja erityisen hyvin säilynyt vesisäiliö. Ranta-alueella on lisäksi venekerhon satama-alue ja Kaupin sauna sekä UKK-instituutti. Rauhaniemi-Kaupin kansanpuiston kohdealue kuvastaa työväen virkistys- ja sosiaalishistoriaa sekä hyvinvoinnin perinnettä, joka sijoittuu Kauppi-Niihaman aluetta rakennetumpaan ympäristöön. Kaupin sijainti keskustan kainalossa sekä alueen monipuoliset urheilu- ja virkistyspalvelut tekevät Kaupista suosittua ulkoilualueen niin tamperelaisien kuin ulkopaikkakuntalaisten keskuudessa.

Sosiaalishistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, sekä maiseman ja kaupunkikuvan kannalta merkittävä Rauhaniemen kansankylpylä on osoitettu asemakaavassa rakennustaiteellisesti arvokkaaksi ja kaupunkikuvan säilymisen kannalta tärkeäksi rakennukseksi. Maakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön kuuluvat metsäisellä mäellä sijaitsevat Kaupin kaksi vesitornia. Kaupinojan

rannassa sijaitsee asemakaavalla suojeltu Kaupinojan pintavesilaitos, joka on edelleen osa vesijärjestelmää. Vedenpuhdistuslaitos on tuottanut kaupunkilaisille puhdasta vettä vuodesta 1920-luvulta asti. Vedenpuhdistuslaitos kunnostettiin vuosina 2011—2021 yhdeksi Tampereen päävedenottamoksi. 1950-luvulla rakennetun uuden vesitornin ylätasanteelle sijoitettiin aikoinaan Tampereen Ursa ry:n tähtikaukoputki. Nykyisin vesitornissa toimii Tampereen tähtitieteellisen yhdistyksen päämaja ja vesitorni tunnetaan parhaiten Kaupin tähtitornina.

Kohdealueella sijaitsee kolme muinajäännöksiksi rauhoitettua kohdetta sekä viisi muuta kulttuuriperintökohdetta. Rauhaniemen kansankylpylän silokalliossa on historiallisen ajan kalliokaiverruksia samoin Kaupin rantakallioilla kansankylpylän itään kohti Kaupinojaa. Kaupin sairaalan länsipuolen metsäiseltä kallioalueelta löytyy merkittäviä kivilouhoksia.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeinen kohde on vesitornin alue ja Rauhaniemen rannan viheralueet. Vesitornin alueella sijaitsee Tampereen luonnonsuojeluohjelmaan kuuluva kohde ja sieltä tavataan silmälläpidettävää kulttomittaria. Alue on lajin tunnetuin

esiintymispaikka Suomessa. Rauhaniemen rannan alueella olevat luontoarvot, kulttuurihistoriaan ja rakennetun kulttuuriympäristön arvot on otettu huomioon hiljattain tehdyssä asemakaavan uudistuksessa.

Lapinniemen rantaa pitkin kulkeva viherysteys kytkee osa-alueen laajan ja arvokkaan viheraluekokonaisuuden ydinkeskustan viheralueisiin. Lapinniemen ranta-alueelta avautuu laajat näkymät

mm. kantakaupunkiin ja Näsijärven ulapalle. Asemakaavoituksen yhteydessä myös rantareitistön saavutettavuutta on parannettu mm. siltayhteyksillä. Asemakaavaan merkittyjen yhteyksien rakenta-

minen on tarkoitus aloittaa alueen muun rakentamisen aikana.

Kohdealueen perustiedot

212,1 hehtaaria / 144,8 hehtaaria

Kaupunki, uskonnollinen yhteisö/säätiö/puolue

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Muinaismuistolaki 295/1963, Vesilaki 2011/587

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Kantakaupungin yleiskaava 2040.

Asemakaava

Alueella on voimassa olevat asemakaavat.

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

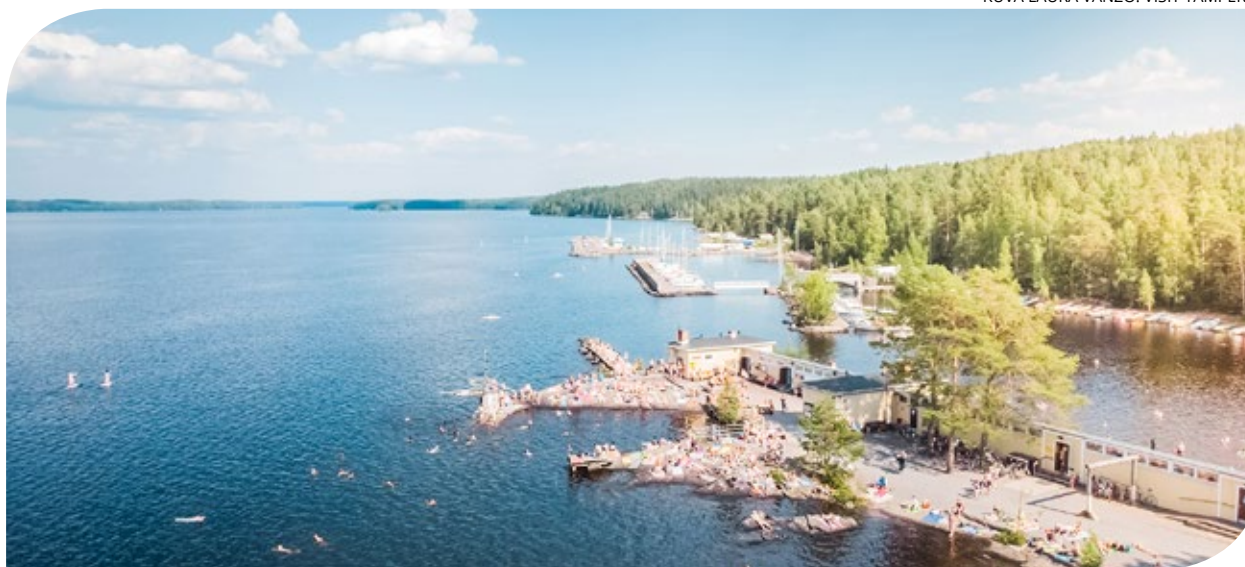
- Järvet, rannat
- Viheralueet

- Sosiaalishistoria
- Rakennustaide
- Arkeologiset kohteet

- Arvokas hyönteisalue
- Arvokas kasvialue
- Liito-oravan elinympäristö
- Lepakkoalue
- Vanhat metsät/arvometsä

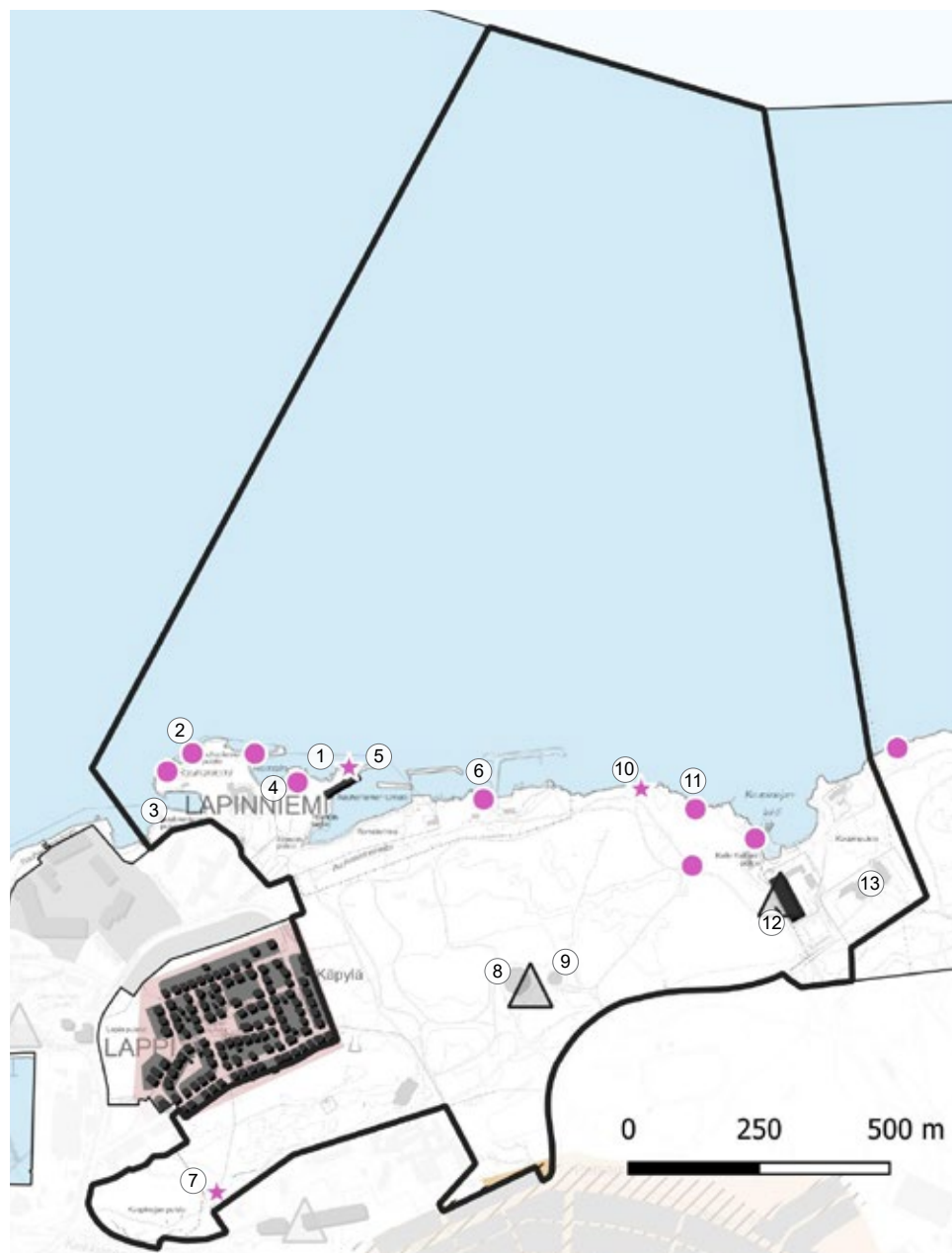
- Järvimaisema
- Ympärivuotinen virkistyskäyttö, luontovirkistys
- Monipuoliset reitistöt

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

Rauhaniemen kansankylpylä on ollut suosittu virkistätymiskohde jo vuodesta 1929 lähtien.

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

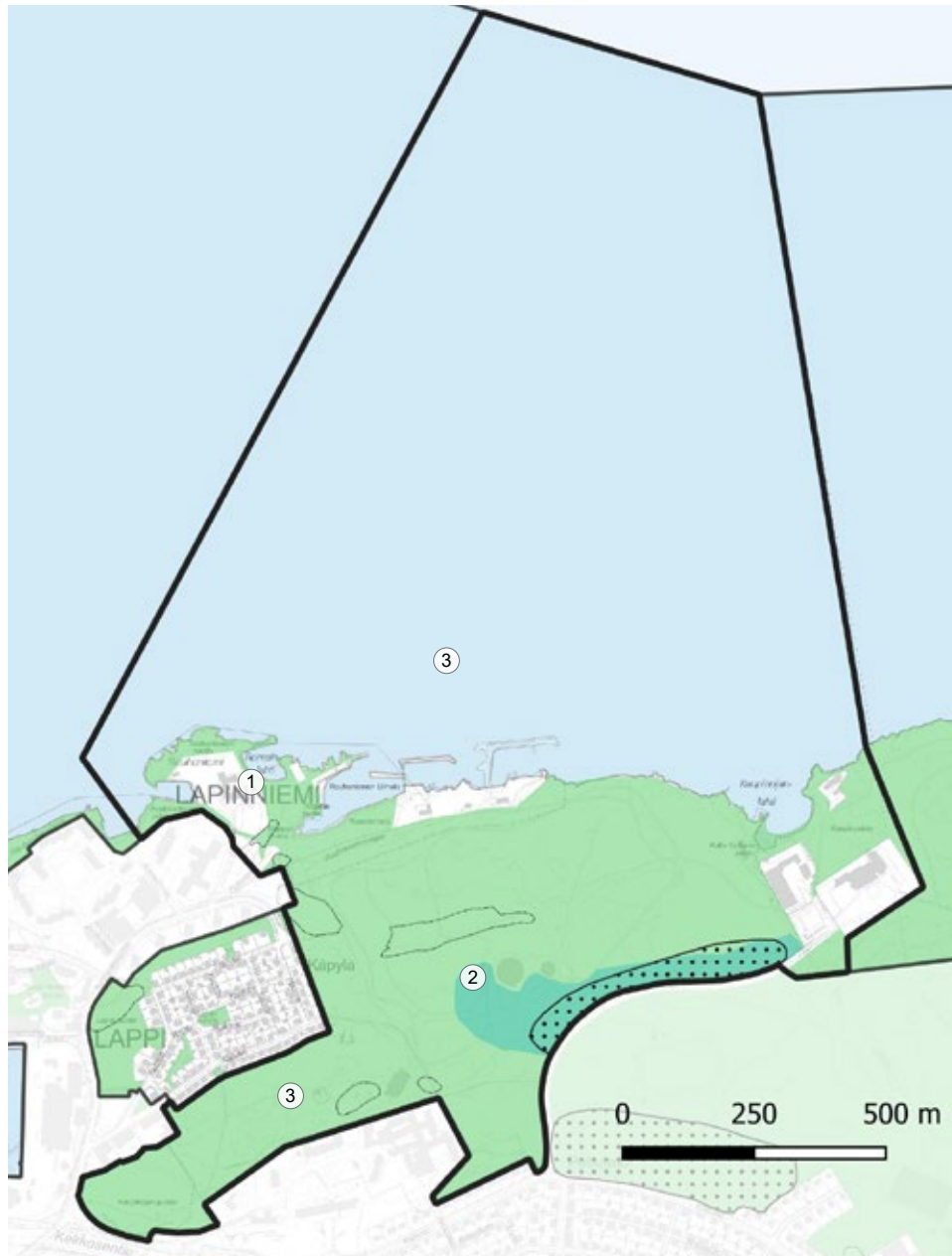

- Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, kohde
(Pirkanmaan maakuntakaava 2040)
- Kiinteä muinaisjäännös, alue (Museovirasto)
- Kiinteä muinaisjäännös, kohde (Museovirasto)
- Muu kulttuuriperintökohde, kohde (Museovirasto)
- Rakennus- ja rakennekohtainen suojele (Tampereen kaupungin asemakaavat)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Rauhaniemen kansankylpylä
2. Koukkuniemi, kolme kohdetta (mj-tunnus: 1000030979)
3. Uimakopit
4. Romsinlahti (mj- tunnus: 1000030978)
5. Lappi Rauhaniemi (mj- tunnus: 1000006147)
6. Venevalkama (mj- tunnus: 1000030977)
7. Lappi: (mj-tunnus 1000006459)
8. Kauppi vanha vesitorni -Kaupinpuistonkatu 28
9. Kaupinojan vesisäiliö
10. Aurinkokallio (mj- tunnus: tulossa muinaisjäännösrekisteriin)
11. Pohjoiskallio (mj- tunnus: 1000030976)
12. Kaupinojan pintavesilaitos - Kaupinpuistonkatu 2 ja Kaupinojan öljyvarasto
13. UKK- instituutti

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

- Tampereen luonnonsuojeluohjelma 2012-2020, ei vielä toteutuneet kohteet
- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelualue
- Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävä elinympäristö
(avainbiotooppi/metsälain 10§ erityisen tärkeät elinympäristöt) (Tampereen kaupunki/ Suomen metsäkeskus)
- Arvokas hyönteisalue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Vesialue

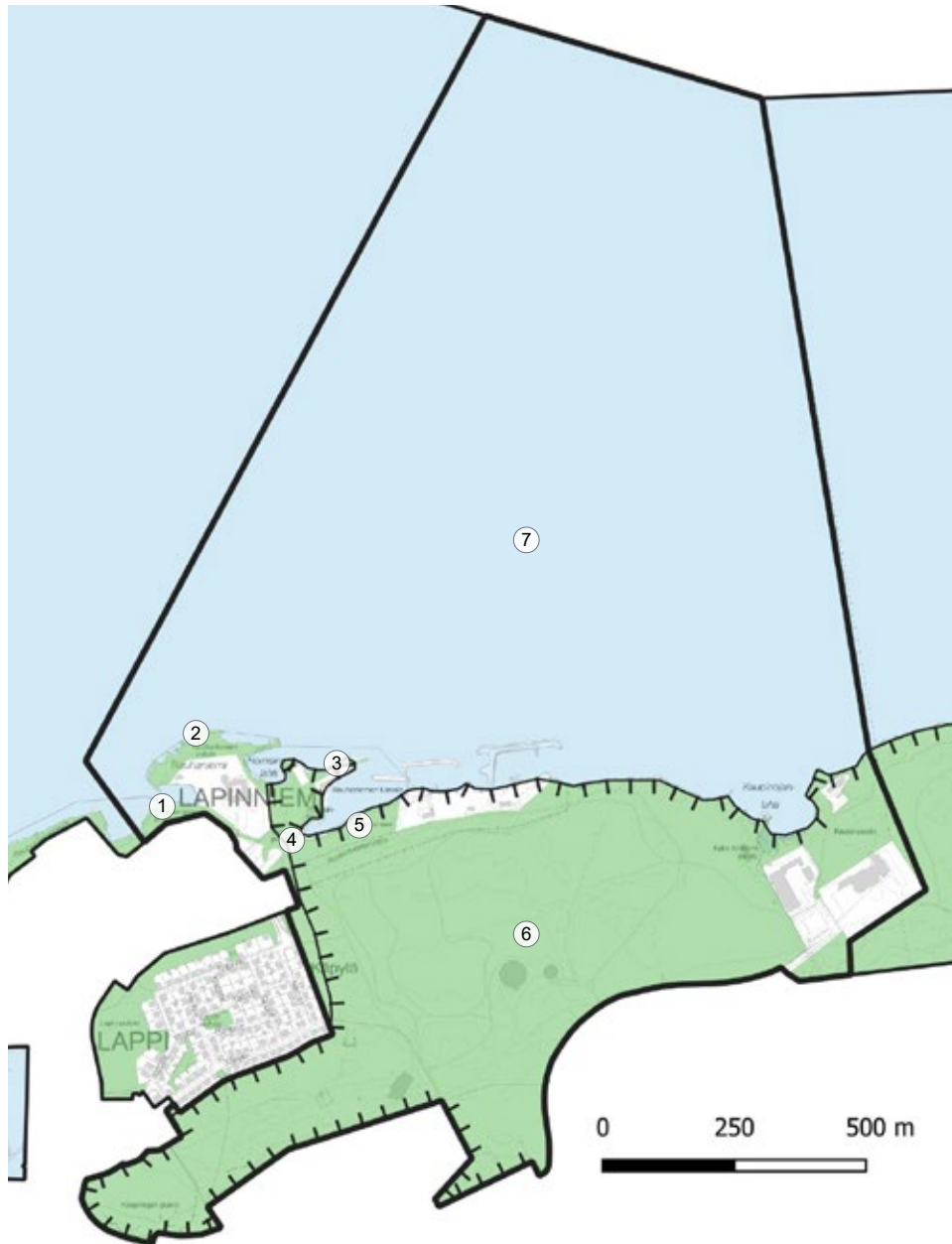
Keskeisiä kohteita

1. Rauhaniemi
 - Liito-orava-alue
 - Lepakkoalue
2. Vesitornin ympäristö
 - Luonnonsuojeluohjelman kohde, Kauppi vesitornin alue (39/LSO2013)
 - Arvokas hyönteisalue
 - Liito-orava-alue
3. Kaupinpuisto
 - Liito-orava-alue
 - Lepakkoalue

Muut tärkeät luontoarvot

- Vanhat metsät
- Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät elinympäristöt
- Arvokkaat lajihavainnot
- Luontovirkistys

Viher- ja siniverkosto

- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/suojelualue
- Maisemarakenteellisesti merkittävä viher-/suojelualue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkostoselvitys 2014)
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Koukkuniemenpuisto
2. Rauhaniemenpuisto
3. Rauhaniemen ranta
4. Romsinranta
5. Romsinrinne
6. Kaupin kansanpuisto
7. Näsijärvi

KUVA LAURA VANZO 2019. VISIT TAMPERE.

Rauhaniemen pienvenesatama aallonmurtajineen muodostaa kontrastin viereiseen erämaiseen virkistysalueeseen.

6.3 Kauppi-Niihama

Kauppi-Niihaman aluekokonaisuus ilmaisee Tampereelle tunnusomaista maisemarakennetta ja toimii kantakaupungin ainoana luonnon ydinalueena, laajana yhtenäisenä metsäalueena, jolla on merkitystä ekologisen yhtenäisyyden ja luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Alue on sekä sijainniltaan, kooltaan että luontosuhteiltaan erinomaista ulkoiluetta ja on kantakaupungin tärkeimpiä viher- ja virkistyspalvelujen alueita. Se palvelee paitsi Tampereen kaupungin keskustaa ja itäisiä kaupunginosia myös

koko kaupunkiseutua. Kauppi-Niihaman alue muodostaa keskeisen osan Tampereen kaupungin keskuspuistoverkostosta. Alueelle muodostunut loma-asutus kertoo suomalaisesta vapaa-ajan asumiskulttuurista ja vapaa-ajankäytön perinteestä. Alueella toimiva Niihaman siirtolapuutarha on Suomen vanhin edelleen toimiva siirtolapuutarha.

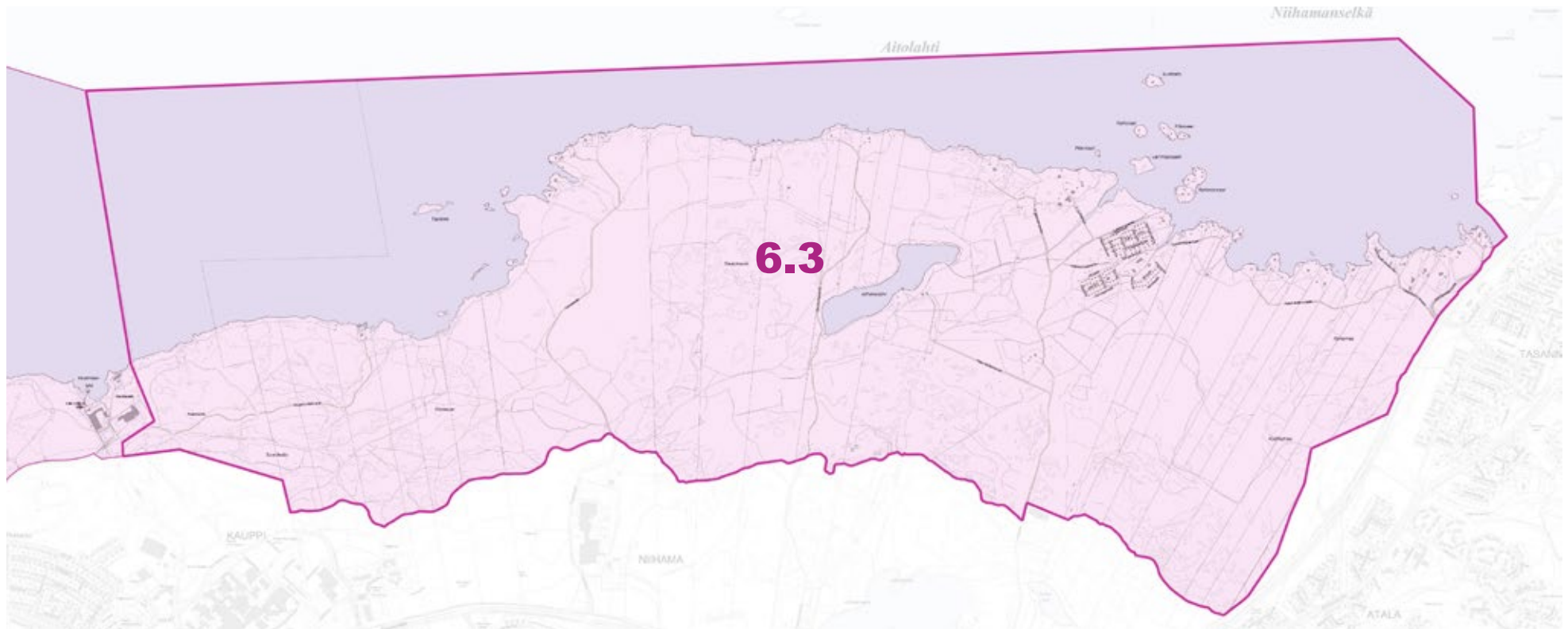
Kaupin metsissä risteilee runsaasti erimittaisia ulkoilureittejä ja talvella alueella on monipuolinen valaistunut latuverkosto. Alueella sijaitsee Niihaman ulkoilumaja,

josta löytyy mm. nuotiopaikka ja kahvio sekä frisbee-golfrata, pihakuntosali, pöytäpingis ja erilaisia piha-aktiiviteetteja. Niihaman ulkoilumajalta alkava luontopolku kulkee metsäisessä maastossa Niihamajärven ja Soukonvuoren ympäristössä. Niihamajärvi on hiljalleen soistuva järvi, jonka rannoilla kasvaa kosteutta vaativia kasveja. Niihamajärvellä on myös mahdollisuus vesihiihtoon.

Kauppi-Niihaman lajisto on monipuolinen ja alueelta tavataan useita uhanalaisia lajeja. Arvokkaita kasvillisuusalueita

löytyy esimerkiksi Soukonvuorelta, Tuomikalliolta sekä Niihaman itäosissa sijaitsevalta Rantamaan-Kuokkamaan alueelta. Kauppi-Niihaman geologisia kohteita ovat Tuomikallio, Pirunvuori ja Vesisäiliönmäki. Kaupin rantakallioissa on nähtävissä jäätikön kuluttamia uurteita.

Kauppi-Niihaman metsäalueella sijaitseva Soukonvuoren luonnonsuojelualue on perustettu 18.3.2011. Alueella on runsaasti erilaisia metsäisiä luontotyypejä kuivasta kankaasta ja rantakallioista ravinteisiin lehtoihin, lehtokorpiin ja läh-

teisiin tihkupintoihin. Kasvilajeja on runsaasti ja mukana on monia lehtokasveja, kuten imikkä, keltavuokko, näsiä ja velho-lehti. Myös kääpä- ja kääväkäs-lajisto on Soukonvuoren luonnonsuojelualueella varsin monipuolinen. Vuoden 2005 kääpäkartoituksessa löytyi 54 lajia, joista kolme lajia, mm. ruostekääpä, osoittautuivat uhanalaisluokituksen mukaan silmällä pidettäviksi. Lisäksi löytyi kahdeksan vanhan metsän indikaattorilajia. Myös alueen ruokasienilajisto on osoittautunut monipuoliseksi ja satoisaksi. Harvinaisuutena alueelta on löydetty vaaravahakas.

Soukonvuori on arvokas lintualue ja luonnonsuojelualueen pesimälintujen lajisto on selvästi monipuolisempi muihin lähimetsiin verrattuna. Pesiviä lintulajeja on havaittu 31, joista seitsemän on vanhan metsän lajeja. Etelä-Suomessa uhanalaisiksi luokiteltu pohjantikka pesii alueella. Myös vankkoja kuusimetsiä suosiva kanahaukka on pesinyt alueella jo varsin pitkään. Idänuunilinnun, pikkusiepon ja peukaloisen esiintyminen kertoo iäkkästä, luonnontilaisen kaltaisesta sekametsästä.

Alueella liikkuvista nisäkkäistä liito-orava on luonnonsuojelullisesti merkittävin. Alueella liikkuu säännöllisesti hirviä ja metsäkauriitakin on havaittu. Alueella asuu myös kettuja ja mäyriä. Selvityksen perusteella alueella elää suuri joukko lahopuista ja lehtometsistä riippuvaisia hyönteislajeja.

Soukonvuori on tärkeä luontokohde ja virkistysalue, jonka halki kulkee talvisin hiihtolatuja ja sulan maan aikana suosittu Kauppi-Leinolan valaistu pääulkoilureitti. Myös Niihaman luontopolku kulkee osittain alueella ja kosteille paikoille on hiljattain rakennettu pitkospuita. Luontopolkua on tarkoitus kunnostaa lähitulevaisuudessa. Metsä on melko luonnontilaista ja tarjoaa monipuolisesti tieto- ja kokemuslähteitä mm. Opetuskäyttöön. Tehdyt luontoselvitykset osoittavat alueen monimuotoiseksi ja tulevaisuudessakin tärkeäksi luontoharrastuskohdeksi.

Kauppi-Niihaman alueella on myös jatkosodan aikaisia ilmatorjuntatykkien betonialustoja. Paikalle on palautettu yksi

tykki sodan aikaiselle betonijalustalleen. Kuusi tykkijalustaa voi edelleen havaita kallioisessa maastossa, jossa kasvaa pääasiassa mäntyjä ja kuusia. Samassa kohteessa on löydetty myös muita tuliasemaan mahdollisesti liittyviä rakenteita. Kolmas kohdealueella oleva kohde on aiemmin tulkittu vanhaksi kiviuuniksi. Kyseessä saattaa kuitenkin olla vanha rajapyykki mahdollisesti jo isonjaon ajoilta, 1700-luvun loppupuolelta.

Kauppi Niihamassa sijaitsee Niihaman siirtolapuutarha, joka perustettiin vuonna 1916 Hatanpäälle ja vuonna 1975 puutarha siirrettiin nykyiselle paikalleen Niihamaan, Näsijärven rantaan, keskelle metsäaluetta. Niihamaan palstoitettiin 126 tonttia, joiden koko oli 300 neliömetriä. Muuton yhteydessä tapahtui myös sukupolven vaihdos. Uusi aika näkyi rakentamisessa, joka poikkesi entisestä. Rakennusmääräykset ja rakentamisen samanaikaisuus tekivät alueesta tyyllisesti yhtenäisen. Hyvän kontrastin muodostavat kolme Hatanpäältä siirrettyä museomökkiä. Rakennukset ovat vuodelta 1924 ja niiden mittakaavassa ja

materiaaleissa näkyy hyvin menneen ja nykypäivän ero. Siirtolapuutarhan mökit ovat ns. Norjalaismallia. Pihoissa on nurmikkoja, marja- ja koristepensaita. Lisäksi on kukka- ja kasvimaita. Tontin rajalla on usein pensaita. Rakennukset ovat tonttien keskellä suorissa riveissä, joiden rakennukset ovat aina samoin päin. Vaihtelevuutta on tuotu kääntämällä joka toisen rivin rakennukset päyty tai sivu tielle päin. Siirtolapuutarhaa ympäröi asumattoman metsäalueen lisäksi Kartanon ja Luhtaan tilojen pellot ja järvimaisema. Kartano on Pappilan entinen torppa ja se perustettiin 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla. Peltoaukean toisella puolella on saman historian omaava Luhtaan tilakeskus. Siirtolapuutarhan eteläpuolelta kulkee alueen ohittava ulkoilupolku. Kauppi-Niihaman alueen virkistykseen ja vapaa-ajan viettoon sopivista olosuhteista on osoituksena myös alueella sijaitsevat loma-asutusalueet.

Kohdealueen perustiedot

Pinta-ala / vesipinta-ala

1175,7 hehtaaria / 465,7 hehtaaria

Maanomistus

Kaupunki, yksityinen, uskonnollinen yhteisö/säätiö/
puolue

Keskeisten erityisarvojen turvaaminen

Lait, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Muinaismuistolaki 295/1963, luonnonsuojelulaki
1096/1996, vesilaki 587/2011

Yleiskaava

Alueella on voimassa oleva Kantakaupungin yleiskaava
2040.

Asemakaava

Ei asemakaavaa

Määräys

Ei tarvetta

Erityisiä arvoja (Maankäyttö- ja rakennuslaki § 68)

Tampereen tarina

- Metsät, selänteet
- Järvet, rannat
- Työväen vapaa-ajanvieton perinne
- Puistot, viheralueet

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Vapaa-ajan vieton ja loma-asutuksen perinne
- Arkeologiset kohteet

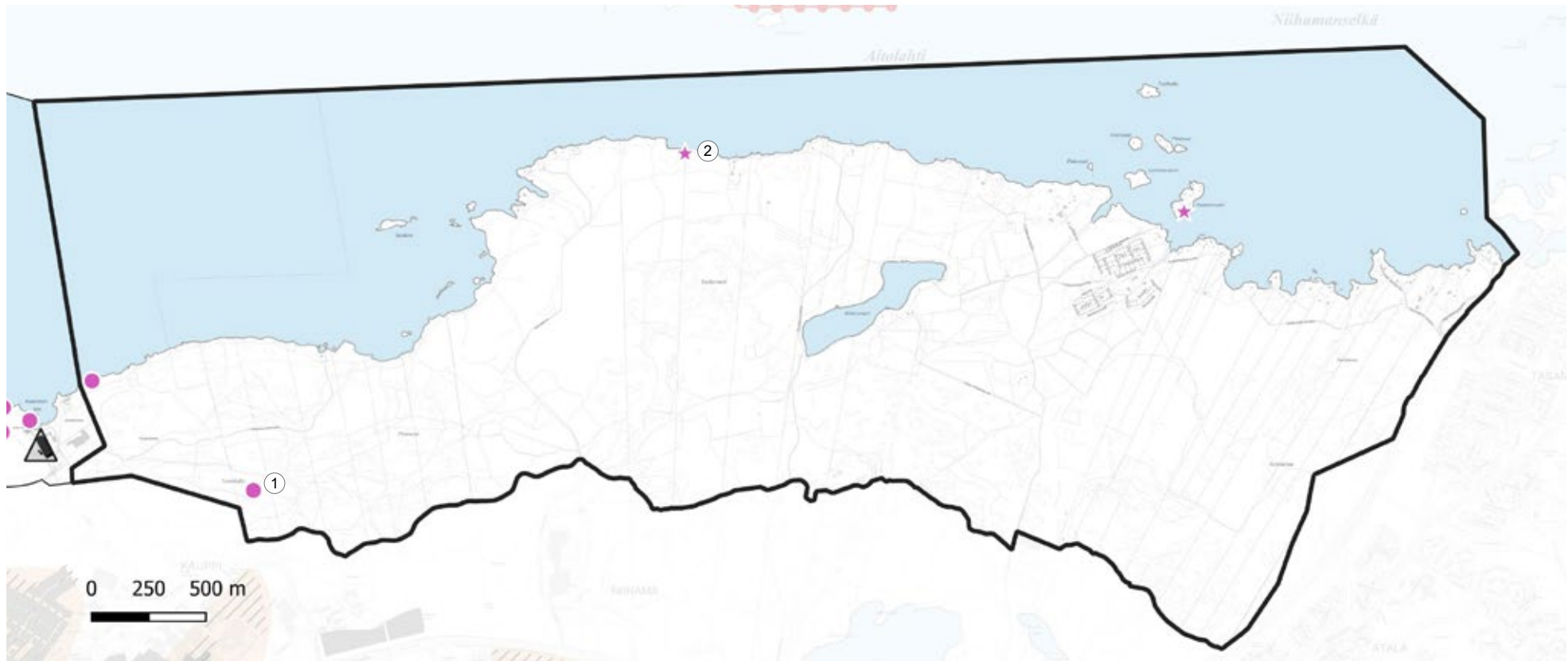
Luonnon monimuotoisuus

- Luonnon ydinalue
- Arvokas kallioalue
- Arvokas kasvialue
- Arvokas lintualue
- Avainbiotoopit
- Pienvedet: oja ja lähde
- Luonnonmuistomerkki
- Vanhat metsät/arvometsä

Sini- ja viherverkosto

- Maisemarakenne
- Hiljaiset alueet
- Järvimaisemat, rantakalliot
- Virkistyskäyttö, luontovirkistys
- Monipuoliset virkistysreitistöt
- Siirtolapuutarha-alue
- Ekologinen yhteys kaupunkikeskustasta kaupungin
ulkopuolisiin luontoalueisiin

Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö

- Muu kulttuuriperintökohde, kohde
(Museovirasto)

Keskeisiä kohteita

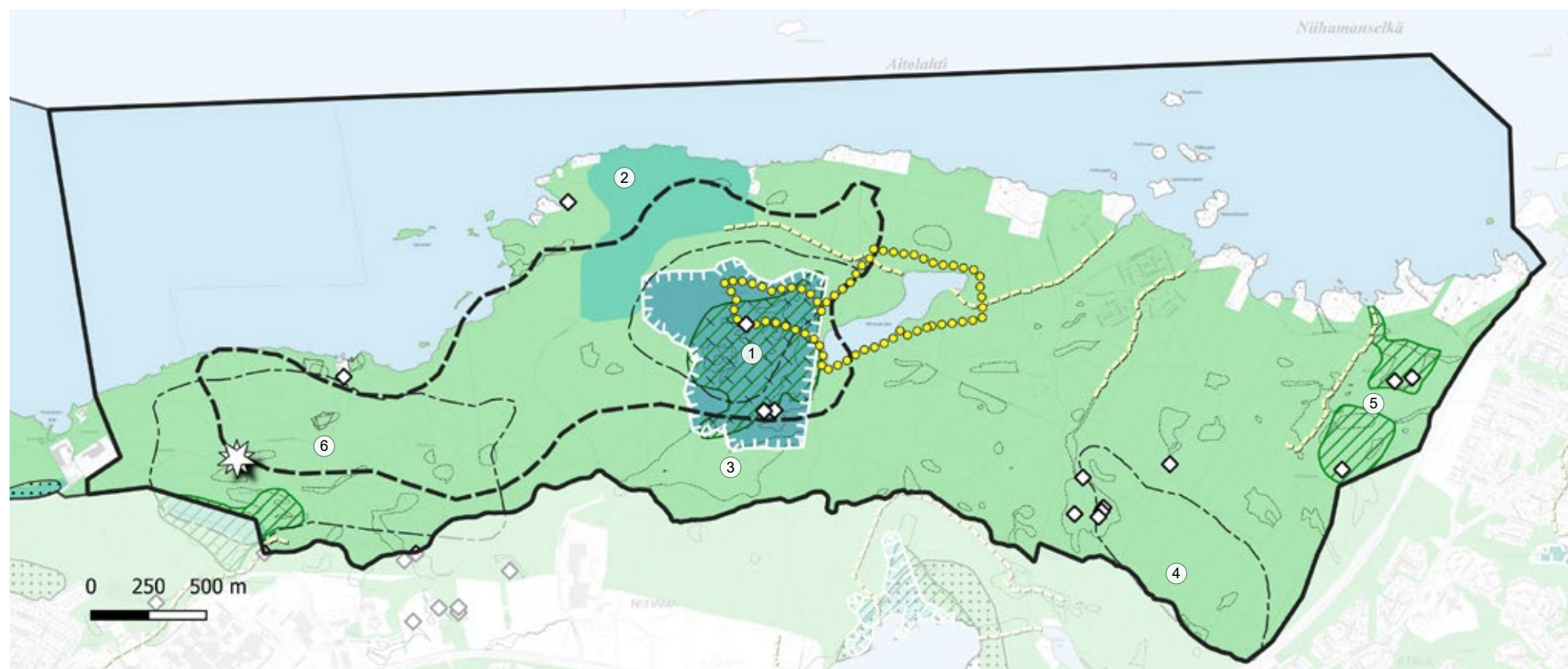
1. Tuomikallio (mj-tunnus 1000006452)
2. Niihama Soukko (mj-tunnus 1000002003)

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

Näsijärven rantakallioissa on nähtävissä jääkaudella syntyneitä jälkiä.

Luontoarvot, luonnon monimuotoisuus

- Luonnonsuojelualue
(Suomen ympäristökeskus)
- Tampereen luonnonsuojeluohjelma 2012-2020, ei vielä toteutuneet kohteet
- Asema- tai yleiskaavalla suojeltu luontoalue
- Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/suojelualue
- Ohjeellinen luonnon ydinalue
(Kantakaupungin yleiskaava 2040)

- Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävä elinympäristö
(avainbiotooppi/metsälain 10§ erityisen tärkeät elinympäristöt) (Tampereen kaupunki/Suomen metsäkeskus)
- Arvokas lintualue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Arvokas kasvialue
(Tampereen arvokkaat luontokohteet 2003)
- Luonnonmuistomerkki

- Arvokas kallioalue
(Pirkanmaan maakuntakaava 2040)
- Pienvedet: Oja
(Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys 2011)
- Pienvedet: Lähde
(Tampereen kantakaupunkialueen pienvesiselvitys 2011)
- Luontopolku
- Vesialue

Keskeisiä kohteita

1. Soukonvuori

- Luonnonsuojelualue: Soukonvuoren luonnonsuojelualue (YSA206217)
- Luonnon ydinalue (Kantakaupungin yleiskaava 2040)
- Paikallisesti arvokas kallioalue: Soukonvuori
- Arvokas kasvialue
- Arvokas lintualue
- Liito-orava-alue
- Avainbiotoopit
- Vanha metsä
- Arvokkaat pienvedet: Lähteet

2. Soukonvuoren pohjoispuolinen alue

- Luonnonsuojeluohjelman kohde: Soukonvuoren pohjoispuolinen alue (58/LSO2013)
- Luonnon ydinalue (Kantakaupungin yleiskaava 2040)
- Avainbiotoopit
- Liito-orava-alue
- Vanha metsä

3. Soukonvuoren eteläpuolinen alue

- Liito-orava-alue
- Lepakkoalue
- Arvokas kasvialue
- Arvokas lintualue
- Avainbiotoopit
- Vanha metsä

4. Hepovuori

- Paikallisesti arvokas kallioalue: Hepovuori (Pirkanmaan maakuntakaava 2040)
- Avainbiotoopit
- Arvokkaat pienvedet: Lähteet

5. Kuokkamaa-Rantamaan -alue

- Arvokkaat kasvialueet
- Avainbiotoopit
- Liito-orava-alue
- Arvokkaat pienvedet: Lähteet, purot

6. Tuomikallio-Pirunvuori

- Maakunnallisesti arvokas kallioalue, Tuomikallio-Pirunvuori (Pirkanmaan maakuntakaava 2040)
- Luonnon ydinalue (Kantakaupungin yleiskaava 2040)
- Arvokas kasvialue
- Avainbiotoopit
- Arvokkaat pienvedet: purot
- Luonnonmuistomerkki, Kaupin mattokuusi

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

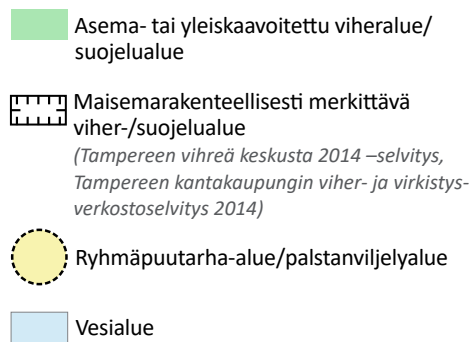
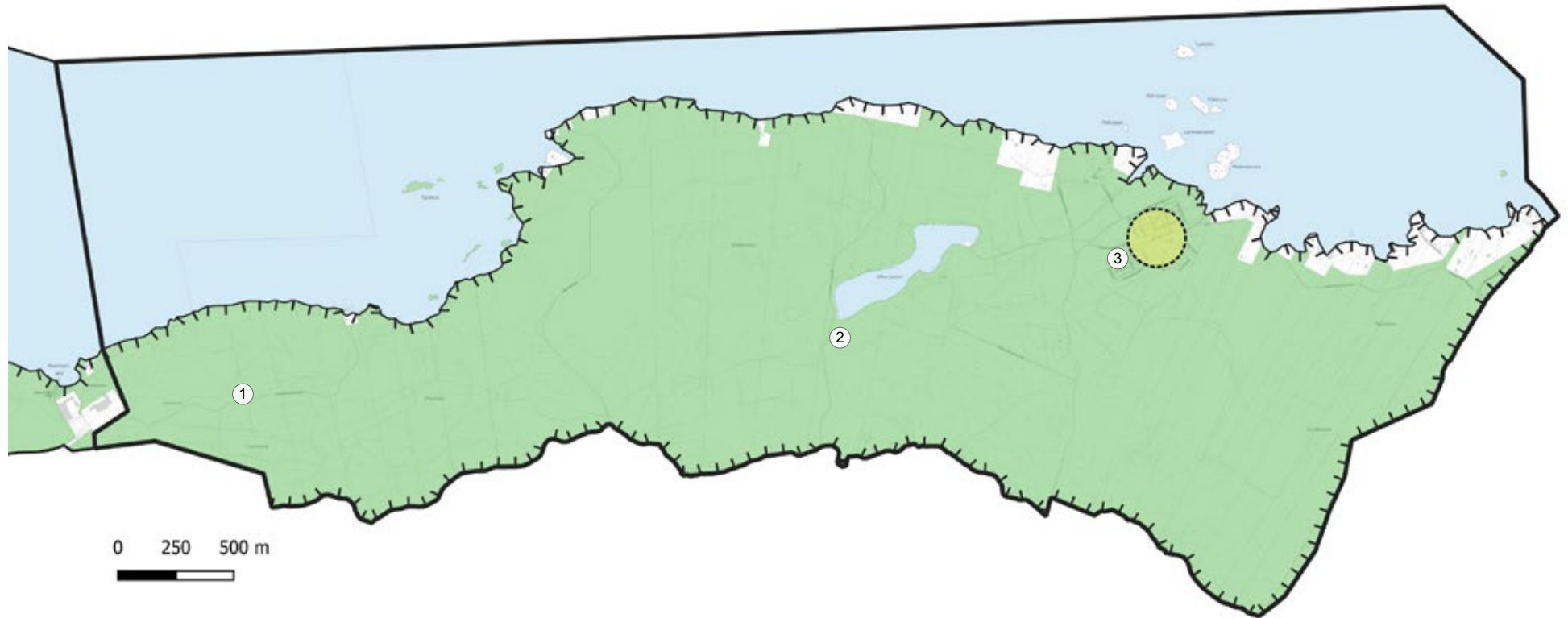
Kauppi-Niihaman alue on tamperelaisille tärkeä virkistysalue. Alueen metsissä virkistäydytään ja harrastetaan monipuolisesti liikuntaa. Kauppi-Niihaman alue on myös luontoarvoiltaan merkittävä.

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

Soukonvuoren luonnonsuojelualue ja Niihaman metsät toimivat kantakaupungin ainoina luonnon ydinalueina. Taustalla Niihamajärvi.

Viher- ja siniverkosto

Keskeisiä kohteita

1. Kauppi
2. Niihama
3. Niihaman siirtolapuutarha

KUVA LAURA VANZO. VISIT TAMPERE.

Niihama siirtolapuutarha sijaitsee keskellä Niihama metsäaluetta Näsijärven kupeessa

Hakemusvaiheessa tunnistettuja kehittämistarpeita

Kehittämistarpeet tarkentuvat hoito- ja käyttösuunnitelmavaiheessa sekä täydentyvät asukaspalautteen pohjalta vuoden 2021 aikana.

1 Keskustan osa-alue

Tampereen keskustan kehittämissuunnitelmassa 2018–2030 tunnistetut kehittämistarpeet (Kh 14.5.2018. Viiden tähden keskusta. Tampereen keskustan kehittämissuunnitelma 2018–2030)

1.1 Koskimaisema

-Tuomiokirkon alueen yhteyttä kansallisen kaupunkipuiston muuhun alueeseen tulisi vahvistaa ja parantaa laatimalla yleissuunnitelma yleisille alueille.

1.3 Keskusta-akselit

-Metson kirjaston liittämistä osaksi Hämeenpuiston suojeluasemakaavaa tutkitaan.

-Pyynikin kirkkopuistoon tulisi tehdä kunnostussuunnitelma.

-Sara Hildenin museon uudisrakennuksen vaikutusta Wilhelm von Nottbeckin puisto-alueeseen tulisi tutkia asemakaavoituksen yhteydessä.

1.5 Eteläpuiston ja Viinikanlahden muutosalue

-Lepakkoarvot ja ekologiset yhteydet tulisi huomioida alueen kehittämisessä.

2 Viinikka-lidesjärven osa-alue

2.1 lidesjärvi-Viinikanoja

-Viinikanojaa tulisi kehittää kokonaisvaltaisesti ekologisena ja virkistyksekköisenä yhteytenä.(Viinikanojan kehittämissuositukset: Vesiä ei kuljeteta rummuissa vaan sillan ali. Eläinten kulkua varten rakennetaan kuivapolut siltojen alle. Suunnittelussa otetaan huomioon hulevesiohjelman toimenpidesuositukset.)

-lidesjärven yhteys Pyhäjärven on hyvin kapea ja sitä tulisi vahvistaa esim. Viinikan liikennejärjestelyjä kehitettäessä.

-Keskeisiä tavoitteita ovat Viinikanojaa sivuavien reittien sekä puronvarsikasvillisuuden kehittäminen.

-lidesjärven kiertävää reittiä tulisi parantaa.

2.2 Viinikka-Nekala

-Nekalan kaupunginosan muodostumiseen liittyvälle muuntamolle tulisi laatia rakennushistoriaselvitys ja tarvittaessa korjaussuunnitelma.

-Mahdollisten asemakaavojen laadinnan yhteydessä tarkastellaan rakennusten, rakenteiden ja alueiden suojelumerkinnät.

3 Hatanpää-Härmälän osa-alue

3.2 Huvilaranta

-Entisen huvilarannan alueella oleva Tampereen luonnonsuojeluohjelman kohde (42/LSO2013) toteutumisen tarkastelu.

-Härmälänrannan hoidossa tulisi korostaa alueen kulttuurista merkitystä entisenä huvilarannikkona

4 Pyynikki-Pispalan osa-alue

4.3 Pispala

-Asemakaavan laadinnan yhteydessä tarkastellaan rakennusten, rakenteiden ja alueiden suojelumerkinnät.